

KOHALIKU TASANDI LASTEKAITSETÖÖ TULEMUSLIKKUSE SUURENDAMINE JA JÄTKUSUUTLIK ARENDAMINE

UURINGUARUANNE

AUTORID

Uuringu „Kohaliku tasandi lastekaitsetöö tulemuslikkuse suurendamine ja jätkusuutlik arendamine“ tellis ja seda rahastas Sotsiaalministeerium.

Ajavahemikul detsember 2015 – juuli 2016 korraldas MTÜ Eesti Abikeskused andmete kogumise ning koostas esialgse analüüsi. MTÜ Eesti Abikeskused kogutud andmete ja esitatud vaheraporti põhjal koostas lõpliku uuringuraporti Sotsiaalministeeriumi analüütik Age Viira.

MTÜ Eesti Abikeskused uuringumeeskonnas osalesid uuringuprotsessis projektijuht Tanel Mätlik, eksperdid Barbara Haage ja Mart Soonik ning analüütikud Karmen Toros, Kaisa Liiv ja Maarja Vollmer.

Täiendavalt konsulteeriti uuringu peamiste järelduste ja soovitude koostamisel Tartu Ülikooli sotsiaaltöö lektori Merle Linnoga. Vahearuanne aitas viimistleda Kristjan Kaldur.

Internetipõhise tehnilise lahenduse tegi ankeedi ja tööajapäeviku alusel Norstat OÜ.

Käesoleva töö valmimisse on andnud olulise panuse Sotsiaalministeeriumi lastekaitsepoliitika juht Tõnu Poopuu ning Sotsiaalministeeriumi analüütikud Mari Sarv ja Kristiina Kukk.

© Sotsiaalministeerium 2017

Väljaandes sisalduva teabe kasutamisel palume viidata allikale: Viira, Age (2017) Kohaliku tasandi lastekaitsetöö tulemuslikkuse suurendamine ja jätkusuutlik arendamine. Sotsiaalministeerium.

SISUKORD

MÕISTED JA LÜHENDID	6
1. SISSEJUHATUS	8
1.1. Probleemiasetus ja uuringu eesmärgid.....	10
1.2. Uuringuaruande struktuur.....	11
2. UURIMUSE METODOLOOGILISED LÄHTEKOHAD	13
2.1. Üldkogumi kirjeldus.....	13
2.2. Valimi planeerimine.....	17
2.3. Andmete kogumine ja analüüs.....	18
2.3.1. Ankeetküsitlus.....	18
2.3.2. Tööajapäevik.....	20
2.3.3. Fookusgrupi intervjuud.....	23
2.3.4. Lisaküsitlus.....	24
3. UURIMISTULEMUSED	25
3.1. Lastekaitsetöötajate kompetents.....	25
3.1.1. Haridus, teadmised ja töökogemus.....	25
3.1.2. Koolitused ja enesetäiendus.....	29
3.1.3. Töökoormus.....	31
3.1.4. Töömotivatsioon ja maine.....	35
3.2. Lastekaitsetöö tavad.....	38
3.2.1. Töömeetodid.....	38
3.2.2. Kaasatus ja eelarve.....	41
3.2.3. Kõvisioon ja supervisioon.....	46
3.2.4. Koostöö teiste KOV-idega.....	48
3.2.5. Teavitus- ja ennetustöö.....	50
3.2.6. Tööaja kasutus.....	55
3.3. Lastekaitsejuhtumid ja nende menetlemine.....	66
3.3.1. Juhtumite arv.....	66
3.3.2. Riigisisised lastekaitsejuhtumid.....	68
3.3.3. Piiriülesed lastekaitsejuhtumid.....	70
3.3.4. Juhtumiplaanide koostamine ja analüüsimine.....	71
3.4.1. Võrgustikuliikmed.....	76

4. PROBLEEMID JA SOOVITUSED	80
KOKKUVÕTE	86
KASUTATUD KIRJANDUS	91
LISAD	93
LISA 1. Ankeetküsimustiku vorm	93
LISA 2. Tööajapäeviku vorm	110
LISA 3. Lastekaitsetöötajate intervjuukava	115
LISA 4. Juhtide intervjuukava	119
LISA 5. KOV-ide jaotus regiooniti ja tüübiti	122
LISA 6. Joonised	126
Joonis 1. Hinnangud ajaressursi piisavusele tegevuste kaupa, %	126
Joonis 2. Hinnangud tegevuste elluviimise sagedusele 2015. aastal, %	127
LISA 7. Tööajapäeviku alategevuste arv ja osakaal	128

Jooniste loetelu

Joonis 1. Lastekaitsetöötajad KOV-i tüübiti ja regiooniti, 2015	14
Joonis 2. Erialase haridusega lastekaitsetöötajate osakaal, 2005–2015	15
Joonis 3. Erialase haridusega lastekaitsetöötajate osakaal, 2015	16
Joonis 4. Osa- ja täisajaga töötamise määr KOV-i tüübiti ja regiooniti, 2015	17
Joonis 5. Sissekannete arv kuupäevade järgi	22
Joonis 6. Lastekaitsetöötajate erialane haridustase regiooniti ja KOV-i tüübiti, %	26
Joonis 7. Lastekaitsetöötajate jagunemine töökogemuse järgi kokku ja KOV-i tüübiti, %	27
Joonis 8. Lastekaitsetöötajate hinnang oma kogemustele ja teadmistele KOV-i tüübiti ja regiooniti, %	28
Joonis 9. Lastekaitsetöötajate jagunemine ametinimetuse järgi KOV-i tüübiti ja regiooniti, %	32
Joonis 10. Lastekaitsetöötajad, kes on lastekaitsetöös nimetatud allikaid ja andmebaase kasutanud, %	39
Joonis 11. Lastekaitsetöötajate kaasatus arengukavade ja/või strateegiate väljatöötamisse	42

Joonis 12. Lastekaitsetöötajate rahulolu oma tööks vajaliku eelarve suurusega	44
Joonis 13. Nimetatud valdkondades teiste KOV-idega koostööd tegevate lastekaitsetöötajate osakaal.....	49
Joonis 14. Lastekaitsetöötajate rollid ennetavates tegevustes, %.....	51
Joonis 15. Lastekaitsetöötajad, kes viisid ellu ennetustöö tegevusi 2015. aastal ja hinnang neile tegevustele	52
Joonis 16. Tegevustele kulunud aeg lastekaitsetöötaja kohta KOV-i tüübiti	60
Joonis 17. Tegevustele kulunud aeg kokku ja keskmine ajakulu tegevuse kohta	61
Joonis 18. Tegevuste toimumise asukoht tegevuste järgi.....	63
Joonis 19. Lastekaitsetöötaja tööaja kasutus ühe töönädala jooksul (h:min) KOV-i tüübiti	64
Joonis 20. Lastekaitsetöötaja töönädala pilt.....	65
Joonis 21. Riigisiseste lastekaitsejuhtumitega tegelemise osakaal lastekaitsetöötajate seas, %	69
Joonis 22. Lastekaitsetöötajad, kes lahendasid 2015. aastal piiriüleseid juhtumeid, %	70
Joonis 23. Lastekaitsetöötajad, kes tegelesid nimetatud liiki piiriülese lastekaitsejuhtumiga, %	71
Joonis 24. Juhtumiplaani koostamise tava lastekaitsetöötajate seas, %.....	72
Joonis 25. Lastekaitsetöötajate jagunemine juhtumiplaani koostamise viiside alusel 2015. aastal, %.....	73
Joonis 26. Lastekaitsetöötajad, kes kasutasid lõppenud juhtumite analüüsi nimetatud eesmärgi järgi, %.....	75
Joonis 27. Nimetatud võrgustikuliikmega koostööd tegevate lastekaitsetöötajate osakaal.....	77

Tabelite loetelu

Tabel 1. Lastekaitsetöötajate arv KOV-i tüübiti ja regiooniti, 2015.....	14
Tabel 2. Valimisse kuulunud lastekaitsetöötajate ja KOV-ide arv KOV-i tüübiti ja regiooniti	18

Tabel 3. Ankeetküsitluses osalenud lastekaitsetöötajate arv KOV-i tüübiti ja regiooniti	19
Tabel 4. Andmetele lisatud vastaja kaalutunnus KOV-i tüübiti ja regiooniti	19
Tabel 5. Vastajate jaotus pärast andmete kaalumist KOV-i tüübiti ja regiooniti.....	20
Tabel 6. Tööajapäeviku täitnud lastekaitsetöötajate arv KOV-i tüübiti ja regiooniti.	21
Tabel 7. Tööajapäeviku andmetele lisatud kaalutunnus KOV-i tüübiti ja regiooniti..	22
Tabel 8. Vastajate jaotus pärast andmete kaalumist KOV-i tüübiti ja regiooniti.....	23
Tabel 9. Lastekaitsetöötajate hinnang tööalastele motivaatoritele	35
Tabel 10. Ajakasutuse koondtabel	62
Tabel 11. Uute ja varem töös olnud lastekaitsejuhtumite arv KOV-i tüübiti 2015. aastal	67
Tabel 12. KOV-ide lastekaitsetöö olukorra ja probleemide kirjeldus ning ettepanekud ja lahendused	81

MÕISTED JA LÜHENDID

Lastekaitsetöötaja on käesolevas uuringuraportis koondnimetus kohalikes omavalitsustes (edaspidi KOV) lastekaitsevaldkonnas töötavatele spetsialistidele. Sinna hulka kuuluvad nii lastekaitse spetsialistid kui ka sotsiaaltöötajad, sotsiaalnõunikud ja teised lastekaitsevaldkonnas töötavad inimesed, kes täidavad nendele lastekaitse seaduses või muus õigusaktis sätestatud ülesandeid KOV-ides lapse õiguste ja heaolu tagamisel.

Lastekaitsetöö tavad on kogumina lastega töötamisel kasutatavad töömeetodid ja töö korraldus ning KOV-ide ja nende ametiisikute poolt lastega töötamise panustatavad ressursid.

Lastekaitsetöötajate kompetents on teoreetilised teadmised, mis on omandatud erialase hariduse, täienduskoolituste ja iseseisva õppe kaudu, ning praktilised oskused, mis on omandatud erialase töö või praktiliste harjutuste kaudu.

(Lastekaitse)juhtum on kaasus, mis eeldab lastekaitse-/sotsiaaltöötaja poolt lapse/pere abivajaduse hindamist ning lastekaitse-/sotsiaaltöötaja juhtimisel lapse heaolu toetavate meetmete kohaldamist.

Juhtumikorraldus on kliendi individuaalsetest vajadustest lähtuv teenuste koordineerimise protsess, mis tagab igale kliendile juurdepääsu õigeaegsele ja piisavale abile.

Juhtumiplaan on juhtumi võrgustikuliikmete koostööna valmiv kirjalik plaan, mis koosneb hinnangust isiku abivajadusele ja abimeetmete rakendamise tegevuskavast.

Võrgustikutöö on abivajaja/abistatava sotsiaalvõrgustiku ja ametnike/spetsialistide võrgustiku vaheline koostöö, mille eesmärk on abivajaja argielu probleemide lahendamine.

Ennetustöö on lapse abivajadust ennetavate ja olemasolevaid probleeme vähendavate meetmete rakendamine. Abivajaduse ennetamine ja olemasolevate probleemide vähendamine hõlmab last ohustavate olukordade ja sündmuste võimalikult varast märkamist ja neile reageerimist.

Supervisioon on sisutihe isikutevaheline koostoime, milles osaleb kaks poolt: superviisor ja superviseeritav ning mille eesmärk on muuta superviseeritav efektiivsemaks oma tööalases tegevuses (Hess 1980, Merkuljeva ja Vesso 2013).

Kovisioon on supervisiooni üks vormidest – regulaarne kolleegidevaheline kohtumine, mida juhendab üks kolleegidest ning mille käigus töötatakse läbi tööga

seotud juhtumid ja pakutakse teineteisele tuge. Kõvisioonil on kindel struktuur ja meetoodika (Merkuljeva ja Vesso 2013).

Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister (edaspidi **STAR**) on riigi keskne andmekogu/infosüsteem, mis on loodud juhtumikorralduse põhimõttel tehtava sotsiaaltöö korraldamiseks.

Sotsiaalkindlustusameti (edaspidi **SKA**) **lastekaitse osakond** pakub tuge lastega töötavatele spetsialistidele ning korraldab üleriigilist ennetustööd ja koostööd sotsiaal-, haridus-, meditsiini-, õigus- ja korrakaitsevaldkonna vahel. KOV-ide teenindamiseks on SKA lastekaitseüksuses loodud neli teeninduspiirkonda: põhja (kontoriga Tallinnas), lõuna (kontoriga Tartus), ida (kontoriga Jõhvis) ja lääne (kontoriga Pärnus). Maakonnad on teeninduspiirkonniti jaotatud järgmiselt:

- põhja regioon – Harju, Rapla, Järva;
- lõuna regioon – Jõgeva, Viljandi, Tartu, Valga, Põlva, Võru;
- lääne regioon – Hiiu, Saare, Lääne, Pärnu;
- ida regioon – Lääne-Virumaa, Ida-Virumaa.

1. SISSEJUHATUS

Lastekaitse on sotsiaaltöö üks osa, mis on spetsiifiliselt keskendunud tööle lastega ja lastega peredega. Lastekaitsetöö hõlmab eelkõige perede toimetuleku toetamise laste kasvatamisel ja hooldamisel ning laste õiguste kaitse ja heaolu tagamise. Lastekaitse lähtekohad tulenevad ÜRO lapse õiguste konventsioonist, millega Eesti ühines 1991. aastal. Konventsiooniga ühinemisega võeti kohustus tagada rahvusvaheliselt tunnustatud õigused igale Eesti territooriumil elavale lapsele. Lastekaitse kontseptsioonis lähtutakse neljast üldprintsibist, mis läbivad kõiki lastekaitse korralduse meetmeid:

1. Subsidiarsus, mille kohaselt peavad abi, otsustused ja vastutus olema inimesele võimalikult lähedal.
2. Teenuste osutamise astmelisus (*gatekeeping*), mille puhul osutatakse indiviidile teenuseid vastavalt tema vajadustele suunaga vähem sekkumist nõudvatelt tegevustelt suuremat sekkumist nõudvatele tegevustele.
3. Partnerlus peredega, kus pered on probleemide lahendamisse kaasa haaratud, kuna pere ise on oma olukorra parim ekspert.
4. Juhtumikorraldus ja võrgustikutöö, mis seab keskmesse kliendi ja tema vajadused ning iga juhtumi eest vastutab kindel spetsialist, kes juhtumi korraldamisel koordineerib kogu võrgustikutööd.

Olulised suunised laste- ja perepoliitika arendamiseks sõnastab „Laste ja perede arengukava 2012–2020“, mille peaesmärk on laste ja perede heaolu suurendamine ning elukvaliteedi parandamine, soodustades seeläbi laste sündi. Selle saavutamise oluline alaesmärk on luua olukord, kus lapse õigused on tagatud ning on loodud toimiv lastekaitseüsteem, et väärtustada ühiskonnas iga last ning tema arengut ja heaolu toetavat turvalist keskkonda. Arengukavas lähtutakse järgmistest põhimõtetest:

1. Iga laps on väärtus.
2. Inimestevaheline hoolimine, võrdsed võimalused ja sooline võrdõiguslikkus on kaasaegse ühiskonna alustalad.
3. Probleemide ennetamine on tõhusam kui tagajärgede leevendamine.
4. Koostöö sidusvaldkondade, spetsialistide ja praktikutega on ideede elluviimisel esmatähtis.
5. Elukaarepõhine lähenemine võimaldab terviklikult lahendada perepoliitika keerulisi ülesandeid.
6. Teadmispõhine lähenemine ja järjepidevus aitavad arendada parimat laste- ja perepoliitikat.

Lastekaitsealane tegevus hõlmab laia ringi tegutsejaid, näiteks tegelevad valdkonna arendamise ja praktilise poolega paljud ministriumid ja riigiasutused, samuti mitmed mittetulundusorganisatsioonid, haridus-, hoolekande- ja tervishoiuasutused

jne. Suurem osa tegevusi viiakse siiski ellu KOV-ides, kellel lasub otsene vastutus ja kohustus oma haldusterritooriumil elavaid inimesi toetada ja abistada.

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 2 lõige 1 toob välja, et kohalik omavalitsus on põhiseaduses sätestatud omavalitsusüksuse – valla või linna – demokraatlikult moodustatud võimuorganite õigus, võime ja kohustus seaduste alusel iseseisvalt korraldada ja juhtida kohalikku elu, lähtudes valla- või linnaelanike õigustatud vajadustest ja huvidest ning arvestades valla või linna arengu iseärasusi. Tulenevalt sellest, et linna või valla areng on erinev, tuleb alati lähtuda elanike õigustatud vajadustest ja huvidest, arvestades samal ajal valla või linna arengu iseärasusi.

Varasemad uuringud on välja toonud, et omavalitsuste suutlikkus Eestis lapsi ja peresid toetada on varieeruv, sellest tingituna erineb ka lastekaitsetöö toetamine ja prioriteetsus KOV-ides (Lastekaitse korralduse uuendamise alusanalüüs 2013; Lastekaitse seaduse mõjude analüüs 2013; Aruanne laste hoolekande korraldusest valdades ja linnades 2012). Lastekaitsetöötajad on ise leidnud, et laps ei saa abi või on abi ebapiisav lastekaitsetöötajate oskamatusel või KOV-is abistamisvõimaluste puudumise tõttu. Ebaühtlane KOV-ide lastekaitsealane võimekus tuleneb paljuski sellest, et kuni 2016. aasta alguseni puudus valdkonnaülene lastekaitse koordineerija ja rakendaja ning riigi eri juhtimistasandite roll valdkonnas oli ebaselge.

01.01.2016 hakkas Eestis kehtima uus lastekaitse seadus, mis seab KOV-ile lastekaitsevaldkonnas senisest laiemad kohustused:

- lapse õiguste ja heaolu tagavate põhimõtete järgmine KOV-i arengukavas;
- lapse õigusi ja heaolu tagavate programmide ja projektide väljatöötamine ja rakendamine last ohustavate riskide ennetamiseks ja vähendamiseks;
- abivajavast lapsest teada saamisel viivitamata lapse abivajaduse hindamine ja tema abistamiseks meetmete pakkumine;
- perekonnast eraldatud lapsele ja tema perekonnale meetmete pakkumine;
- KOV-i hallatavate lasteasutuste sisehindamise üle teenistusliku järelevalve korraldamine;
- lapse arengut toetava keskkonna loomiseks ning laste, lastega perede ja lapsi kasvatavate isikute toimetuleku parandamiseks oma haldusterritooriumil vajaliku teabe kogumine laste ja perede olukorra ning vajaduste kohta;
- riikliku järelevalve tegemine;
- vastavalt võimalusele meetmete väljaarendamine lapse abivajaduse ennetamiseks ning olemasolevate probleemide vähendamiseks;
- vastavalt oma pädevusele lapsevanema või last kasvatava isiku toetamine lapse õiguste ja heaolu tagamisel.

Lastekaitsetöö taseme tõstmise ja üle-eestilise kvaliteetse abi kättesaadavuse toetamise rolli sai uue seadusega Sotsiaalkindlustusamet (SKA), kuhu on ülesande täitmiseks loodud lastekaitse osakond. SKA sai endale lastekaitse korraldamise, riikliku lastekaitsepoliitika elluviimise, riiklike strateegiate rakendamise ning valdkondadeülese lastekaitsealase koostöö ja ennetuse koordineerimise ülesande. Suuresti hõlmab see endas tööd KOV-idega, keda tuleb nõustada ja abistada laste ja perede heaolu toetamisel ja abistamisel.

KOV-i kontekstis tähendab see seda, et SKA:

- nõustab KOV-e lapse heaolu toetavate arengukavade koostamisel;
- vahendab KOV-idele rahvusvahelisi lastekaitse üksikjuhtumeid ning nõustab neid selles;
- abistab KOV-e riigisiseste lastekaitsejuhtumite lahendamisel (sh lapsele ja perele sobivate meetmete leidmisel olemasolevate riiklike meetmete hulgast);
- nõustab ööpäev läbi riigi- ja KOV-i asutusi ja nende ametiisikuid ning avalik-õiguslikke ja eraõiguslikke juriidilisi isikuid abivajava või hädaohus oleva lapse abistamiseks;
- korraldab lastekaitsealast teavitustegevust;
- teeb riiklikku ja haldusjärelvalvet lastekaitseseaduses sätestatud alustel.

1.1. PROBLEEMIASETUS JA UURINGU EESMÄRGID

Selleks, et eespool loetletud ülesandeid täita, peab SKA omama ülevaadet KOV-ide võimekusest osutada oma piirkonna lastele ja peredele kvaliteetset abi ja teenuseid. Varasemad valdkondlikud uuringud (Lastekaitse korralduse uuendamise alusanalüüs 2013; Lastekaitse seaduse mõjude analüüs 2013; Aruanne laste hoolekande korraldusest valdades ja linnades 2012; Kütt 2011) on näidanud, et selge ülevaade ja andmestik KOV-ide lastekaitsealasest võimekusest ning kohalikul tasandil kasutatavatest lastekaitsealasest töömeetoditest puuduvad. PwC lastekaitsekorralduse alusanalüüsis vaadeldi KOV-i lastekaitsetöötajateni jõudvaid juhtumeid, kuid ei analüüsitud milliseid meetodeid ja miks lastekaitsetöötajad nende lahendamisel kasutavad.

Käesolev uuringu eesmärk on saada regioone arvestav ülevaade KOV-ide lastekaitsetöö sisust ja KOV-ide võimekusest osutada oma piirkonna lastele ja peredele kvaliteetset abi. Lähtuvalt uuringu eesmärgist saab välja tuua kolm üksteisega haakuvad uurimisülesannet:

1. **Teha kindlaks lastekaitsetöötajate kompetents, sh haridus, teadmised, töökogemus ja -koormus.**

2. **Kirjeldada KOV-ide lastekaitsetöö tavadid**, st lastega töötamisel kasutatavaid töömeetodeid ja töö korraldust ning KOV-ide ja nende ametiisikute poolt lastega töötamise panustatavaid ressursse.
3. **Lua ülevaade kohalikul tasandil menetletavatest lastekaitsejuhtumitest** (sh rahvusvahelised juhtumid) ja nende eripärast ning selgitada välja KOV-ide toetusvajadus lastekaitsejuhtumite menetlemisel.

Uuringutulemuste kirjeldamise eesmärk on leida võtmekohad, mis võimaldaks toetada KOV-ide lastekaitsealast võimekust SKA lastekaitse osakonna tegevuse kaudu. Selleks esitatakse käesolevas uurimisraportis uurimistulemustele tuginedes konkreetsed ettepanekud lastekaitsetöö jätkusuutlikuks korraldamiseks ja arendamiseks.

1.2. UURINGUARUANDE STRUKTUUR

Uuringu sissejuhatusel järgnev ja metodoloogilisi lähtepunkte käsitlev **teine** peatükk kirjeldab Sotsiaalministeeriumi hoolekandestatistikale tuginedes üldkogumit, millele tugineb valimi moodustamine ja andmete kaalumine. Arvestades uuringu väga mitmetahulisi ja laiahaardelisi eesmärke, kasutati uuringu tegemiseks kombineeritult nii kvantitatiivseid kui kvalitatiivseid uurimismeetodeid.

Uurimistulemusi tutvustava **kolmanda** peatüki eesmärk on anda tervikpilt KOV-ides tehtavast lastekaitsetööst. Vastavalt sissejuhatuses esitletud uurimisülesannetele koosneb see peatükk kolmest temaatilisest alapeatükist, kus uuringutulemusi esitletakse, lähtudes KOV-i tüüpidest ja lastekaitse regioonidest.

- **Peatükis 3.1** antakse ülevaade lastekaitsetöötajate kompetentsist ehk haridusest, teadmistest, töökogemusest ja -koormusest. Samuti käsitletakse selles peatükis koolituse ja enesetäiendusega seotud aspekte ning vaatluse alla tuleb lastekaitsetöötaja töömotivatsioon kui kompetentsi mõjutav faktor. Analüüs tugineb ankeetküsitluse ja fookusgrupi intervjuude tulemustele.
- **Peatükis 3.2** kirjeldatakse lastekaitsetöö tavadid, sh analüüsitakse juhendmaterjalide ja töövahendite kasutamist, hinnanguid lastekaitsetöö eelarvele ning kaasatust omavalitsuse tasandi otsustusprotsesside kujundamisel, kovisiooni ja supervisiooni toimumist, teavitus- ja ennetustööd lastekaitstes ning KOV-ide omavahelist koostööd laste ja perede toetamisel. Analüüs tugineb ankeetküsitluse ja fookusgrupi intervjuude tulemustele. Selles peatükis kirjeldatakse ka lastekaitsetöötajate tööaja kasutust, mis lähtub peamiselt tööajapäeviku sissekannetest.
- **Peatükk 3.3** loob ülevaate lastekaitsejuhtumitest (sh rahvusvahelised juhtumid) ja nende eripärast ning tutvustab juhtumiplaanide koostamise ja

analüüsimise tavadid lastekaitsetöötajate seas. Antakse ka ülevaade sellest, kes juhtumite lahendamisel lastekaitsetöötaja koostöövõrgustikku kuuluvad ning millised on peamised takistused koostöö tegemisel.

Uuringu **neljas** peatükk võtab tabeli vormis kokku peamised uurimistulemused ja probleemkohad ning esitab konkreetsed ettepanekud ja suunised, kuidas riik saab SKA lastekaitse osakonna kaudu parimal moel toetada kohaliku tasandi lastekaitsetööd ning lastekaitsetöös kasutatavate töömeetodite tulemuslikku ja jätkusuutlikku arendamist. Peatükk arvestab lastekaitsetöötajate seas tehtud lisaküsitluse tulemusi.

Uuringu **kokkuvõte** toob ülevaatlikult välja uuringu peamised järeldused ning kõrvutab neid varasemate uuringutega.

Uuringu **lisadena** on välja toodud ankeet, tööajapäeviku formaat ning intervjuu kavad (eraldi lastekaitsetöötajad ja KOV-i juhid). Lisas 5 on uuringu üldkogumisse kuulunud KOV-ide nimekiri ja nende jaotus lastekaitse regioonide ja KOV-i tüüpide järgi. Lisas 6 on ankeetküsitluse andmetel koostatud lastekaitsetöötajate tegevuste elluviimise sagedust ja ajaressurssi kirjeldavad mahukad joonised.

2. UURIMUSE METODOLOOGILISED LÄHTEKOHAD

2.1. ÜLDKOGUMI KIRJELDUS

Uuringu sihtrühma ehk üldkogumi moodustasid kõik Eesti KOV-ides töötavad lastekaitsetöötajad (vt selgitust mõistete peatükis). Arvestades KOV-ide erinevat võimekust ja sisulist panustamist lastekaitsetöösse, oli käesoleva uuringu eesmärk eristada enam ressursse omavaid KOV-e, kus on paremad ja suuremad võimalused panustada oma piirkonna laste ja perede toetamisse, piiratumate võimalustega KOV-ideist, kus lastekaitsetööd teeb ainult üks sotsiaaltöötaja piiratud ressursidega. Seega jaotati uuringu üldkogumisse kuuluvad lastekaitsetöötajad lisaks SKA lastekaitse regioonidele (põhja, lõuna, lääne, ida) veel kolme KOV-i tüübi vahel:

- **KOV-id, millel on oluline sotsiaalmajanduslik mõju regioonis** (regioonikeskused);
- **regiooni äärealadele jäävad väikesed KOV-id** (väikevallad), mille lastekaitsealane võimekus on väike ja mis on logistiliselt regioonikeskustega (suuremad linnad) suhteliselt nõrgalt seotud;
 - **regioonikeskuste (suuremate linnade) ümber paiknevad KOV-id** (vallad), mis on suhteliselt jõukad ja omavad head arengupotentsiaali ning teevad avalike teenuste osutamisel koostööd regioonikeskustega.

KOV-id jagati kolmeks vastavalt elanike arvule, KOV-i geograafilisele asukohale ja Siseministeeriumi (2014) tellitud KOV-i üksuste võimekuse indeksile. Üldkogumi KOV-ide jaotus vastavalt SKA lastekaitse regioonidele ja eespool kirjeldatud KOV-i tüüpidele on esitatud lisas 5.

Sotsiaalministeeriumi hooldekandestatistika andmetel oli 2015. aasta lõpu seisuga Eesti KOV-ides kokku 292 lastekaitsetööd tegevat ametnikku (vt tabel 1), sh täitis neist täiskoormusel lastekaitsealaseid ülesandeid 171 ja osaajaga 121. Kokku oli lastekaitsetöötajaid 180 KOV-is (vt nimekiri lisas 5). Seega oli lastekaitsetöötaja palgatud enamikus KOV-ideist ehk 85% Eesti vallas või linnas. Neist enamikus ehk 86% KOV-is oli tööl üks lastekaitsetöötaja. 20 KOV-is oli tööl kaks ametnikku, kelle töökohustuste hulka kuulub või kelle peamine töökohustus on lastekaitsetöö. Rohkem kui kaks lastekaitsetöötajat on tööl kuues KOV-is, need olid eranditult olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-id.

Tabel 1 kirjeldab, et lõuna ja põhja regioonid töötas 2015. aastal arvuliselt kõige rohkem lastekaitsetöötajaid – nende kahe regiooni lastekaitsetöötajad moodustasid kokku 69% kõigist lastekaitsetöötajatest. Lääne regioonid töötas 47 lastekaitsetöötajat ja ida regioonid 43 lastekaitsetöötajat. Lastekaitsetöötajad olid peaaegu võrdsel määral esindatud regiooni ääreala väikestes KOV-ides (105 lastekaitsetöötajat) ja olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ides (104

lastekaitsetöötajat). 83 lastekaitsetöötajat oli tööl regioonikeskuste ümber paiknevates KOV-ides.

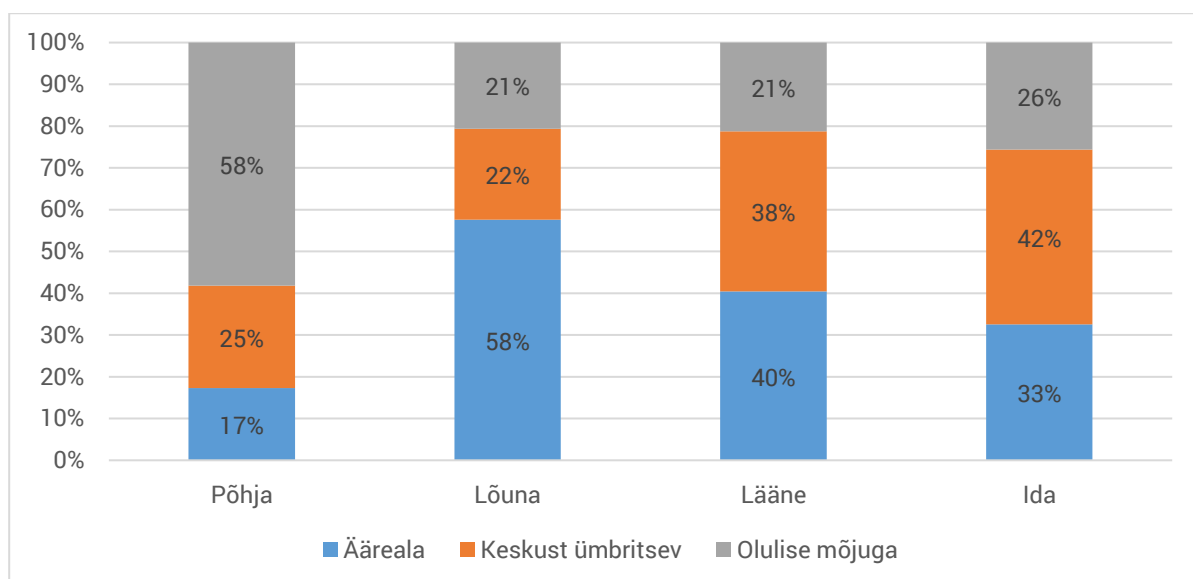
Tabel 1. Lastekaitsetöötajate arv KOV-i tüübiti ja regiooniti, 2015

	Ääreala	Keskust ümbritsev	Olulise mõjuga	KOKKU
Põhja	19	27	64	110
Lõuna	53	20	19	92
Lääne	19	18	10	47
Ida	14	18	11	43
KOKKU	105	83	104	292

Allikas: Sotsiaalministeeriumi hoolekandestatistika

Jooniselt 1 nähtub, et põhja regioonis oli tunduvalt suurem nende lastekaitsetöötajate osakaal, kes töötavad olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-is, ning väiksem regiooni ääreala KOV-ides töötavate lastekaitsetöötajate osakaal – siin on oluline osa Tallinnal kui Eesti mõistes väga kaalukal KOV-il nii elanike arvu kui ka lastekaitse spetsialistide arvu ja osakaalu poolest. Lõuna regioonis olid proportsioonid vastupidised – enamik lastekaitsetöötajaid oli palgal regiooni ääreala väikestes KOV-ides, samas kui olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ides töötas vaid 21% selle regiooni lastekaitsetöötajatest.

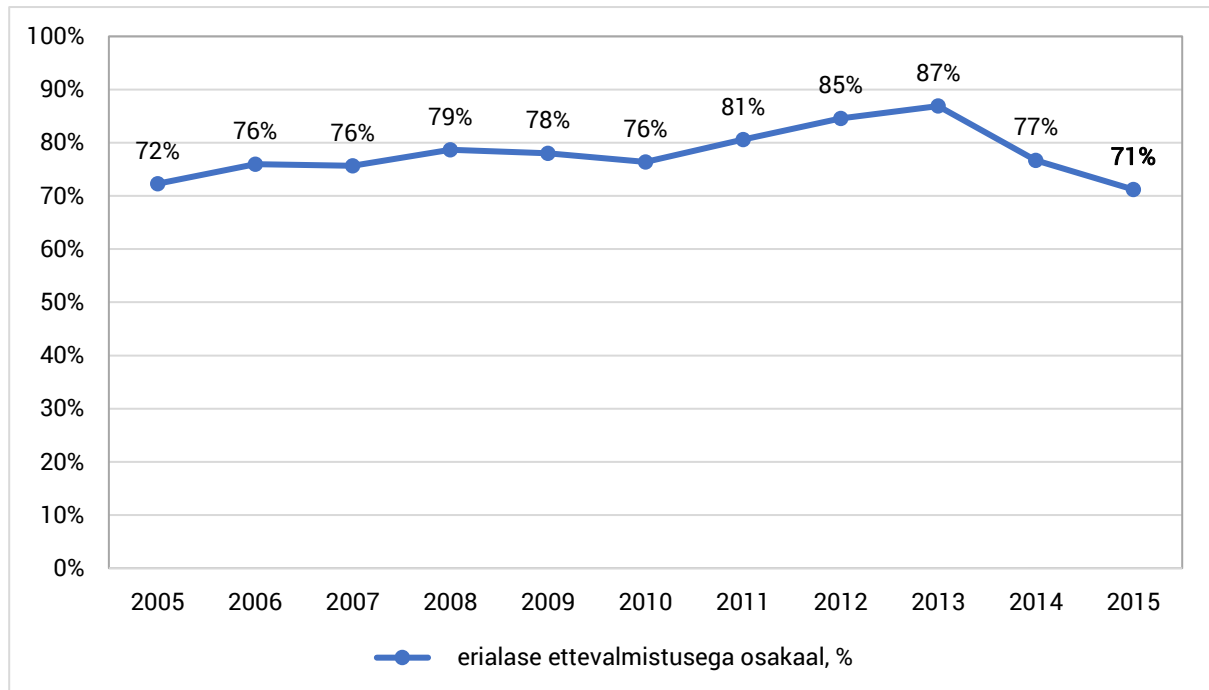
Joonis 1. Lastekaitsetöötajad KOV-i tüübiti ja regiooniti, 2015

Allikas: Sotsiaalministeeriumi hoolekandestatistika

Sotsiaalministeeriumi hoolekandestatistika kohaselt oli 2015. aastal KOV-i lastekaitsetöötajatest 71%-l erialane haridus¹. Kümne aasta plaanis on erialase haridusega lastekaitsetöötajate osakaal püsinud 71% ja 87% vahel. Kui aastatel 2005–2013 oli osakaal kasvutendentsis, siis viimasel kahel aastal on osakaal kahanenud. See on eeldatavasti tingitud muutusest statistika kogumises: alates 2014. aastast kajastatakse aruandluses ka osaajaga lastekaitseülesannetega ametnikke.

Joonis 2. Erialase haridusega lastekaitsetöötajate osakaal, 2005–2015

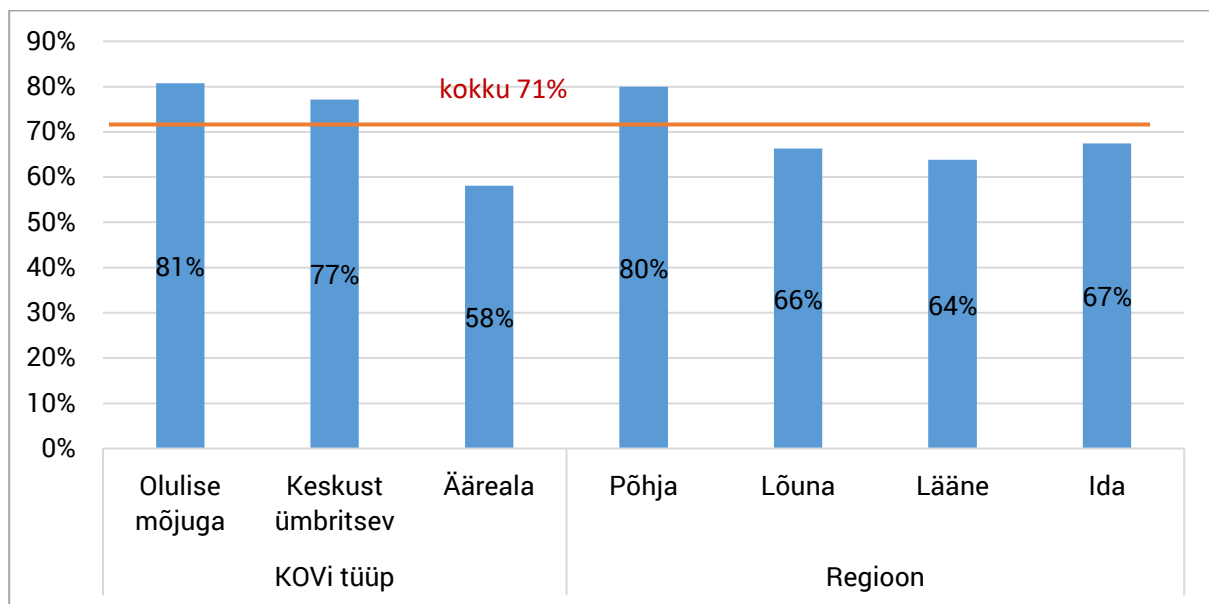

Allikas: Sotsiaalministeeriumi hoolekandestatistika

Jooniselt 3 nähtub, et erialase haridusega lastekaitsetöötajate osakaal oli 2015. aastal suurim põhja regioonis (80% lastekaitsetöötajatest) ning väiksem lääne regioonis, kus vastava erialase ettevalmistusega oli 64% lastekaitsetöötajatest. See tuleneb asjaolust, et olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ides töötavate lastekaitsetöötajate osakaal põhja regioonis on võrreldes teiste regioonidega suurim (vt joonis 1). Kui olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ides oli erialane haridus 81%-l lastekaitsetöötajast, siis regiooni ääreala väikeste KOV-ide lastekaitsetöötajatest vaid 58%-l. Kokku oli erialase haridusega lastekaitsetöötajate osakaal 71%.

¹ Erialase hariduse all peetakse hoolekandestatistikas silmas sotsiaaltöö kõrgharidust. Siia alla kuuluvad järgmised erialad (nii bakalaureuse- kui ka magistritase): sotsiaaltöö, sotsiaaltöö ja rehabilitatsiooni korraldus, sotsiaaltöö ja sotsiaalpoliitika, sotsiaalpedagoogika ja lastekaitse (sh rakenduskõrgharidus).

Joonis 3. Erialase haridusega lastekaitsetöötajate osakaal, 2015

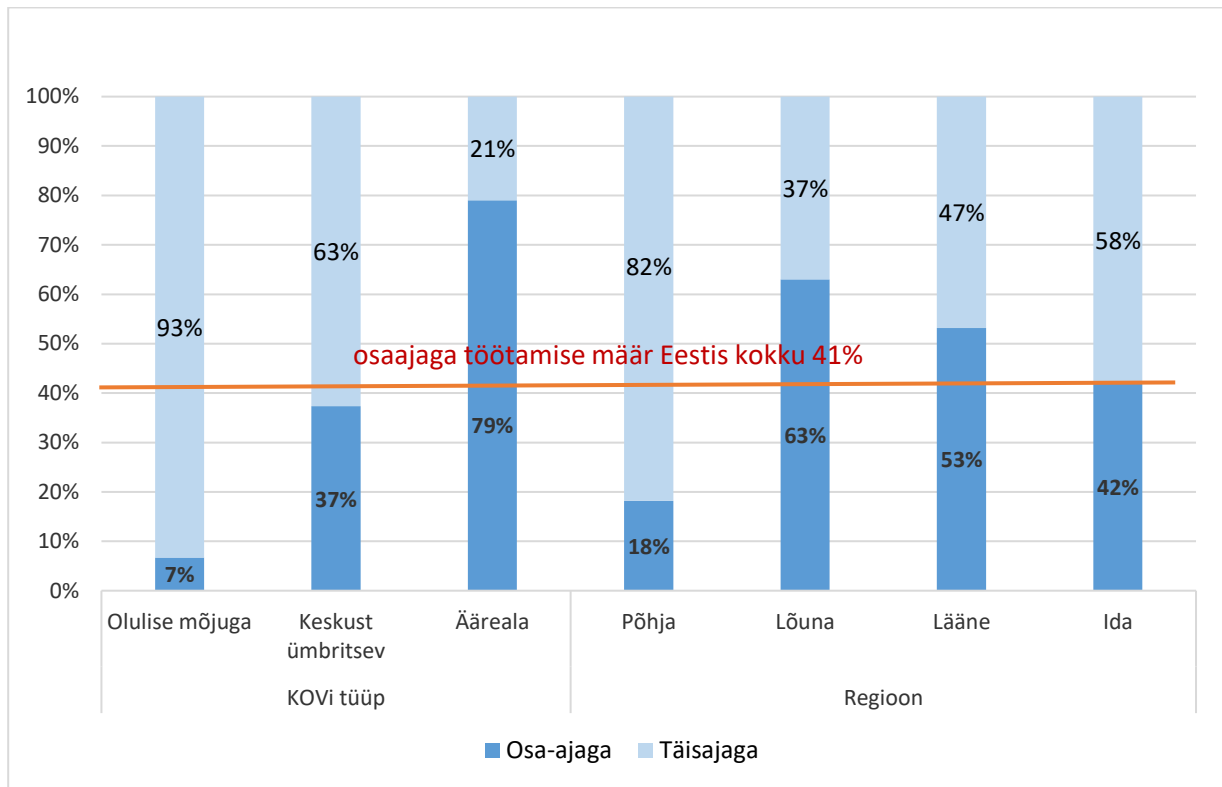
Allikas: Sotsiaalministeeriumi hoolekandestatistika

Sotsiaalministeeriumi hoolekandestatistika kohaselt töötas 2015. aastal kõikidest lastekaitsetöötajatest 41% osajaga². Seejuures tähendas osaaeg lastekaitsetöös sõltuvalt KOV-ist väga erinevat töökoormust – osaaeg varieerus 0,10 töökoormusest kuni 0,80 töökoormuseni ning esindatud olid ka kõik teised võimalikud variandid (näiteks 0,25 töökoormus, 0,5 töökoormus jne).

Joonis 4 kirjeldab, et regioniti oli osajaga töötavate lastekaitsetöötajate osakaal suurim lõuna regioonis (63%) ning väikseim põhja regioonis (18%). Lääne regioonis töötas osajaga 53% lastekaitsetöötajatest ning ida regioonis 42% lastekaitsetöötajatest. Osajaga töötamine erineb märkimisväärselt KOV-i tüübiti – kui olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ides oli osajaga tööl 7% lastekaitsetöötajatest, siis regiooni ääreala väikestes KOV-ides oli vastav osakaal 79%. Regionikeskust ümbritsevates KOV-ides oli osajaga töötamise määr 37%.

² Osaaeg võis tähendada nii lastekaitsetööd tegeva ametniku ametlikku töökoormust kui ka lastekaitsetöö tegemist teiste sotsiaalvaldkonna tööülesannete kõrvalt (ehk lastekaitsetööalased ülesanded hõlmasid osa töötaja töökoormusest).

Joonis 4. Osa- ja täisajaga töötamise määr KOV-i tüübiti ja regiooniti, 2015

Allikas: Sotsiaalministeeriumi hoolekandestatistika

2.2. VALIMI PLANEERIMINE

Lähtuvalt üldkogumi jaotusest (vt alapeatükk 2.1) moodustati valim nelja regiooni (põhja, lõuna, lääne ja ida) ja kolme KOV-i tüübi jaotuses. Sealjuures hõlmas valim igast regioonist KOV-i tüübi järgi kõiki regioonikeskusi (suuremaid linnu), vähemalt viit regioonikeskuse (suurema linna) ümber paiknevat KOV-i ja vähemalt viit regiooni äärealale jäävat väiksemat KOV-i.

Uuringuprojekti eesmärk oli kaasata uuringusse lastekaitsetöötajad vähemalt 60 KOV-ist, erandina käsitleti Tallinna linna, kus valimisse plaaniti haarata lastekaitsetöötajad kahest linnaosavalitsusest, mitte kogu KOV-ist.

Arvestades ülaltoodut, saadeti kutse uuringus osalemiseks e-posti teel kokku 164 lastekaitsetöötajale (vt tabel 2) 109 KOV-ist (vt tabel 3).

Tabel 2. Valimisse kuulunud lastekaitsetöötajate ja KOV-ide arv KOV-i tüübiti ja regiooniti

	Olulise mõjuga	Keskust ümbritsev	Ääreala	KOKKU
	Lastekaitsetöötajate arv (KOV-ide arv)			
Põhja	16 (2)	17 (10)	7 (7)	40 (19)
Lõuna	14 (4)	10 (6)	26 (25)	50 (35)
Lääne	10 (4)	11 (9)	11 (10)	32 (23)
Ida	11 (3)	15 (13)	16 (16)	42 (32)
KOKKU	51 (13)	53 (38)	60 (58)	164 (109)

Allikas: MTÜ Abikeskused, Sotsiaalministeeriumi arvutused

Osaluse motiveerimiseks informeeriti vastajaid eelnevalt uuringu toimumisest telefoni teel. Kõik andmekogumistööd tehti kirjeldatud valimis. Järgnevalt tuleb erinevate uurimismeetodite järgi juttu vastajate osalemisaktiivsusest ning andmete kogumise ja analüüsimise protsessist.

2.3. ANDMETE KOGUMINE JA ANALÜÜS

2.3.1. Ankeetküsitlus

Ankeetküsitluse kaudu koguti andmeid vastuste saamiseks kõigile kolmele sissejuhatuses esitatud uurimisülesandele. Küsitlus oli veebipõhine, küsitlusankeet on lisas 1.

Ankeetküsitlus toimus ajavahemikus 05.–19.02.2016. Ankeetküsitluses osales 87 lastekaitse spetsialisti 64 KOV-ist. Arvestades saadetud uuringus osalemise kutsete arvu, oli lastekaitsetöötajate ankeetküsitluses osalemise määr (saadetud kutsete arv suhestatuna vastanute arvuga) 53%. Regiooniti oli suurim osalemise määr lõuna regioonis (64%) ning KOV-i tüübiti olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ide lastekaitsetöötajate seas (63%).

Enamasti oli vastajaks üks lastekaitsetöötaja KOV-i kohta (56 küsitluses osalenud KOV-i puhul). Kaheksas KOV-is osales küsitluses rohkem kui üks lastekaitsetöötaja (ühes KOV-is 9, ühes 5, ühes 4, kolmes 3 ja kahes 2 lastekaitsetöötajat). Olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-e osales ankeetküsitluses 13 ja nendest vastas ankeedile kokku 32 lastekaitsetöötajat. Regiooni äärealale jäävatest KOV-idest oli vastajaid 29 ning igast KOV-ist osales üks lastekaitsetöötaja ja/või sotsiaaltöötaja

(ehk ääreala KOV-e osales küsitluses samuti 29). Regioonikeskust ümbritsevast 21 KOV-ist vastas küsitlusele 26 lastekaitsetöötajat.

Tabel 3. Ankeetküsitluses osalenud lastekaitsetöötajate arv KOV-i tüübiti ja regiooniti

	Olulise mõjuga	Keskust ümbritsev	Ääreala	KOKKU
Põhja	6	7	7	20
Lõuna	12	8	12	32
Lääne	7	6	5	18
Ida	7	5	5	17
KOKKU	32	26	29	87

Võrreldes vastajate jaotust regiooniti ja KOV-i tüübiti (vt tabel 4) üldkogumi vastava jaotusega (vt tabel 1), nähtub, et mõne piirkonna lastekaitsetöötajad olid võrreldes teiste piirkondade lastekaitsetöötajatega ankeetküsitluses ülesindatud, teised jälle alaesindatud. Vastuste jaotuse üldkogumi jaotusele vastavaks korrigeerimiseks lisati andmestikku kaalutunnus. Tabelis 4 esitatud kaalud näitavad mitut üldkogumi objekti esindab ankeetküsitlusele vastanud lastekaitsetöötaja.

Tabel 4. Andmete lisatud vastaja kaalutunnus KOV-i tüübiti ja regiooniti

	Olulise mõjuga	Keskust ümbritsev	Ääreala
Põhja	3,18	1,15	0,81
Lõuna	0,47	0,74	1,32
Lääne	0,43	0,89	1,13
Ida	0,47	1,07	0,83

Tabel 5 kirjeldab vastuste jaotust pärast andmete kaalumist. Kokkuvõttes said regiooni ääreala väikeste KOV-ide lastekaitsetöötajate vastused pärast kaalumist ankeetküsitluses suurema kaalu, regiooniti suurendati enim põhja regiooni lastekaitsetöötajate vastuste kaalu. Andmestikku lisatud kaalutunnus võimaldab nii üle-eestilist kui ka konkreetse piirkonna sisest andmete esinduslikkust.

Uurimistulemuste lugemisel ja üldistamisel tuleb arvestada veapiiriga³ 9% – see tähendab, et ankeetküsitlusel saadud uuringutulemused võivad 9% ulatuses tegelikkusega võrreldes kõikuda.

Tabel 5. Vastajate jaotus pärast andmete kaalumist KOV-i tüübiti ja regiooniti

	Olulise mõjuga	Keskust ümbritsev	Ääreala	KOKKU
Põhja	19	8	6	33
Lõuna	6	6	16	27
Lääne	3	5	6	14
Ida	3	5	4	13
KOKKU	31	25	31	87

Ankeetküsitluse tulemusi analüüsiti statistikaprogrammides SPSS ja Excel. Seoste statistilise olulisuse hindamiseks kasutati nominaal- või järjestusskaalal tunnuste puhul Crameri V korrelatsioonikordajat ning seose mõõtmiseks kahe arvulise või järjestustunnuse vahel Spearmani korrelatsioonikordajat. Korrelatsioonikordaja kuni $\pm 0,3$ tähendab nõrka seost, $\pm 0,3$ kuni $\pm 0,5$ keskmise tugevusega seost ning $\pm 0,5$ kuni ± 1 tugevat seost. Seose statistilise olulisuse hindamisel kasutati olulisuse nivood $p \leq 0,005$ (lubatav viga 5%).

2.3.2. Tööajapäevik

Paralleelselt ankeetküsitluse täitmisega paluti lastekaitsetöötajatel kaardistada päevikumeetodil oma tööaja kasutust 3–5 tööpäeva kestel⁴. Tööajapäeviku täitmiseks loodi veebipõhine lahendus, mis hõlbustas nii päeviku täitmist kui andmete koondamist. Tööajapäevikus olid küsimused valik- ja vabavastustega. Täpsemalt oli tööajapäevikusse sisestatud info jaotatud kaheksasse sisulisse võimaliku ajakasutuse kategooriasse, mis omakorda jaotusid paljudeks alakategooriateks (vt tööajapäeviku vorm lisa 2). Lisaks märkisid lastekaitsetöötajad tööajapäevikusse liikumise või pausi töös ning selle, kas töö toimus kontoris või kontorist väljas.

³ Veapiiri mõistet kasutatakse statistikas näitamaks, kui suur on eksimine, kui üldistame valimisse eraldatud indiviidide uurimistulemused kogu uuritava populatsioonile (Õunapuu 2012)

⁴ Viis lastekaitsetöötajat täitsid päevikut palutust ühe päeva kauem ehk kuue tööpäeva jooksul

Tööajapäeviku täitsid kokku 70 lastekaitsetöötajat (vt tabel 7) 57 KOV-ist. Olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-e osales tööajapäeviku täitmisel 9, nendest kokku 20 lastekaitsetöötajat. Regiooni äärealale jäävid KOV-e osales tööajapäeviku täitmisel 29 ning igast KOV-ist osales üks lastekaitsetöötaja ja/või sotsiaaltöötaja. Regioonikeskust ümbritsevate KOV-ide lastekaitsetöötajatest oli päevikumeetodiga uuringu osasse kaasatud 19 KOV-ist 21.

Arvestades saadetud uuringus osalemise kutsete arvu, oli tööajapäeviku täitmise määr⁵ lastekaitsetöötajate seas 43%. Võrreldes ankeetküsitlusega oli osalemismäär päeviku täitmisel 10% võrra väiksem. Põhjus oli eeldatavasti selles, et tööajapäeviku täitmine nõudis lastekaitsetöötajalt oluliselt suuremat panust kui ankeetküsitlusele vastamine, mistõttu oligi enam neid, kes päevikut täita ei soovinud või selle täitmise katkestasid. Regiooniti oli suurim osalemise määr ida regioonis (67%) ning KOV-i tüübiti regiooni ääreala väikeste KOV-ide (48%) lastekaitsetöötajate seas.

Tabel 6. Tööajapäeviku täitnud lastekaitsetöötajate arv KOV-i tüübiti ja regiooniti

	Olulise mõjuga	Keskust ümbritsev	Ääreala	KOKKU
Põhja	5	4	5	14
Lõuna	8	5	9	22
Lääne	1	2	3	6
Ida	6	10	12	28
KOKKU	20	21	29	70

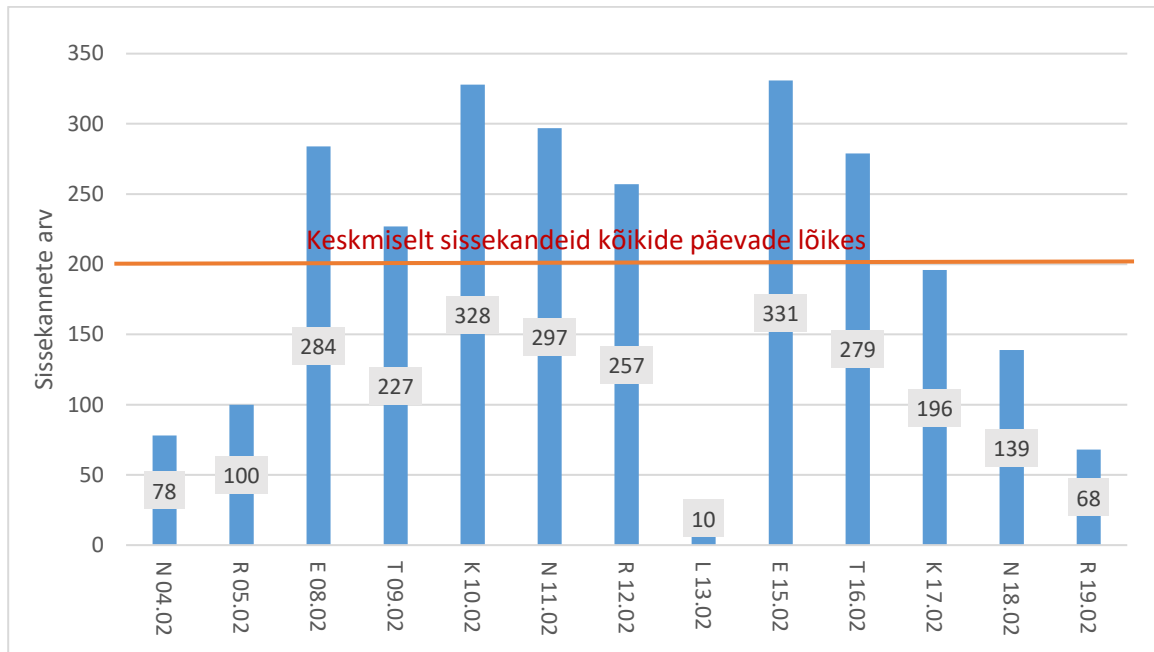
Allikas: Tööajapäevik

Tööajapäeviku täitjatest 5 lastekaitsetöötajat töötasid osakoormusega, enamik ehk 65 lastekaitsetöötajat (93% kõigist tööajapäeviku täitnud lastekaitsetöötajatest) olid tööl täiskoormusega. Neli osakoormusega lastekaitsetöötajat olid regiooni ääreala väikesest KOV-ist ning üks osaajaga lastekaitsetöötaja regioonikeskust ümbritsevast KOV-ist. Osakoormusega lastekaitsetöötajate tööpäevade kirjeldusest selgus, et kõik osakoormuse märkinud lastekaitsetöötajad olid oma tööajapäevikut täitnud keskmiselt 8 töötunni ulatuses ühe päeva kohta, seetõttu on nende tulemused võrreldavad täisajaga töötavate lastekaitsetöötajate tööpäevadega.

⁵ Lastekaitsetöötajatele saadetud kutsete arv oli 164 (vt alapeatükk 2.2). Osalemise määra leidmiseks suhestati saadetud kutsete arv vastanute arvuga.

Tööpäevade kirjeldused olid sisestatud ajavahemikul 04.02.2016 kuni 19.02.2016. Kokku tegid vastajad tööajapäevikusse 2593 sissekannet, keskmiselt 200 sissekannet päevas (vt joonis 5).

Joonis 5. Sissekannete arv kuupäevade järgi

Sarnaselt ankeetküsitlusega (vt eelmine peatükk) arvutati ka tööajapäeviku täitnud lastekaitsetöötajate jaotus regiooniti ja KOV-i tüübiti vastavaks üldkogumi jaotusele (tabel 1). Tabel 7 näitab kaalutunnust ning tabel 8 kirjeldab vastajate jaotust pärast kaalutunnuse lisamist.

Tabel 7. Tööajapäeviku andmetele lisatud kaalutunnus KOV-i tüübiti ja regiooniti

	Olulise mõjuga	Keskust ümbritsev	Ääreala
Põhja	3,07	1,62	0,91
Lõuna	0,57	0,96	1,41
Lääne	2,40	2,16	1,52
Ida	0,44	0,43	0,28

Tabel 8. Vastajate jaotus pärast andmete kaalumist KOV-i tüübiti ja regiooniti

	Olulise mõjuga	Keskust ümbritsev	Ääreala	KOKKU
Põhja	15	6	5	26
Lõuna	5	5	13	23
Lääne	2	4	5	11
Ida	3	4	3	10
KOKKU	25	20	25	70

Tööajapäevikut analüüsiti programmis Excel liigentabeli funktsiooniga. Uuringutulemuste üldistamisel kõikidele Eesti KOV-ide lastekaitsetöötajatele tuleb arvestada, et saadud tulemuste veapiir võrreldes üldkogumiga oli 11%. See tähendab, et üldistades valimisse kuulunud lastekaitsetöötajate uurimistulemused kõikidele Eesti KOV-ide lastekaitsetöötajatele, võivad uurimistulemused kõikuda 11% ulatuses.

2.3.3. Fookusgrupi intervjuud

Lastekaitsetöö spetsiifika, tööprotsesside, koostöö (omavalitsuste vahel ja valdkondadeülevalt), valdkonna probleemkohtade ning toetus- ja arenguvajaduste täpsustamiseks korraldati fookusgrupi intervjuud. Intervjuud võimaldasid arutada läbi ka lastekaitsetöö probleemkohtade lahenduskäigud, sh uuringurühma poolt esmaselt välja pakutud KOV-ide toetusvõimalused ja koostöövormide rakendamise ettepanekud. Seega kasutati n-ö kaasavat meetodit ehk intervjuueeritavad kaasati uuringutulemuste väljatöötamise protsessi.

Eraldi tehti intervjuud lastekaitsetöötajatega ning KOV-i juhtidega. Kui intervjuud lastekaitsetöötajatega käsitlesid lastekaitsetöö probleemkohti ja töökorraldust üldiselt (vt intervjuukava lisa 3), siis intervjuud KOV-i juhtidega keskendusid peamiselt koostööle ning ressurssidele lastekaitstes (vt intervjuukava lisa 4).

Intervjuud lastekaitsetöötajatega toimusid järgmiselt:

- lääne regiooni intervjuu 02.03.16 Haapsalus, 8 osalejat;
- lõuna regiooni intervjuu 03.03.16 Tartus, 9 osalejat;
- ida regiooni intervjuu 04.03.16 Jõhvis, 9 osalejat;
- põhja regiooni intervjuu 09.03.16 Tallinnas, 7 osalejat.

KOV-i juhtidega tehti üks fookusgrupi intervjuu. Intervjuu toimus 11.03.16 Tallinnas ning selles osales 7 inimest eri regioonidest.

Intervjuud lindistati ja hiljem transkribeeriti. Intervjuude analüüsimisel kasutati temaatilise analüüsi meetodit, mis on algandmetega töötamise protsess peamiste ideede või teemade tuvastamiseks ja tõlgendamiseks (Matthews & Ross 2010: 373). Tematiseerimise käigus jagati intervjuutekstid kategooriatesse, otsides neist kindlalt korduvaid ning teemadesse ja alateemadesse jagunevaid mustreid, millega täiendati uuringu tulemusi.

2.3.4. Lisaküsitlus

Kolme meetodi abil kogutud andmeid analüüsiti ning tulemustest lähtuvalt koostati soovitused olukorra parandamiseks. Soovituste asjakohasuse väljaselgitamiseks korraldati aprillis 2016 (14.–20.04) **lisaküsitlus**, milles võimaldati eelnevalt ankeetküsitluse, tööajapäeviku täitmisesse ja fookusgrupi intervjuudesse hõlmatud lastekaitsetöötajatel pakutud soovitusi hinnata ja kommenteerida. Kokku saadeti soovitused 98 lastekaitsetöötajale, kellest 56 saatsid omapoolse tagasiside. Nende alusel täiendati järeldusi ja soovitusi (vt ptk 4).

3. UURIMISTULEMUSED

3.1. LASTEKAITSETÖÖTAJATE KOMPETENTS

3.1.1. Haridus, teadmised ja töökogemus

Vastavalt lastekaitseadusele (RT I, 06.12.2014, 1) saab lastekaitsetöötajana töötada inimene, kellel on erialane ettevalmistus ja kõrgharidus (§ 19 lg 1). Käesoleva uuringu raames tehtud ankeetküsitlus võimaldab kirjeldada lastekaitsetöötajate erialast⁶ haridust ning kõrvutada seda (peatükis 2.1) esitatud hoolekandestatistikaga. Jooniselt 6 nähtub, et küsitlusandmete kohaselt oli 77%-l lastekaitsetöötajatest erialane kõrgharidus. Lastekaitsetöötajatest 10%-l oli keskeri- või keskharidus ning kõikide regioonide peale ei olnud 13%-l vastanutest erialast haridust. Selgitava infona tõid vastajad välja, et kõrgharidus on omandatud muul erialal (nt kasvatusteadused, ajalugu) või see on omandamisel.

Andmetest joonistus välja statistiliselt oluline tugevpoolne seos⁷ lastekaitsetöötaja haridustaseme ja KOV-i tüübi vahel, kus ta töötab. Võrreldes teiste KOV-i tüüpidega paistavad silma regiooni ääreala väikesed KOV-id, kus erialast kõrgharidust (magistri- või bakalaureusekraad või rakenduslik kõrgharidus) omas hinnanguliselt 44% lastekaitsetöötajatest. Olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ides oli enamikul (94%) lastekaitsetöötajatel erialane kõrgharidus ning regioonikeskust ümbritsevates KOV-ides kõigil. Võib eeldada, et regiooni ääreala väiksemates KOV-ides on konkurss ametikohale väiksem ning palgatud oli keskmiselt enam ka lastekaitsetöötaja kvalifikatsioonile mittevastavaid ametnikke võrreldes suuremate KOV-idega.

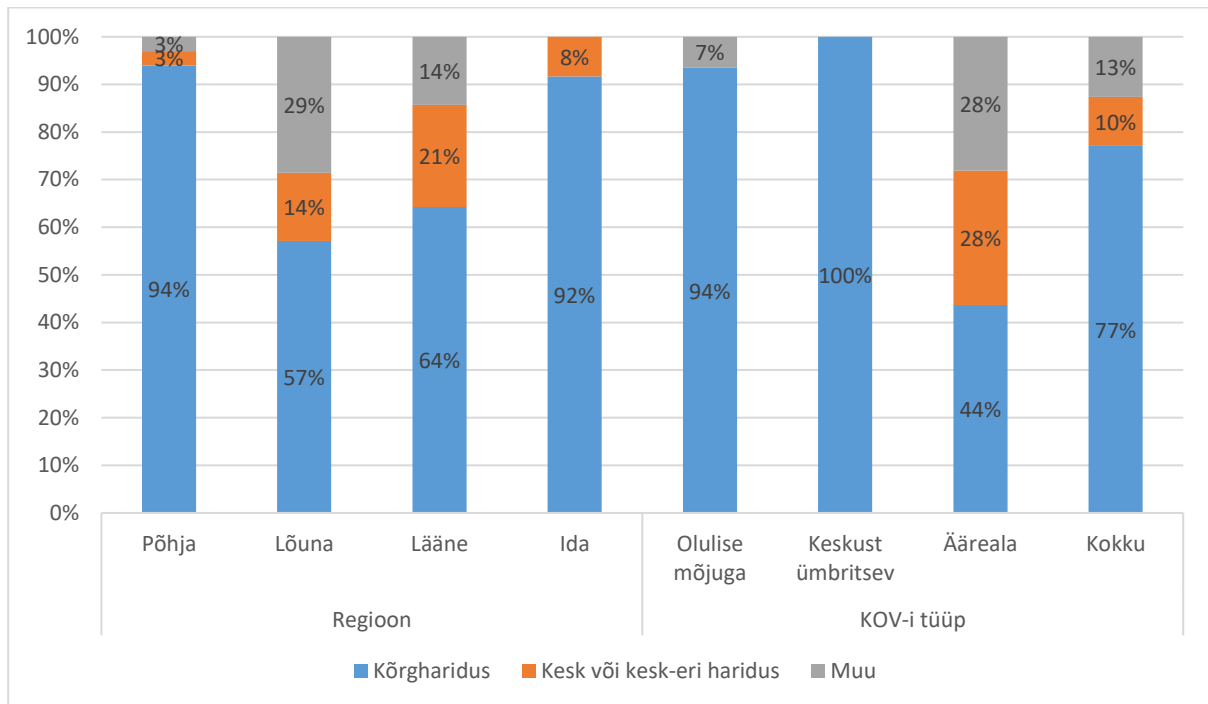
KOV-ide jaotus regioonides – põhja regionis oli rohkem olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-e ning lõuna regionis regiooni ääreala väikseid KOV-e (vt joonis 1) – tingis ka mõõduka tasemega⁸ seose haridustaseme ja regiooni vahel. Hoolekandestatistikaga ühtivalt olid teiste regioonidega võrreldes lastekaitsetöötajad põhja regionis kõrgema erialasele haridustasemega – hinnanguliselt 94% lastekaitsetöötajatest põhja regionis omas erialast kõrgharidust. Madalaima erialase kõrgharidusega lastekaitsetöötajate osakaaluga regioon oli lõuna regioon, kus erialast kõrgharidust omas 57% lastekaitsetöötajatest.

⁶ Erinevalt hoolekandestatistikast ei olnud ankeetküsitluses defineeritud erialase hariduse mõiste. Ankeetküsitluse küsimus „Milline on teie erialane haridustase?“ võis tekitada lastekaitsetöötajate seas erinevat tõlgendust ning see seletab ka hoolekandestatistika ja ankeetküsitluse andmete erinevuse.

⁷ Crameri V kordaja 0,5

⁸ Crameri V kordaja 0,4

Joonis 6. Lastekaitsetöötajate erialane haridustase regiooni ja KOV-i tüübi, %

Allikas: Ankeetküsitlus, küsimus 6 „Milline on teie erialane haridustase?“, n=87

Võib eeldada, et eelseisvatel aastatel erialase haridusega lastekaitsetöötajate osakaal suureneb, sest vastavalt lastekaitseadusele (RT I, 06.12.2014, 1) peab lastekaitsetöötaja hiljemalt kahe aasta möödumisel alates lastekaitsetöötajana teenistusse asumisest omandama sotsiaaltöötaja kutse spetsialiseerumisega lastekaitsele (§ 19 lg 2). Regioonide lastekaitsetöötajatega tehtud fookusgrupi intervjuudest selgus, et uus seadus on põhjustanud mitmeti mõistmist lastekaitsetöökõks vajaliku hariduse ja kvalifikatsiooni osas.

No mina jantisin selle kvalifikatsiooniga ikka tohutult, esiteks ma kõigepealt tahtsin teada, mis asi see on, mida mul on vaja, sest minul on pedagoogiline haridus... kui ma uurisin, et mis asi see siis olema peab, siis keegi enam vastata ei oska... Keegi nagu täpselt ei tea, mis asja ma tegema pean. Lõuna regiooni lastekaitsetöötaja

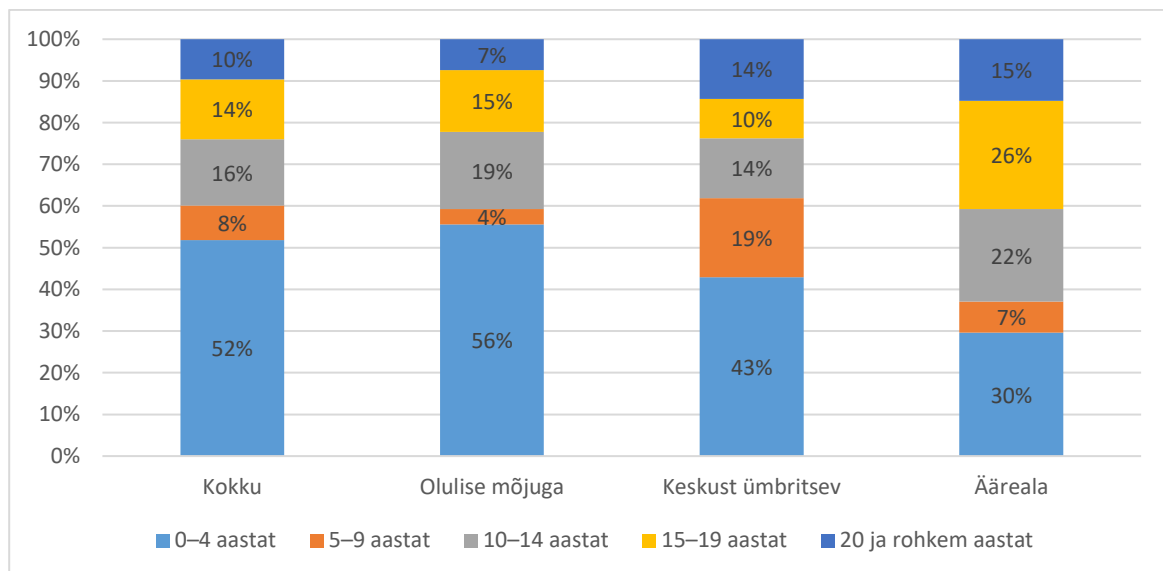
Ankeetküsitlus⁹ näitas veel, et KOV-ides on tööl väga erineva **lastekaitsealase töökogemusega** ametnikke: kõige lühem töökogemus oli alla ühe kuu ning pikim ligikaudu 28 aastat. Keskmise töökogemus oli ca 8 aastat. Keskmise suhteliselt suur standardhälve¹⁰ (7,5) näitab vastuste suurt hajuvust ehk lastekaitsetöötajate

⁹ Küsimus 5 „Kui kaua olete lastekaitsealasel tööl kohalikus omavalitsuses töötanud?“, n=87

¹⁰ Siin ja edaspidi: standardhälve iseloomustab vastuste hajuvust keskmise ümber. Standardhälbe saab, kui leida kõigi vastajate vastuste erinevus üldisest keskmisest ning arvutada nende erinevuste keskmine. Seega näitab standardhälve tüüpilist erinevust üldisest keskmisest (Rootalu 2014)

lastekaitsealane töökogemus varieerus suuresti. Seega on lastekaitsetöötajate töökogemuse kirjeldamiseks parem näitaja mediaan¹¹ – mediaan-töökogemus oli 4 aastat. Nähtub, et hinnanguliselt pooled (52%) lastekaitsetöötajad olid lastekaitsevaldkonnas töötanud alla 5 aasta. 5–19-aastase töökogemusega oli 38% kõigist ankeetküsitluses osalenud lastekaitsetöötajatest. Ülejäänud ehk 10% olid oma ametialal töötanud rohkem kui 20 aastat (vt joonis 7). Korrelatsioonianalüüs näitas, et KOV-i tüüp ja lastekaitsetöötaja töökogemus olid omavahel mõõduka tugevusega seotud¹² – staažikaid lastekaitsetöötajaid kohtas eelkõige regiooni ääreala väikestes KOV-ides, kus personali liikuvus on olnud väiksem, samas kui olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ides oli suurim valdkonnas alles alustavate ametnike (töökogemus alla 5 aasta) osakaal.

Joonis 7. Lastekaitsetöötajate jagunemine töökogemuse järgi kokku ja KOV-i tüübiti, %

Allikas: Ankeetküsitlus, küsimus 5 „Kui kaua olete lastekaitsealasel tööl kohalikus omavalitsuses töötanud?“, n=87

Üldiselt hindasid kõigis neljas regioonis lastekaitsetöötajad oma kogemusi ja teadmisi lastekaitsetöös piisavaks (vt joonis 8) – 67% lastekaitsetöötajatest hindas kogemusi ja teadmisi pigem piisavaks ning 6% täiesti piisavaks. Statistiliselt oluline mõõdukas seos¹³ leiti KOV-i tüübi ja hinnangute vahel. Kõige madalamad hinnangud oma teadmiste ja kogemuste andsid regiooni ääreala väikeste KOV-ide lastekaitsetöötajad, kellest hinnanguliselt pool hindas oma teadmisi ja kogemusi ebapiisavaks, samas kui suuremates olulise mõjuga KOV-ides oli enamik (88%)

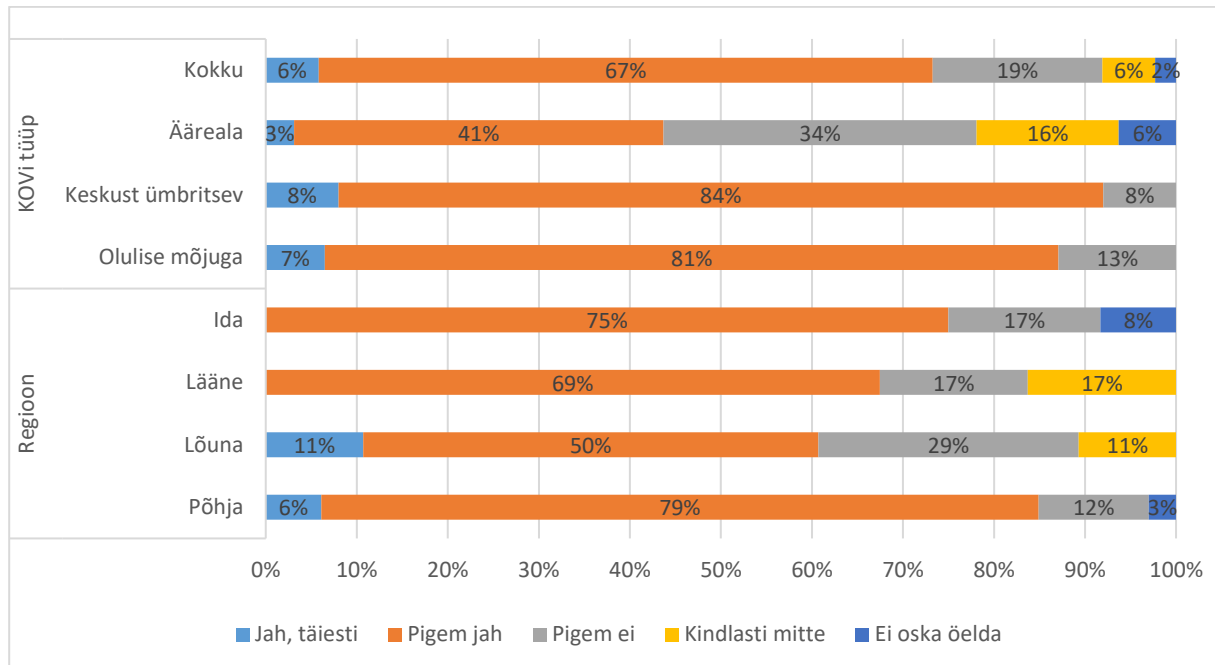
¹¹ Siin ja edaspidi: mediaan on punkt tunnuse väärtuste järjestatud skaalal, millest suuremaid ja väiksemaid väärtusi on ühepalju (Rootalu 2014).

¹² Spearmani kordaja väärtus 0,3

¹³ Crameri V väärtus 0,4

lastekaitsetöötajatest positiivselt meelestatud. Regiooniti olid erinevused väiksemad ning statistiliselt olulist seost ei leitud.

Joonis 8. Lastekaitsetöötajate hinnang oma kogemustele ja teadmistele KOV-i tüübiti ja regiooniti, %

Allikas: Ankeetküsitlus, küsimus 12 „Kas tunnete, et Teie kogemused ja teadmised on lastekaitsetööks piisavad?“, n=87

Hinnangutel oma teadmistele oli ootuspäraselt tugev positiivne¹⁴ seos vastajate erialase haridustasemega – mida kõrgem erialane haridustase, seda positiivsemad hinnangud oma teadmistele ja kogemustele. See selgitab regiooni ääreala väikeste KOV-ide negatiivset meelestatust, sest nagu eelnevast nähtus, oli just neis KOV-ides erialase kõrgharidusega lastekaitsetöötajate osakaal võrreldes muud tüüpi KOV-idega väiksem.

Lastekaitsetöötajatel oli ankeetküsitluses võimalik soovi korral ka oma hinnangut kommenteerida. Madalate hinnangute taga oli enamasti realistlik suhtumine valdkonda – laste ja perede probleemid on ühiskonnas ja ajas muutuvad ning iga juhtum on millegi poolest varasematest erinev. See nõuab järjepidevat enesekoolitamist ning lisainfo hankimist. *(Olen omandanud sotsiaaltööks vajalikud oskused ja teadmised, aga laste ja perede probleemid on ühiskonnas muutuvad.)* Samuti põhjendati madalat hinnangut valmisolekule lastekaitsevaldkonnas töötamiseks vähese töökogemusega. *(Töö eripära on selline, et võimekus tekib läbi vilumuse. Ainult ülikoolis pole võimalik välja õpetada n-ö valmis spetsialisti lastekaitsetöö tegemiseks.)* Välja toodi ka juriidiliste teadmiste ebapiisavust ning

¹⁴ Spearmani kordaja väärtus 0,6

vähemast kohtumenetluste praktikast selleks, et kohtus laste ja KOV-i huve edukalt kaitsta. (*Kohtupraktika kogemus on minimaalne. Varasemalt on lastekaitsetöö osa olnud väiksem, viimastel aastatel suurenenud selles valdkonnas koormus, samas on üksikud juhtumid, mis kõik nõuavad uusi teadmisi.*)

Kokkuvõtteks – KOV-ides töötasid 77% ulatuses erialase kõrgharidusega lastekaitsetöötajad, kes hindasid üldjuhul (73% kõikidest lastekaitsetöötajatest) ka oma teadmisi ja kogemusi piisavaks. See, et vaid 6% hindas oma teadmisi ja kogemusi täiesti piisavaks, näitab lastekaitsetöötaja töö spetsiifikast tulenevat enesekriitikameelt, mida kinnitasid lastekaitsetöötajate endi antud selgitused: laste ja perede probleemid on ühiskonnas muutuvad ja lastekaitsetöö nõuab eri valdkondade oskusi ja teadmisi ning pidevat enesetäiendamist ja õppimist. Samas esinevad lastekaitsetöötajate erialase hariduse ja hinnangute osas oma teadmiste ja kogemustele piirkonniti märgatavad erinevused, mis olid seotud haridustasemega. Regiooni ääreala väikestes KOV-ides oli erialase kõrgharidusega spetsialistide osakaal väiksem kui suuremates KOV-ides ning seal hinnati ka oma teadmisi ja oskusi halvemaks. Uurimistulemused näitasid veel, et lastekaitsetöötajate töökogemus varieerub suuresti – oli väga pikaajalise kogemusega spetsialiste (eelkõige väiksemates ääreala KOV-ides) ja samas ka palju oma valdkonnas alles alustanud spetsialiste (eelkõige suuremates olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ides).

3.1.2. Koolitused ja enesetäiendus

Eelmine peatükk tõi esile, et lastekaitsetöö nõuab erinevaid teadmisi ja oskusi ning valdkonnaga järjepidevat kursis olemist, mistõttu on lastekaitsetöötajate professionaalses arengus enesetäiendamisel oluline roll. Fookusgrupi intervjuudest selgus, et lastekaitsetöö laiahaardelisusest tulenevalt on vajadus pidevaks enesetäiendamiseks – kuigi seadus nõuab sotsiaaltöö haridust, peaks lastekaitsetöötaja ettevalmistus nende endi hinnangul olema mitmekesine, et vastata lastekaitsetöö mitmetahulisele iseloomule.

Tähendab, lastekaitse spetsialist peaks olema multi-funktsionaalne, tal peaks olema kraad vähemalt juuras, sotsiaalis, võib-olla pedagoogikas oleks ka päris hea, psühholoogias võiks olla, tegelikult parem, kui on psühhiaater... Lääne regiooni lastekaitsetöötaja

Ankeetküsitluse tulemused näitasid üldiselt omavalitsuste suhteliselt soosivat suhtumist lastekaitsetöötajate professionaalsesse arengusse. 82% ankeetküsitluses osalenud lastekaitsetöötajatest nõustus, et tööandja panustab nende erialasse arengusse, 14% seda väidet ei toetanud ning 4% ei osanud sellele küsimusele

vastata.¹⁵ 74% lastekaitsetöötajatest hindas KOV-i hoiakut lastekaitsetöötaja enesearengu toetamisel positiivseks, 20% arvas, et KOV-i hoiak pigem pole või üldse pole positiivne ning 7% lastekaitsetöötajatest ei osanud sellele küsimusele vastata.¹⁶ Kuigi tööandjad üldiselt suhtusid soosivalt ja panustasid lastekaitsetöötajate professionaalsesse arengusse, selgus fookusgrupi intervjuudest mitu koolitust ja enesetäiendust puuduvat probleemkohta, miks lastekaitsetöötajad täiendavad end erialaselt vähem, kui nad sooviksid ja oleks vajadus.

Esiteks toodi fookusgrupi intervjuudes välja, et puuduvad sobilikud koolitused – lastekaitsetöös juba kogenumatele ametnikele on koolitused pigem üldist laadi kui vastavad lastekaitsetöötaja igapäevastele vajadustele ning konkreetsele teemadele. Vajalike koolitusteemadena tõid lastekaitsetöötajad ise fookusgrupi intervjuudes välja näiteks perelepituskoolituse (suhtluseks lapse vanematega), nimetati ka lapse heaolu hindamise koolitust ning õigusteaduste valdkonna koolitust kohtulahenditega tegelemiseks.

/-/mingid koolitused on, aga sa valid, ei lähe kõikidele. Sa vaatad teema, kui seal on üld-arendavad teemad, siis sa tegelikult ei lähe enam. Siis sa ikkagi otsid oma nišši /-/. Lääne regiooni lastekaitsetöötaja

Teine intervjuudes läbivalt ilmnenu probleem just väljaspool olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-e töötavatele lastekaitsetöötajatele oli koolituste toimumise koht, mis paneb piirid lastekaitsetöötaja aja ja KOV-i eelarve ressursile. Regioonikeskuste lastekaitsetöötajad ning eriti põhja regiooni lastekaitsetöötajad on seetõttu eelisseisus võrreldes teiste regioonide spetsialistidega.

Ei saagi endale rohkem lubada [koolitusi], Tallinnas on [koolitused], jah, väga palju, aga see maa on nii pikk, et 3–4 tunniks minna ei tasu üldse, pigem siis juba oodata, kui nad tulevad Tartu linna või siinkandis on. Lõuna regiooni lastekaitsetöötaja

Sealjuures sõltus koolitustel osalemine KOV-ist, kus lastekaitsetöötaja töötas – kui osal lastekaitsetöötajatest oli alati võimalus käia koolitustel, milles nad osaleda soovisid, pidid teised enam lähtuma KOV-i rahalistest võimalustest või lihtsalt KOV-i juhiga läbisaamisest.

Ja siis tahaksin öelda niimoodi, et minul ei ole küll olnud niisugust muret, et ma ei saa kusagile koolitusele. Põhja regiooni lastekaitsetöötaja

¹⁵ Ankeetküsitlus, küsimus 45 „Kas tööandja panustab teie erialasesse arengusse (nt toetab koolitustel osalemist, tasub koolituskulud, korraldab sisekoolitusi, tellib supervisiooniteenust jms)?“, n=87

¹⁶ Ankeetküsitlus, küsimus 46 „Kas tunnete, et Teie organisatsioonil on positiivne hoiak lastekaitsetöötajate enesearengusse?“, n=87

Mul on vist nii halvad näited omavalitsusest, ma ei saa öelda, et ma ei saa kolleegidega läbi, aga kui ma kuhugi lähen, siis lihtsalt öeldakse, et jälle ta läheb.
Lõuna regiooni lastekaitsetöötaja

Eelnevast intervjuukatkest nähtub, et rolli mängib ka koolituste hind. Eelistatakse tasuta koolitusi, kuna väiksemates KOV-ides on raske leida vahendeid töötaja koolitamiseks. Koolitustel mitteosalemise põhjuseks võis olla ka aja puudumine, mida näitasid ka ankeetküsitluse tulemused: hinnanguliselt kolmandikul lastekaitsetöötajatest pole aega koolitustel käia (vt lisa 6 joonis 1).

Meil on siin maakonnas täiesti selliseid maavanemaid, kes ütlevad, et sa ei lähe sinna. Neil ei ole raha ja teiseks on ka see, et nendes valdades, kus ongi ainult üks sotsiaaltöötaja, sa lihtsalt ei jõua minna sinna koolitustele. Põhja regiooni lastekaitsetöötaja

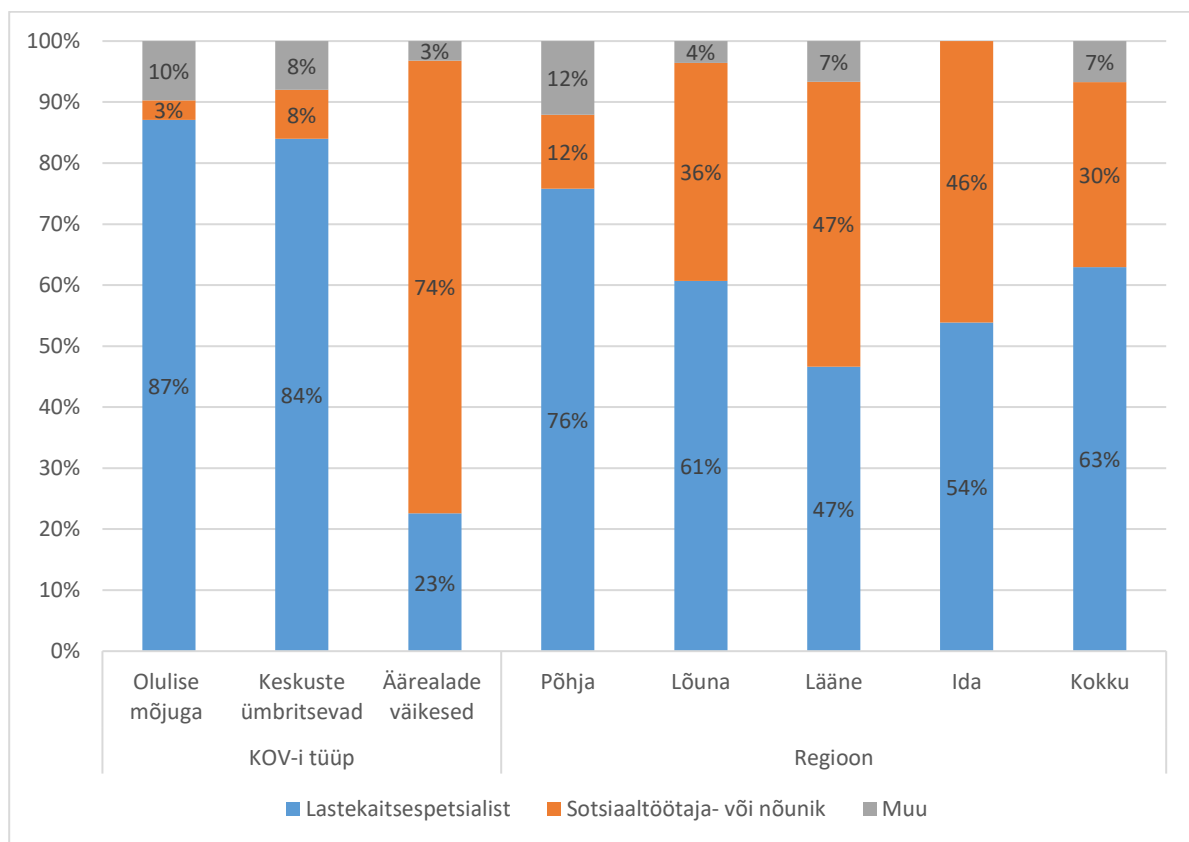
Kokkuvõtteks – lastekaitsetöö valdkonna laiahaardelisuse tõttu vajavad lastekaitsetöötajad järjepidevalt täienduskoolitusi, selleks et nende teadmised ja kogemused oleksid piisavad vastamaks ühiskonnas üha muutuvatele laste ja perede probleemidele. Kuigi enamikus KOV-ides oli suhtumine töötaja professionaalsesse arengusse soosiv, oli fookusgrupi intervjuudele tuginedes olukord KOV-ides ebavõrdne: koolituste toimumispaikade osas on eeliseisus olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ide lastekaitsetöötajad. Samuti sõltub lastekaitsetöötajate koolitusvõimalus KOV-i eelarvest ning KOV-i juhi suhtumisest. Isegi kui koolitusel osalemiseks on soov ja võimalused olemas, võib seda piirata niigi igapäevase tööga koormatud lastekaitsetöötaja ajaressurss – kolmandikul lastekaitsetöötajatel ei ole aega, et ennast erialaselt täiendada selleks, et lastekaitsetöö oleks tõhus.

3.1.3. Töökoormus

Lastekaitsetöö on Eestis kohalikul tasandil väga erinevalt korraldatud ning lastekaitsetöö osa ametniku igapäevatoos on väga erinev. Seda kinnitab lastekaitsetööd tegevate spetsialistide ametinimetuste suur varieeruvus ankeetküsitluses. Kui peamiselt olid ametinimetused seotud lastekaitse (näiteks lastekaitsepeaspetsialist, lastekaitseteenistuse juhataja) või sotsiaaltöoga (sotsiaalspetsialist, sotsiaaltöö korraldaja), siis KOV-ides leidub ka neid spetsialiste, kelle ametinimetus esmapilgul lastekaitsetöoga ei seostugi (näiteks sotsiaalpedagoog, erinoorsoo vanemspetsialist).

Ankeetküsitluse tulemused¹⁷ ametinimetuste jagunemise järgi näitasid, et kui olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ides olid tööl lastekaitsetööle spetsialiseerunud lastekaitse spetsialistid, tuli regiooni ääreala KOV-ides lastekaitsetööd teha pigem sotsiaaltöötajal või mõnel teisel ametnikul teiste tööülesannete kõrvalt. Joonis 9 kirjeldab, et lastekaitse spetsialistid olid tööl olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ides 87% juhtudel, regionikeskust ümbritsevas KOV-ides 84% juhtudel ning regiooni ääreala väikestes KOV-ides 23% juhtudel. Kõige suurem osakaal (74%) lastekaitse spetsialistide oli tööl põhja regioonis. Kokku oli 63% juhtudel ametinimetuse lastekaitsetöötaja, 30% juhtudel sotsiaaltöötaja või -nõunik ja ülejäänud 7%-l muu.

Joonis 9. Lastekaitsetöötajate jagunemine ametinimetuse järgi KOV-i tüübi ja regiooni, %

Allikas: Ankeetküsitlus, küsimus 4 „Teie ametinimetus“

Sotsiaaltöötajad, kelle jaoks lapsed on vaid üks nende sihtrühmi ning lastekaitsetöö vaid üks osa KOV-i sotsiaaltööst, seostasid fookusgrupi intervjuudes oma tööd suure koormusega. Eri sihtrühmadega töötamisest tekkivat töist pinget kirjeldasid

¹⁷ KOV-i tüübi ja lastekaitsetöötaja ametinimetuse vahel oli statistiliselt oluline tugevamapoolne (Crameri V kordaja 0,5) seos ning KOV-i tüübi ja lastekaitsetöötaja ametinimetuse vahel statistiliselt oluline nõrgem (Crameri V kordaja 0,2) seos.

väiksemate KOV-ide sotsiaaltöötajad kui paratamatut olukorda. Järgnev dialoog pärineb kahelt lääne regiooni eri KOV-is töötavalt lastekaitsetöötajalt, kelle jaoks on lastekaitsetöö vaid üks nende tööülesannetest:

See [suur töökoormus] kehtib ka täpselt minu puhul, et nii-öelda sünnist surmani on minul see sihtgrupp. Mul on tõesti suur ülekoormus tänu sellele. /-/ Lääne regiooni lastekaitsetöötaja

Ma nõustun ka selles suhtes, et ametinimetus ütleb küll lastekaitse ja sotsiaaltöö spetsialist, aga kui inimene tuleb uksest sisse ja mul kolleegi, me töötame kahekesi, ei ole majas, siis temaga tuleb tegeleda. Vahet pole, kui mul mingi juhtum pooleli on, siis peab võib-olla korraldama üks hetk matuseid või hoopis mingit muud asja, sa teed kõike. /-/ aga see on paratamatus, eriti just väiksemates omavalitsustes. Selles mõttes, et kui inimene tuleb, siis teda on vaja aidata ja teha. Lääne regiooni lastekaitsetöötaja

Sotsiaaltöötajate seas leidub ametnikke, kes tunnevad, et nad ei tahaks uue lastekaitseeadusega täpsustatud kohustusi või siis valdkonnaga nii süvitsi tegeleda, sest lastekaitsevaldkond pole nende jaoks sotsiaaltöö osana prioriteetne.

Aga mina tahaksin lastekaitse töötajat enda kõrvale väga-väga sellepärast, et ma olen palju mõelnud et siin on vist mingi üleminekuperiood, et kui me hakkaksime tegelema puhtalt lastekaitsega, siis peaksime küll mingi koolituse läbima, sest ma tunnen, et see ei ole enam minu jaoks, seda tööd nagu ei tahaks teha, küll sotsiaaltööd, aga mitte lastekaitset. Lõuna regiooni lastekaitsetöötaja

Väiksemates KOV-ides on probleemiks ka sotsiaal- või lastekaitsetöötaja puhkuse võtmine. Kui regioonikeskusega piirnevates KOV-ides asendab lastekaitsetöötajat puhkuste ajal teine lastekaitsetöötaja või sotsiaalosakonna juhataja ja/või sotsiaaltöötaja, siis regiooni ääreala väikestes KOV-ides üldjuhul asendamist ei toimu. Ankeetküsitluses tunnistas 22% lastekaitsetöötajatest, et puhkuse ajal puudub asendaja¹⁸, neist 89% olid regiooni ääreala väikeste KOV-ide lastekaitsetöötajad.

Fookusgrupi intervjuudest selgus, et asendaja leidmise probleem tekitab olukorra, kus lastekaitsetöötajal pole ametliku puhkuse ajal tööst täielikult välja lülitada võimalik ning ta peab olema ka puhkuse ajal kättesaadav. Töö spetsiifikast tulenevalt võib vahel leida lastekaitsetöötajale asendaja osade ülesannete jaoks, kuid mingis osas peab lastekaitsetöötaja olema ikkagi valmis ise panustama (näiteks kohtus lapse esindamisel).

¹⁸ Küsimus 49 „Kes asendab Teid puhkuste/lähetuste ja haigestumiste korral?“, n 86

Meie vald on väike ja lapsi vallas vähe. Seepärast on lastekaitsetööd minu tööajast umbes 25%. Olen ka sotsiaalvaldkonna peal üksinda. Raske on see, et puhkuse ajal mind keegi ei asenda. Võtan puhkuse küll suvel, kui probleeme sotsiaalvaldkonnas on vähem, kuid vahel pean ikka puhkuse ajast olukordi lahendama. Seega täielikult ennast välja lülitada ei saa. Ida regiooni lastekaitsetöötaja

Ja puhkust, sellist asja ju tegelikult ei ole. Ma olen 8 aastat töötanud, ma tean, et kui oled kodus puhkusel, siis tegelikult ei ole. Telefonid on kodus punased. Ikka võtad kõne vastu, sa näed, et ta on juba mitu korda helistanud see on vana, tuttav inimene, kes helistab. Lõuna regiooni lastekaitsetöötaja

Pikka puhkust, muidugi, ei saa ja kui kohtusse on vaja ikka välja tulla, siis ei olegi teist varianti. Sina tead oma lugu kõige paremini ja nii ta on. Ida regiooni lastekaitsetöötaja

Suuremates KOV-ides, kus laste ja perede teemadel on palgal rohkem kui üks spetsialist, on lihtsam asendajaid leida ja tööd jaotada.

Meil on see kokkuleppeline üksteise asendamine ja meie ametijuhend näeb juba ette seda, et lastekaitsetöötaja asendab teist lastekaitsetöötajat, et ükskõik, millise valdkonna lastekaitespetsialist sa oled, kuna meil on ära jaotatud piirkondlikud, puuetega laste ja laste vaidluste asjad nii täpselt, siis on see ära jaotatud väga täpselt. Lõuna regiooni lastekaitsetöötaja

Kokkuvõtteks – lastekaitsetöö jaotus ja ametniku töökoormus sõltub suuresti KOV-i tüübist. Kui olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ides teevad spetsialistid lastekaitsetööd valdavalt täisajaga, siis regiooni ääreala väikestes KOV-ides on lastekaitse teema ja lapsed vaid üks töö osa. Niisugune korraldus aga ei pruugi vastata piirkonna tegelikele vajadustele ja mõjub kokkuvõttes pärssivalt ametniku enda töömotivatsioonile (lastekaitsetöö ei ole teiste ülesannete kõrvalt prioriteetne), kuivõrd töötaja võib nii sattuda hõlpsalt ülekoormuse alla või tunneb, et ta ei suuda talle pandud kohustusi realselt täita. Lastekaitsetöö ülesandeid on raske jagada, kui KOV-is pole valdkonna spetsiifikat tundvaid töötajaid enam kui üks. Arvestades, et enamikus KOV-ides on tööl vaid üks lastekaitsetööd tegev ametnik ning mitmes KOV-is on selle ametniku ülesanded veel lisaks jaotatud paljude sotsiaaltöoga seotud ülesannete vahel, siis tekitab see asendamise ja töö jagamise probleemi: 22% ankeetküsitluses osalenud lastekaitsetöötajatest tunnistas, et asendamist ei toimu. Fookusgrupi intervjuudest selgus, et asendamine võib olla ka pelgalt n-ö paberil ehk formaalne ning tegelikkuses tuleb valmis olla puhkuse ajal töötamiseks. Eelkirjeldatud probleemid aga mõjutavad lastekaitsetöötajate töömotivatsiooni ja pikemas perspektiivis soodustavad töist läbipõlemist.

3.1.4. Töömotivatsioon ja maine

Lastekaitsetöötajatelt paluti ankeetküsitluses kümne palli skaalal (10 – motiveerib väga, 1 – ei motiveeri üldse) hinnata, kui oluliseks nad peavad oma töös tööalaseid motivaatoreid. Tabelist 9 järeldub, et kõik ankeetküsitluses ette antud motivaatorid pälvisid lastekaitsetöötajate seas keskmiselt kõrgemaid hinnanguid. Ette antud valikust olid lastekaitsetöötajatele kõige enam motiveerivateks faktoriteks nende meeskond (keskmiselt 9,4 punkti), kõrgem palk (keskmiselt 9,1 punkti), erialased täienduskoolitused (keskmiselt 8,7 punkti), preemiad (keskmiselt 8,4 punkti) ning rohkem võimalusi enesetäiendamiseks (keskmiselt 8 punkti).

Keskmiselt vähem punkte pälvis SKA lastekaitseüksus (keskmiselt 6,5 punkti). Viimase tulemuse tõlgendamise puhul tuleb arvestada, et ilmselt polnud vastajatele arusaadav, mida sellega silmas peeti ning kuidas võiks SKA lastekaitseüksus olla lastekaitsetöötaja töö motivaatoriks. Samas võib põhjus peituda ka selles, et SKA lastekaitseüksus on tegutsenud alates 2016. aasta algusest ning juhtumeid, mida KOV-id on lahendanud koostöös SKA-ga, on vähe või on kokkupuude SKA-ga olnud üldse minimaalne. 19 vastajat 87-st ei osanud selle kohta oma hinnangut välja tuua. Oma hinnangut ei osanud mitmed lastekaitsetöötajad anda ka põhjalikumale ja sagedasemale supervisiooni kohta, sest ka selle motivaatori puhul jäi lastekaitsetöötajatele ilmselt ebaselgeks, kuidas võiks supervisioon neid oma töös innustada.

Tabel 9. Lastekaitsetöötajate hinnang tööalastele motivaatoritele

	Keskmine	Standard- hälve	Mediaan	Ei osanud öelda (n)
Meeskond	9,4	0,9	10	4
Kõrgem palk	9,1	1,5	10	6
Erialased täienduskoolitused	8,7	1,4	9	5
Preemiad	8,4	2,2	9	6
Rohkem võimalusi enesetäiendamiseks	8,0	1,9	9	3
Suurem tunnustus juhi poolt	7,8	2,3	8	5
Põhjalikum/sagedasem supervisioon	7,0	2,6	8	9
SKA lastekaitseüksus	6,5	2,9	7	19

Allikas: Ankeetküsitlus, küsimus 51 „Kui olulised on Teile järgmised tööalased motivaatorid“ (10 – motiveerib väga, 1 – ei motiveeri üldse)

Lastekaitsetöötajatel oli ankeetküsitluse avatud vastuses ka võimalus hinnata, milline peaks olema täiskoormusel töötava ja vastava erialase haridusega

lastekaitsetöötaja palk.¹⁹ 49 lastekaitsetöötajat ehk 56% küsimusele vastanud lastekaitsetöötajatest märkisid, et brutopalk võiks olla vähemalt 1000 eurot, kuid vähem kui 1500 eurot. 30 lastekaitsetöötajat (34% kõigist vastanutest) märkis, et palk võiks olla vähemalt 1400 eurot. Maksimaalne soovitud brutopalk oli 2000 eurot. 8 lastekaitsetöötajat ehk 9% kõigist vastanutest märkis, et lastekaitsetöötaja palk võiks jääda alla 1000 euro, minimaalne soovitud brutopalk oli 500 eurot (märkis üks regiooni ääreala väikese KOV-i lastekaitsetöötaja). Keskmine soovitud palk oli hinnanguliselt 1310 eurot (mediaan 1300).

Korrelatsioonianalüüs näitas statistiliselt olulist tugevamapoolset²⁰ seost soovitud palga suuruse ja KOV-i tüübi vahel. Olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ide lastekaitsetöötajate keskmine soovitud kuupalk oli kõrgeim (hinnanguliselt 1440 euro) ning regiooni ääreala väikeste KOV-ide lastekaitsetöötajate soovitud kuupalk oli väiksem (1075 eurot). Regioonikeskuse ümber paiknevate KOV-ide lastekaitsetöötajate soovitud kuupalk oli 1415 eurot. Tulemus on ootuspärane, sest regiooni ääreala väiksemates KOV-ides on üldine palgatase madalam kui regioonikeskuse ümber paiknevates KOV-ides ning olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ides.

Fookusgrupi intervjuudes tunnistasid lastekaitsetöötajad, et palk on oluline komponent lastekaitsetöötaja töömotivatsiooni suurendamisel. Seejuures leiti, et palk ei tohiks sõltuda KOV-ist, vaid peaks olema kehtestatud ühtsete üle-eestiliste normide alusel ning vastama lastekaitsetöötaja koormusele ja vastutusele. Üks lastekaitsetöötaja tegi ettepaneku, et lastekaitsetöötaja palk võiks olla seotud keskmise palgaga, mis aitab vältida palga n-ö ajale jalgu jäämist:

/-/ [palk] peaks olema kindlasti keskmine või üle selle ja see peaks jätkuvalt kogu aeg tõusma, sest ma arvan, et need palgad kuidagi jäävad ajale jalgu /-/ et ongi kas keskmine palk, või kuidagi seotud selle keskmise palgaga. Lääne regiooni lastekaitsetöötaja

Samas kinnitus intervjuudest ankeetküsitluse tulemus, et palk pole ainus ja esmane motivaator. Oli ka neid lastekaitsetöötajaid, kes arvasid, et tööga ülekoormatud lastekaitsetöötajat suurem palk ei motiveeri – lastekaitsetöötajaid innustaks oma tööl hoopis abikäte lisandumine ehk lisatööjõu palkamine, et saaks rahulikumalt tööülesannetele keskenduda või kas või väljateenitud puhkust võtta.

Mina ütlen nii, et kui meie saame nii palju rohkem palka, kas me teeme siis oma tööd paremini või me oleme rohkem õnnelikumad või me oleme vähem väsinud

¹⁹ Küsimus 50 „Kui suur peaks olema Teie hinnangul täiskoormusel töötava ja vastava erialase haridusega lastekaitsetöötaja palk (bruto)?“, n=86

²⁰ Crameri V kordaja väärtus 0,6

sellest, sest tööd on ikka palju? Pigem me näeme, et võiks olla tööjõudu rohkem juures, abikäsi rohkem, et siis... Lääne regiooni lastekaitsetöötaja

Aga samas ma vaidleksin natukene vastu võib-olla, et kui palk tõuseb, selle võrra ju puhkuseid ikka tuleb katkestada ja selle võrra need motivaatorid on ikka täpselt sama madalad, kui kõrgele me seda palka siis tõstame? STAR-i kohustus on ju täpselt samamoodi, aruandekohustus on täpselt samamoodi. Mingi hetk ka see kõrge palk enam ei motiveeri töötama sellisel määral. Lõuna regiooni lastekaitsetöötaja

Mind motiveeriks isegi see, kui ma saaks kaks nädalat puhkust kevadel. Kui ma ei pea nendest ühtki päeva kasvõi korraks kohale minema või kasvõi telefonile vastama /--/Lääne regiooni lastekaitsetöötaja

Põhja regioonist pärineb näide, kus pikaajaline lastekaitsetööd teinud ametnik on oma motivatsiooni saanud tagasi selle näol, et KOV on loonud lastekaitsetöötaja lisakoha:

Mis mind päästab [ametikohtal püsimisel] on see, et selle aasta esimesest jaanuarist on mul ka teine lastekaitsetöötaja koht juures. Ütleme, et tööl on ta nüüd olnud viimase kuu, et tasapisi me hakkame jõudma sinna, et äkki ma suudan juba midagi üle anda ja siis südamele mingit süsteemi luua. Äkki ma pääsen veel. Põhja regiooni lastekaitsetöötaja

Fookusgrupi intervjuud kinnitasid ankeetküsitlusest selgunud meeskonna olulisust motivaatorina. Toetav meeskond ja toimiv meeskonnatöö võib toimida omamoodi tugivõrgustikuna, mis aitab lastekaitsetöötajal oma töö juures püsida.

Aga mis veel motivaator on? Kindlasti kollektiiv, absoluutselt. Selle sotsiaal- ja lastekaitse puhul me ei saa rääkida kõrgetest palkadest vist mitte kusagil, aga kui on hea meeskond, on tugivõrgustik ümber, siis see aitab palju kaasa sellele, et püsida rivis ja tulla hommikul kodust välja. Ida regiooni lastekaitsetöötaja

Tunnustus on oluline selleks, et lastekaitsetöötaja end väärtustatuna tunneks. Sealjuures ei pea tulema suurem tunnustus tingimata juhilt, oluline on laiemalt lastekaitsetöö märkamine ja tunnustamine. Lastekaitsetöö maine kerkis fookusgrupi intervjuudes lastekaitsetöötajale olulise teemana – ametnikud tunnetavad, et lastekaitsetöö maine on ühiskonnas halb. Näiteks ühe lastekaitse spetsialisti sõnul ei nähta sageli lastekaitsetöötajat kui toetajat ja abistajat, vaid kui karistajat. Toodi välja, et halb pole mitte ainult meediakuvand, vaid ühiskonna suhtumine laiemalt.

Mina unistaksin sellest, et sotsiaaltöö maine oleks parem kui praegu on. /--/ Eriti just lastekaitsetöö, see kuvand meedias, tundub, on nii negatiivne. /--/ Aga me ei räägi ju ainult meediast. Minul on võitlus pigem vallasiseselt. Näiteks, kui ma

käin nii pool-ennetuslikult mõnede perede juures, siis pere pöördub hiljem minu poole, et proovi natuke vähem käia, et juba arvatakse, et sa võtad meilt lapsed ära. Lõuna regiooni lastekaitsetöötaja

Siis see märkamine võiks tulla kuskilt mujalt. See oleks suurem tunnustus, siis sa tunned, et sind on rohkem märgatud. Lääne regiooni lastekaitsetöötaja

Kirjeldati ilmekalt, kuidas ühiskonnal on ebamõistlik ootus lastekaitsetöötaja ameti suhtes, sest ei teata, mis on lastekaitsetöö sisu ja lastekaitsetöötaja ülesanded. Põhjuseks on negatiivne meediakuvand, sest meediasse jõuavad sageli vaid negatiivsed juhtumid ja lastekaitsetöötajate edulugusid ei kajastata. Mitu lastekaitsetöötajat pani selles osas ootused SKA lastekaitseüksusele, mis võiks oma tegevuse või kampaaniate kaudu lastekaitse maine parandamisele kaasa aidata.

Ma peaks olema nagu kõikvõimas, ideaalselt kõike oskama, teadma, kuidas probleeme lahendada, tegelikult see ei ole nii, lastekaitsetöötaja ei ole võlur, kes kõik selle pere probleemid lahendab. Iga päev me kõik puutume kokku selliste ütlemistega. Põhja regiooni lastekaitsetöötaja

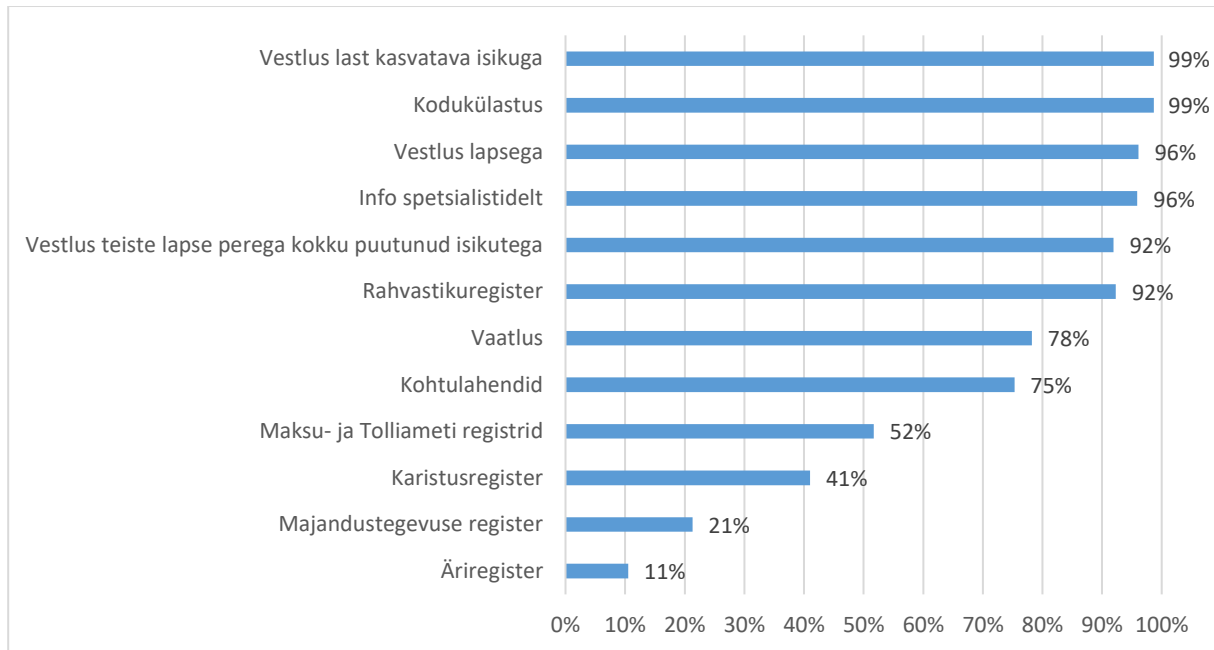
Kokkuvõtteks võib öelda, et lastekaitsetöötajatele on tööd innustavaks teguriks küll palk, aga sellest isegi olulisemaks peetakse head ja toetavat meeskonda, sh lisatööjõu võimaldamist töökoormuse optimeerimiseks ja süvitsi lastekaitseteemadega tegelemiseks. Lastekaitsetöötajatele on olulised ka võimalused enesetäiendamiseks, nende töö tunnustamine ja väärtustamine ning sealjuures ka ühiskonnas laiemalt lastekaitsetöö maine parandamine.

3.2. LASTEKAITSETÖÖ TAVAD

3.2.1. Töömeetodid

Ankeetküsitluse tulemused näitasid, et lastekaitsetöötajad kasutavad oma töös pigem vestlustel ja kodukülastustel põhinevat infot kui registriandmeid. Joonis 10 kirjeldab, et enamik lastekaitsetöötajatest on oma töös kasutanud andmeid, mis põhinevad vestlustel last kasvatava isikuga, lapsega, teiste lapse perega kokku puutunud isikutega või spetsialistidega. Kodukülastus on oluliseks infoallikaks peaaegu kõigile lastekaitsetöötajatele. Registritest on kasutatud vähem äriregistrit (9%) ja majandustegevuse registrit (21%), samas kui rahvastikuregistriga on kokku puutunud enamik (92%) lastekaitsetöötajatest.

Joonis 10. Lastekaitsetöötajad, kes on lastekaitsetöös nimetatud allikaid ja andmebaase kasutanud, %

Allikas: Ankeetküsitlus, küsimus 11 „Milliseid allikaid/andmebaase (andmed avalikest registritest, vestlused kliendiga, kodukülastused jne) olete kasutanud lastekaitsetöös?“, n=87

Lisaks eeltoodud nimekirjale tõid lastekaitsetöötajad välja veel järgmised andmeallikad: STAR, haigekassa, töötukassa, kinnisturegister, SKA, pangakonto väljavõtted, arstlikud epikriisid jt tervisenäitajate väljavõtted, päringud politseile, Google'i otsingumootor, Facebook. Lastekaitsetöötajad nimetasid infoallikatena veel võrgustikuliikmeid: perearst, sugulased, kool ja õpetajad, lasteaed, teised KOV-id, töötukassa, haigla, erialaarstid, tööandjad, alaealiste komisjon, noortekeskus, toidupank, kogodus, noorte volikogu, päevakeskus.

Ankeetküsitlusest selgus, et lastekaitsetöös vajalikud juhendmaterjalid on kättesaadavad ligikaudu 59%-le küsimustikule vastanud lastekaitsetöötajatest, 25% lastekaitsetöötajatest arvasid, et juhendmaterjalid pole kättesaadavad, ning 17% ei osanud sellele küsimusele vastata.²¹ Hinnanguliselt pool (51%) lastekaitsetöötajatest leidis, et juhendmaterjale on lastekaitsetöö tegemiseks piisavalt, 23% arvas, et juhendmaterjale pole piisavalt ning 14% ei osanud sellele küsimusele vastata.²² Korrelatsioonianalüüs näitas kahe hinnangu omavahelist statistiliselt olulist tugevamapoolset seost²³ – need vastajad, kes arvasid, et

²¹ Küsimus 15 „Kas lastekaitsetöös vajalikud juhendmaterjalid (nt lapse heaolu hindamisjuhised jms) on Teie arvates kättesaadavad?“, n=87

²² Küsimus 16 „Kas juhendmaterjale lastekaitsetöö läbiviimiseks on teie arvates piisavalt?“, n=87

²³ Crameri V korrelatsioonikordaja 0,5

juhendmaterjalid pole kättesaadavad, olid negatiivselt meelestatud ka juhendmaterjalide piisavuse suhtes. Võib eeldada, et hinnangud juhendmaterjalide piisavuse suhtes olid negatiivsed või kõhklevad, sest olemasolevad juhendmaterjalid pole paljude lastekaitsetöötajate jaoks leitavad. Nõrgemapoolne seos²⁴ leiti ka vastaja erialase hariduse taseme ja hinnangute vahel: kõrgemalt haritud lastekaitsetöötajad olid juhendmaterjalide piisavuse suhtes üldiselt kriitilisemad.

Avatud vastusena toodi välja, et osa juhendeid on aegunud. Näiteks üks lastekaitsetöötaja kirjutas, et viimane „korralik“ juhendmaterjal on 2004. aastal välja antud „Lastekaitsetöötaja käsiraamat“ (autorid Rääk, Korp jt). Mainiti ka, et materjale just kui on, kuid puudu jääb lastekaitsetöötaja igapäevatööle vastavatest juhenditest „*Neid [juhendmaterjale] on palju, kuid konkreetseid, mida kasutada, ei ole. Pigem on kõiki instrumente vaja kohendada*“ (lastekaitsetöötaja ankeetküsitluse avatud vastuses). Veel toodi välja, et juhendmaterjalid on küll kättesaadavad, aga mitte koondatud.

Värskelt oma ametikohale tööle asunud lastekaitsetöötaja kirjeldas fookusgrupi intervjuus, kuidas tal uue töötajana puudusid juhendmaterjalid, millest lähtuda, viidates sellele, et igas vallas ja linnas on oma töö üleandmise ja tegemise meetodid:

No uue töötajana ütlen nii palju, et ega minul ei olnud laua peal ootamas mingeid juhendmaterjale. Lähed tööle ja alustad sellest, mis sulle eelmine lastekaitse spetsialist on jätnud, kui on jätnud. Ja siis hakkad vaikselt ise pusima ja teed vastavalt sellele, kuidas sinu vallas on töö kord ja töökorraldus. Lõuna regiooni lastekaitsetöötaja

Lastekaitsetöötajate arvates on üldisi materjale alusmaterjalidena küll võimalik erinevatest kohtadest leida, kuid puudu on just konkreetsetest praktilistest instrumentidest nagu kodukülastusakt, perekonna iseloomustus, kohtuavaldus. Intervjuudes mainiti veel tugiisiku määrust ning lapse 72 tunniks eraldamise esialgse õiguskaitse taotlust, mis on puudu. Seejuures avaldasid lastekaitsetöötajad arvamust, et instrumendid võiksid olla välja töötatud ühtsete mallide järgi, et iga KOV ei peaks nende väljatöötamiseks aega leidma ja vaeva nägema.

Igapäevatöös kohustuslikud vormid võiksid olla välja töötatud tsentraliseeritult ja kasutusel kõikides KOV-ides. Lastekaitsetöötaja ankeetküsitluse avatud vastuses

Ankeetküsitlusest selgus veel, et KOV-id on ise mitmeid instrumente välja töötanud²⁵, avatud vastuses nimetati järgmisi instrumente: kodukülastusakt, taotlus alaealiste

²⁴ Spearmani kordaja -0,2

²⁵ Küsimus 14 „Millised täiendavad lastekaitsetöös vajalikud instrumendid olete Teie ja/või kohalik omavalitsus ise välja töötanud? Palun nimetage ja kirjeldage“

komisjonile, vestluse protokoll, vanemlikkuse hindamine, laste soovide ja unistuste kaardistamine, abivajavast lapsest teavitamise vorm, koosoleku protokoll, abivajaduse hindamise kriteeriumid, lapse arengu ja pere hindamise vorm jne. Leidus lastekaitsetöötajaid, kes avaldasid fookusgrupi intervjuudes arvamust, et mainitud instrumentide väljatöötamine ei peaks olema KOV-i tasandi tööülesanne.

Et need [instrumendid ja vahendid] on suht ise välja nikerdatud oma põlve otsas. Sest ega meil mingit ühtset vormi ei ole, et kas oleks üks asi, mis oleks abiks, kui oleks kindel üks selline vorm kõigil täitmiseks. Põhja regiooni lastekaitsetöötaja

Spetsialistid soovivad nii ankeetküsitluses kui fookusgrupi intervjuudes, et juhendeid tuleks uuendada, neid peaks koostama valdkonna kogemusega spetsialistid ning need võiksid olla kokku koondatud ühte kohta, näiteks SKA või Lastekaitse Liidu kodulehele. Töövahendite ühtlustamine on lastekaitsetöötajate hinnangul oluline selleks, et SKA saaks lastekaitsetööd ühtsetel alustel hinnata.

Neid dokumente ei ole lihtsustatud ega ühtlustatud Eesti lastekaitstesüsteemis ja kohaliku omavalitsuse dokumentatsioonis. Seda tuleks kõigile ühendada, asutustele ka, kellega sa koostööd teed /-/. Lääne regiooni lastekaitsetöötaja

Kokkuvõtteks – suurem osa lastekaitsetöötajatest kasutas oma töös pigem vestlustel ja kodukülastustel baseeruvaid andmeid, samas kui registriandmeid kasutati vähem. KOV-ide lastekaitsetöötajad tundsid puudust professionaalselt ja ajakohaselt koostatud üleriigilistest tööalastest juhendmaterjalidest ja töövormidest. Seni on KOV-id töötanud suures osas enda väljatöötatud töövormidega – tööks vajalike instrumentide koostamine ja selleks vajaliku info otsimine on aga aja raiskamine ning ei vaja üldjuhul KOV-i eripäradega arvestamist, mistõttu ei peeta seda KOV-i tasandi ülesandena otstarbekaks. SKA-lt ootavad lastekaitsetöötajad ja KOV-i juhid selliste juhendmaterjalide ja töövahendite arendamist, mis oleksid üle riigi ühtlustatud ning lihtsasti ja kompaktselt kättesaadavad.

3.2.2. Kaasatus ja eelarve

Ankeetküsitluse tulemused võimaldavad hinnata, kuivõrd on olnud lastekaitsetöötajad kaasatud valdkonna arendamisse ja planeerimisse KOV-i tasandil, sh kuivõrd on lastekaitsetöötajatel võimalik oma valdkonna eelarvet kujundada ning milline on rahulolu eelarvega.

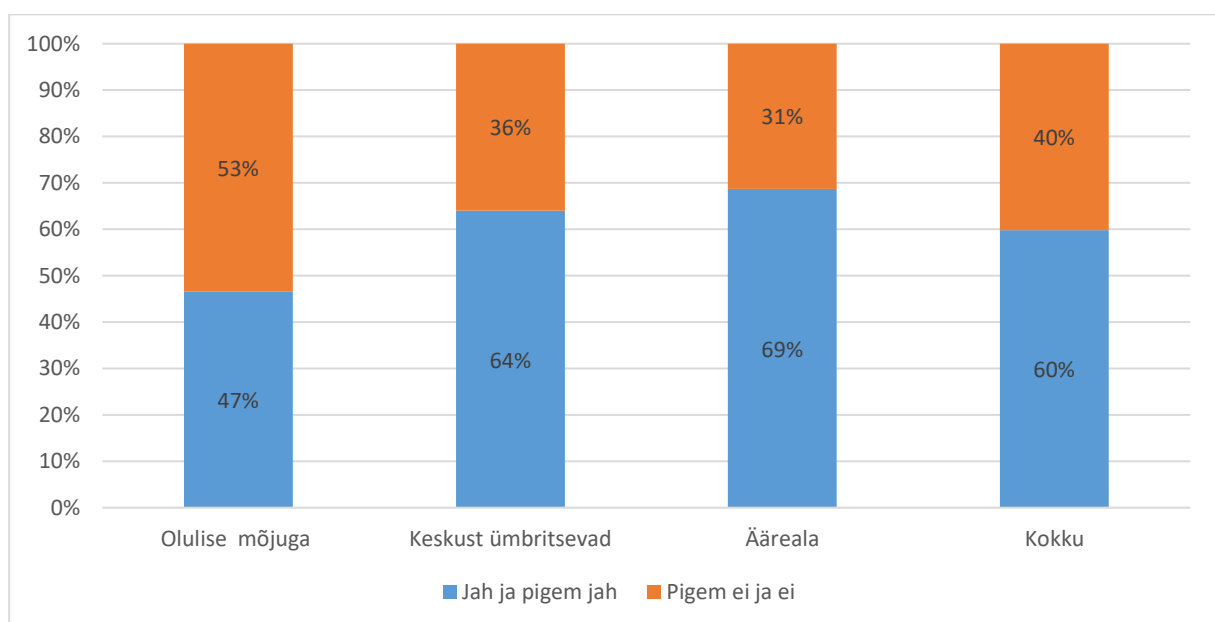
Lastekaitsetöötajatel oli võimalus 10 palli skaalal hinnata (1 – üldse ei väärtusta ja 10 – väärtustab palju), millisel määral asutus väärtustab lastekaitsetööd.²⁶ **Asutuse suhtumine lastekaitsetöösse** sai lastekaitsetöötajatelt keskmiselt 6,6 palli

²⁶ Küsimus 48 „Palun hinnake 10-palli skaalal, millisel määral Teie asutus väärtustab lastekaitsetööd“

(mediaanväärtus 7). Seejuures leidis lastekaitsetöötajaid, kes leidsid, et asutus lastekaitsetööd üldse ei väärtusta (miinimum 1 palli), samas jälle lastekaitsetöötajaid, kes andsid sellele küsimusele maksimaalse tulemuse ehk 10 palli. Enamiku lastekaitsetöötajate hinnangud jäid keskmise ümber (standardhälve 2,2).

Veel selgus, et viimase aasta jooksul on **arengukavade ja/või strateegiate väljatöötamisse** olnud kaasatud hinnanguliselt 60% lastekaitsetöötajatest (vt joonis). Siin olid statistiliselt olulised mõõduka tugevusega seosed²⁷ KOV-i tüübi ja esitatud küsimuse vahel: kaasatud oli 47% olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ide lastekaitsetöötajatest, 64% regioonikeskust ümbritsevate KOV-ide lastekaitsetöötajatest ning 69% regiooni ääreala väikeste KOV-ide lastekaitsetöötajatest. Regiooni ääreala väikeste KOV-ide lastekaitsetöötajate mõnevõrra suurem kaasatus võib tuleneda sellest, et neil on kohalikul tasandil üldjuhul rohkem rolle – peale laste vastutavad nad ka teiste kliendirühmade eest, st teevad lastekaitsetööd osana sotsiaaltööst. Samuti võib väiksemas KOV-is olla lihtsam otsustusprotsessidega kursis olla ja neisse panustada.

Joonis 11. Lastekaitsetöötajate kaasatus arengukavade ja/või strateegiate väljatöötamisse

Allikas: Ankeetküsitlus, küsimus 44 „Kas olete viimase aasta jooksul olnud kaasatud arengukavade ja/või strateegiate väljatöötamisse?“, n=87

Osalust valdkonna arendamises ja planeerimises omavalitsuse tasandil võib piirata **ajaresurss** (vt lisa 6 joonis 1). 40% lastekaitsetöötajatest hindas, et neil on aega panustada arengukavade ja strateegiate väljatöötamisse selleks, et lastekaitsetöö

²⁷ Crameri V kordaja väärtus 0,3

oleks tõhus, samas kui hinnanguliselt poolel (46%) lastekaitsetöötajatest polnud pigem või polnud üldse aega panustada arengukavade ja strateegiate väljatöötamisse ning 14% lastekaitsetöötajatest leidis, et see tegevus ei peaks üldse olema lastekaitsetöötaja ülesanne. 35% lastekaitsetöötajatest leidis sama valla- või linnavolikogu istungitel osalemise kohta ning 27% valla- või linnavalitsuse istungitel osalemise kohta. Siit nähtub, et lisaks ajapuudusele pole märkimisväärselt suurele osale lastekaitsetöötajatest istungitel osalemine ning arengukavade ja strateegiate väljatöötamine ka prioriteetne, st seda ei peeta lastekaitsetöö osaks.

Fookusgrupi intervjuudest selgus, et KOV-i tasandi otsustusprotsessides mitteosalemise põhjuseks võib olla suhtumine arengukavasse või strateegiasse kui pelgalt paberisse, mis niikuinii midagi ei muuda, kui lastekaitse eelarve ei suurene ning ei ole võimalik vajalike teenuste arvu suurendada.

Minu puhul on näiteks see, et mind väga ei huvita, mis seal arengukavas kirjas on, sest oluline on see, et lastekaitse- ja sotsiaalvaldkonna peal oleks piisavalt eelarves raha ja küll me siis saame ise toimetada. Kuidas, missugused toetused. See paber või dokument, mis kuskil riulis või arvutis on, see ju tegelikult ei tee tööd ja sellega nagu ei olegi midagi suurt peale hakata, et sinna auru kulutada ja kuskil osaleda mingitel koosolekutel ja sinna püüda mingit sisendit anda. See on lihtsalt üks valla oluline paberimajanduse osa ja muud mina nendes arengukavades ei näe. Ida regiooni lastekaitsetöötaja

Siis seda valdkondlikku arengukava pole mõtet arendada, kui sa eos juba tead, et sul ei tule teenust järgi. Lääne regiooni lastekaitsetöötaja

Fookusgrupi intervjuudest sai kinnitust ajapuuduse faktor, mis ei luba dokumentidesse piisavalt süveneda, st lastekaitsetöötajate jaoks on osalemine KOV-i arengukavade ja strateegiate väljatöötamises kui lisakohustus, millele on keeruline teiste töökohustuste kõrvalt aega leida.

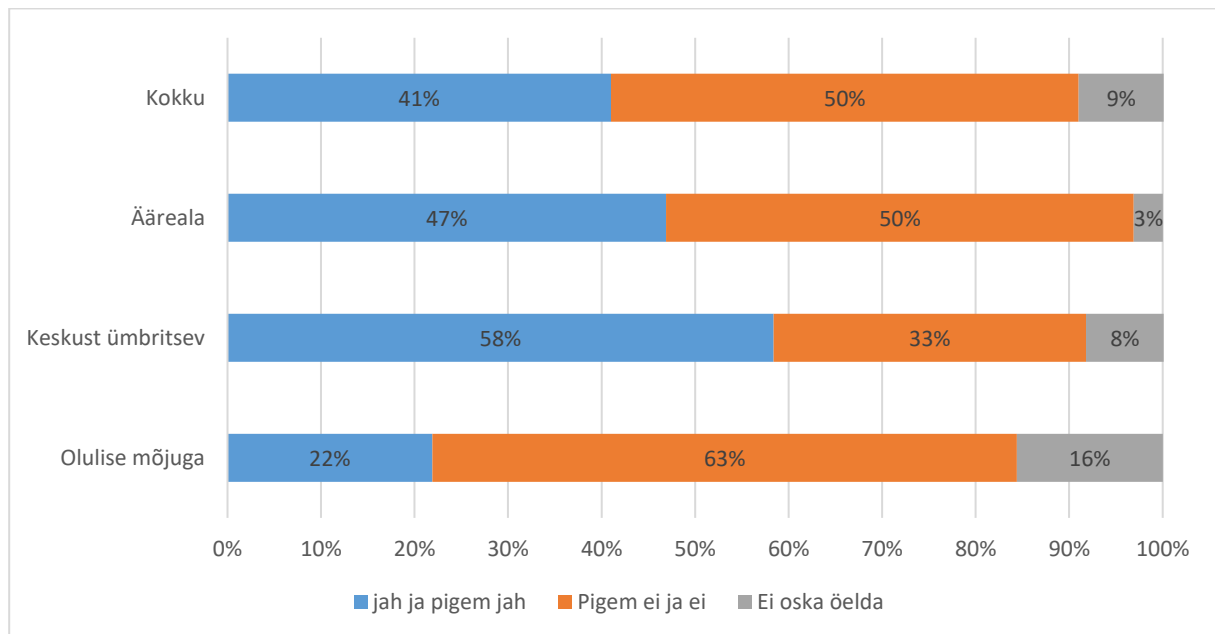
Suusõnaliselt ütled ära, et see või see või see, loed kaudselt läbi [arengukava ja strateegia] ja kui enam-vähem kõlbab, siis hea küll, süveneda ei jõua. Lõuna regiooni lastekaitsetöötaja

Samas leidis fookusgrupi intervjuudes ka positiivseid näiteid kaasatusest. Oli KOV-e, kus kirjeldati osalemist eelarve kujundamises ning sealjuures ka suutlikkust oma valdkonnale vajalikud ressursid leida.

Praegusel hetkel ma pean ütlema, et kõik see, mida ma olen taotlenud, saavutamaks laste heaolu, oma valdkonnas neid lisateenuseid kuidagi on ikka saanud. Ehk ma nii otseselt ei näe seda vajadust nurisemiseks. Lõuna regiooni lastekaitsetöötaja

Ankeetküsitlus näitas, et lastekaitsetöötajate arvamused KOV-i eelarve piisavuse kohta jagunesid kahte leeri – jooniselt 12 nähtub, et hinnanguliselt pool lastekaitsetöötajatest arvas, et eelarve ei ole piisav, samas kui 41% lastekaitsetöötajatest arvas, et eelarve on piisav. Ülejäänud ehk 9% ei osanud sellele küsimusele vastata. Korrelatsioonianalüüs näitas statistiliselt olulist mõõduka tugevusega seost²⁸ KOV-i tüübi ja hinnangute vahel. Kõige rahulolematud eelarve suuruse suhtes olid olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ide lastekaitsetöötajad, kellest ligi 63% arvas, et eelarve pole piisav, samas kui regiooni ääreala väikestes KOV-ides arvas nii pool ning regioonikeskust ümbritsevates KOV-ides hinnanguliselt kolmandik lastekaitsetöötajatest. Tulemus on ootuspärane, sest suuremates olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ides on ka arvuliselt rohkem lapsi ühe lastekaitsetöötaja kohta, mis võib panna suuremad ootused eelarve suurusele.

Joonis 12. Lastekaitsetöötajate rahulolu oma tööks vajaliku eelarve suurusega

Allikas: Ankeetküsitlus, küsimus 52 „Kas kohaliku omavalitsuse poolt määratud sotsiaalvaldkonna eelarve on piisav Teie töö jaoks?“, n=87

Lastekaitsetöötajad võisid ankeetküsitluses ka protsentuaalselt hinnata, kui palju peaks eelarve suurem olema.²⁹ Protsendid ulatusid 5-st 100-ni, keskmiselt sooviti eelarve suurenemist senisega võrreldes ca poole ehk 52% võrra.

²⁸ Crameri V väärtus 0,3

²⁹ Küsimus 53. „Kui vastasite pigem jah, pigem ei või ei, siis kui palju peaks protsentuaalselt Teie eelarve suurem olema?“, n=43

Lastekaitsetöötajatel oli võimalik ise ankeetküsitluses välja tuua, milleks jääb rahalisi vahendeid puudu.³⁰ Kõige enam toodi avatud vastustes välja peredele ja lastele mõeldud teenustega seotud eelarvelist kitsaskohta (teenuste võimaldamine, arendamine, ostmine, tellimine, väljatöötamine jne). Mainiti tugiisikuteenust, perede nõustamist, aga ka üldisemalt peredele suunatud teenuseid, mis suurendaksid perede ja laste toimetulekut. Samuti leiti, et ei ole piisavalt vahendeid erivajadustega lastele suunatud tegevusteks ja teenusteks, psühholoogiliseks nõustamiseks (perelepitaja, pereterapeut, peretöötaja, isiklik abistaja). Toodi välja ka peredele ja lastele mõeldud toetuste maksmise rahalist piiratust ning eelarvelist piiratust koolitustel osalemiseks ja enesetäienduseks. Samas toodi välja ka lastekaitseteamadega tegelemiseks lisatöötaja palkamise vajadust ning mainiti ennetustööks seotud vahendite nappust.

Fookusgrupi intervjuud kinnitasid lastekaitsetööks vajalike teenuste jaoks ressursside nappust – seejuures seati ootus SKA lastekaitseüksusele, kes võiks arendada teenuste kättesaadavust võrdselt kõikides Eesti KOV-ides.

Ma ütleks, et võib-olla see SKA üksuse poolne ennetustöö puudutaks eelkõike seda teenuste osa, selles mõttes, et me räägime hästi palju teenustest ja nad peaksid olema üle Eesti ükskõik millises nurgas kus küsida ühtemoodi kättesaadavad. Vot siis see osa, tihtipeale see lastekaitsetöötaja kohapeal, ta oskaks oma tööd teha ja saaks sellega ise hakkama, ta ei vaja seda juhtumi nõustamist võibolla nii palju, aga tal ei ole, nagu ma siin ennem ka rääkisin, ta on ise ka üks suur teenus, ainult et tal ei ole tegelikult mingit teenuste näol tuge, mis annaks selle juhtumi lahendamisse üldse mingit valguskiirt või võimalust selleks. Põhja regiooni lastekaitsetöötaja

Regiooni ääreala väikeste KOV-ide lastekaitsetöötajad tõid välja ebavõrdse olukorra, kus väiksemate valdade elanikel on teenustele halvem ligipääs kui suuremate KOV-ide elanikel. Ühe põhja regiooni ääreala väikese KOV-i lastekaitsetöötaja sõnul on tema omavalitsuse elanikud just kui teenustest ära lõigatud:

Me oleme väga siin Tallinna piiri taga, aga meie oleme osadest asjadest ära lõigatud tegelikult. Mitte meie, vaid meie inimesed, eks ole. Ja nad ei saagi neid teenuseid. Põhja regiooni lastekaitsetöötaja

Lastekaitsetöötajate ja KOV-i juhtide rahulolematuse põhjuseks teenuste pakkumisel on projektipõhisus. Juhtumipõhist tööd ja sellega kaasnevate teenuste osutamist peaks spetsialistide silmis rahastama stabiilsemalt, et teenuste olemasolu saaks

³⁰ Küsimus 54. „Palun nimetage ja kirjeldage konkreetselt, milleks jääb rahalisi vahendeid puudu?“ n=42

tagada pikema aja vältel. Projektipõhisus tekitab töös ebakindlust ning projektide kirjutamine on lastekaitsetöötajatele põhitöö kõrvalt lisakohustus.

Ma ikka ootaks ka, et riik tuleks taha nendele teenustele, mis on klientidele eluliselt vajalikud ja mida praegu peab leiutama ja punnitama, kuidagi projektidega katma ja siis, ühel hetkel, lõpeb ära, mis siis saab. Juhtide intervjuust

Loodetakse vaid projektide kirjutamisele, kuid nende koostamiseks jm jääb põhitöö kõrvalt aega väheks! Lõuna regiooni lastekaitsetöötaja ankeetküsitluse avatud vastuses

Kokkuvõte – kui enamikul lastekaitsetöötajatel oli 2015. aastal võimalik KOV-i arengukava või strategiadokumendi koostamisel sõna sekka öelda, siis märkimisväärne osa (40%) lastekaitsetöötajaid ei olnud üldse protsessi kaasatud. Väikese osaluse põhjuseks oli piiratud ajaressurss, samas ka osaluse vähene prioriteetsus ja pettumustunne, et kui valdkonna eelarve ei suurene, siis arengukava on pelgalt paber, mis niikuinii midagi ei muuda. Hinnanguliselt pooled lastekaitsetöötajatest arvasid, et eelarve ei ole piisav ning eelarve suurenemist nähakse keskmiselt poole võrra senisega võrreldes. Kõige enam töid lastekaitsetöötajad ankeetküsitluses esile teenuste pakkumisega seotud eelarvelist kitsaskohta, mida kinnitasid ka fookusgrupi intervjuud. Teenuste pakkumisel tajutakse ebavõrdsust eri KOV-i tüüpide vahel – regiooni ääreala väikeste KOV-ide lastekaitsetöötajatel puuduvad samad võimalused teenuste pakkumisel mis olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-i lastekaitsetöötajal. Teenuste rahastamiseks projektide kirjutamine on ajamahukas ning projektipõhisus tekitab töös ebakindlust.

3.2.3. Kõvisioon ja supervisioon

Spetsialistid iseloomustasid fookusgrupi intervjuudes oma tööd vaimselt kurnavana, kuna juhtumid on emotsionaalsed ja lähevad neile hinge. Suuremates KOV-ides, kus töötab mitu lastekaitsetöötajat, saavad spetsialistid omavahel juhtumeid arutada. Seda tehakse eelkõige pingete maandamise eesmärgil. KOV-is, kus on vaid üks lastekaitse spetsialist, ei ole võimalik juhtumeid sama valdkonna spetsialistiga arutada, teiste kolleegidega juhtumite detailide jagamine pole aga alati võimalik, sealjuures ka eetiline. Lastekaitsetöö on sageli kurnav ja pingeline, mistõttu tunnevad töötajad vajadust arutada tööteemasid ka omavahel, kuid tööspetsiifikast tingituna ei pruugi see teiste kolleegidega olla võimalik.

/--/ mul on niisuguseid asju, mida ma ei saa oma kolleegidele rääkida, sest minul ju erialakolleegi ei ole ja minu kutse-eetika ei luba lihtsalt nendele kolleegidele neid asju rääkida. Tahaksin rääkida, aga ei saa. Lõuna regiooni lastekaitsetöötaja

Aga just lastekaitsevaldkonnas mul ei ole, mis on negatiivne, mul ei ole kolleege, kellega teatud juhtumeid arutada. Et siis peab leidma just selles kollektiivis pädeva inimese, kellega teatud asju nagu on võimalik läbi arutada. Et sellist tuge on vaja just, ka väikeses omavalitsuses, seda väikeses omavalitsuses ei ole. Põhja regiooni lastekaitsetöötaja

Nii ankeetküsitlusest kui fookusgrupi intervjuudest selgus, et osalemine koos teiste spetsialistidega reflektiivsetel töökoosolekutel ehk kovisioonidel või supervisioonidel on üldjuhul harv või ei osaleta neis üldse. Nähtub, et 31% lastekaitsetöötajatest ei osalenud 2015. aasta jooksul üheski kovisioonis ning 33% mitte üheski supervisioonis. 12% lastekaitsetöötajatest leidis, et kovisioon ei kuulu lastekaitsetöö juurde ning 14% leidis sama supervisiooni kohta (vt lisa 6 joonis 2). Üheks põhjuseks võib olla ajapuudus – 58% lastekaitsetöötajatest leidis ankeetküsitluses, et neil pole kovisioonidesse panustamiseks aega ning 60% leidis sama supervisioonis osalemise kohta (vt lisa 6 joonis 1). Fookusgrupi intervjuudes kirjeldati, kuidas reflektiivsed töökoosolekud ehk kovisioonid toimuvad ajapuuduse tõttu pigem n-ö kohvipauside ajal ja mitteformaalselt kolleegidega vestluse vormis.

Ametlikult ei ole jah kovisioone ega supervisioone, kõik on nii, kui ise suu lahti teed ja tahad välja elada ennast, siis see võimalus töökohas on, aga poleks ju tegelikult aega võtta see üks päev kuhugi sõita, siis seal natuke muljetada-rääkida. Mul on niipalju asju teha, ma parem olen kontoris, räägin sotsiaalnõunikuga oma mured läbi ja on kogu lugu, siis saab tööd jälle edasi teha. Lõuna regiooni lastekaitsetöötaja

Vastukaaluks eeltoodule kirjeldati fookusgrupi intervjuudes ka kindla regulaarsusega toimuvaid kovisioone, mis on lastekaitsetöötaja jaoks tööd innustavad. Ka ankeetküsitlus näitas, et on neid KOV-e, kus lastekaitsetöötajatel on kovisioonis või supervisioonis võimalik osaleda lausa iga nädal või iga kuu (vt lisa 6 joonis 2).

Aga õnneks on meil, maakonnas, selline kena tava, kus korra kuus saame kõik sotsiaaltöötajad kokku, see on siis nii-öelda oleme teinud seal ka kovisiooni, aga ausalt öeldes need on väga lähedad ja seal me saame üksteist väga toetada ja meil on seal ka hästi armsaid inimesi, kes ütlevad, et ei ole midagi, ma olen seda juba 20 aastat teinud ja see on nii põnev töö, et kus sa mujalt sellist põnevat tööd kuskilt leiad? Ja tal on tegelikult tuline õigus. Ja see on see asi, mis innustab ja viib edasi. Põhja regiooni lastekaitsetöötaja

Kovisioone korraldatakse ka KOV-ideülel – KOV-ideülesed kovisioonid võimaldavad lastekaitsejuhtumeid omavahel võrrelda ja üksteiselt õppida.

See meie kovisioon on tegelikult mitte nagu majasisene, aga pigem maakonna kolleegidega koos, leiame probleemilahendusi. /-/ õnneks on meil maakonnas

head kolleegid, kellega ma alati nõu pean ja kes aitavad hea meelega, kuigi kõikidel on erinevad juhtumid, on midagi ka sarnast. Lõuna regiooni lastekaitsetöötaja

Kokkuvõtteks – ankeetküsitlusest selgus, et hinnanguliselt kolmandik lastekaitsetöötajatest ei osalenud 2015. aasta jooksul üheski kovisioonis või supervisioonis. Samas selgus fookusgrupi intervjuudest, et kovisioon ja supervisioon on valdkonna tööks oluline koosolekuvorm, kus lastekaitsetöötajal on võimalik oma tööd reflekteerida ning saada innustust ja ka tagasisidet.

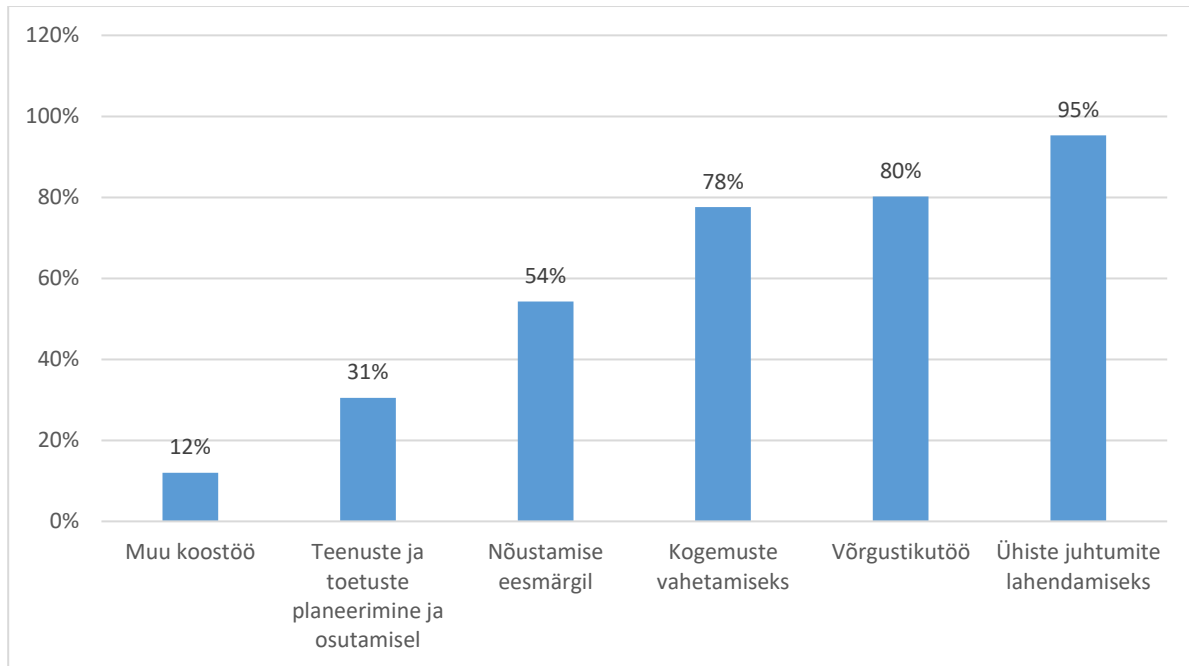
3.2.4. Koostöö teiste KOV-idega

Enamik, täpsemalt 97% ankeetküsitluses osalenud lastekaitsetöötajatest vastas, et on teinud lastekaitseküsimustes teiste KOV-idega koostööd.³¹

Kõige suurem osa (94%) lastekaitsetöötajatest teeb koostööd ühiste juhtumite lahendamisel, enamik lastekaitsetöötajatest teeb KOV-ideüleselt ka võrgustikutööd ja vahetab kogemusi. Veidi üle poole lastekaitsetöötajatest teeb koostööd nõustamise eesmärgil, vähem tehakse koostööd (35% lastekaitsetöötajatest) teenuste ja toetuste planeerimisel ja osutamisel. Muu koostööna teiste KOV-idega nimetasid lastekaitsetöötajad avatud vastuses veel koostööd kohtule arvamuste esitamisel ning infovahetust ja toimikute üleandmist lapse elukoha vahetusel (vt joonis 13).

³¹ Küsimus 35 „Kas Te olete teinud koostööd teiste kohalike omavalitsustega lastekaitse küsimustes?“, n=87

Joonis 13. Nimetatud valdkondades teiste KOV-idega koostööd tegevate lastekaitsetöötajate osakaal

Allikas: Ankeetküsitlus, küsimus 36. „Kui vastasite jah, siis millistes lastekaitse valdkondades teete koostööd teiste kohalike omavalitsustega?“, n=84

Fookusgrupi intervjuudes lastekaitsetöötajatega selgus, et KOV-ideülene koostöö on oluline seetõttu, et pered liiguvad ühest KOV-ist teise ning on olukord, kus perekonnad on lahus ja elavad eri KOV-ides. Üks lastekaitsetöötaja kirjeldas koostöö head toimimist teiste KOV-idega järgmiselt:

üks asi on see, et kliendid ju liiguvad ja niivõrd kiiresti ja tihtilugu on ka see, et perekonnad on üsna lahus, üks osa elab ühes linnas, teine teises kohalikus omavalitsuses, et on võimalik nii juhtumipõhist arutelu teha, kui ka seda toetust, et mis me nüüd teeme. Kuidas sina teeksid, kuidas mina teen. Lõuna regiooni lastekaitsetöötaja

KOV-i juhtide arvates on KOV-ideülene koostöö pigem üksikutel juhtudel põhinev kui läbimõeldud ja süsteemne.

Siis nii-öelda omavalitsuse suhtlust on küll, aga see on selline kaootiline ja pigem case-by-case [juhtumipõhine, inglise keeles], mitte selline tõesti koordineeritud ja läbimõeldud koostöö. See on aus vastus, ma arvan. Lääne regiooni KOV-i juht

Kirjeldati, et koostöö käib pigem isiklike suhete tasandil, kui on kellegi eestvedamisel reguleeritud:

Ja see, et me teeme ise, omavahel nii-öelda nõustavat tööd, me ise oleme kokku leppinud ja täiesti isiklike suhete tasandil. Põhja regiooni KOV-i juht

Juhtide intervjuus toodi koostöö *kaootilisuse* põhjuseks asjaolu, et regioonis puudub koostööl kindel eestvedaja. „Iga vald kisub omaette midagi teha“, ütles lääne regiooni KOV-i juht, kellega nõustus lõuna regiooni KOV-i juht: „Mulle tundub ka, et meil iga vald toimetab omaette. Tähendab, sellist ühtset eestvedajat ei ole.“

Samas toodi välja olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ide rolli koostöö keskpunktina maakonna väiksematele omavalitsustele. Väiksemad KOV-id pöörduvad keskuse pole eelkõige abisooviga juhtumite lahendamisel. Olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga lõuna regiooni KOV-i juht aga väljendas lootust, et osa nende senist tööd väiksemate KOV-ide juhendamisel ja nõustamisel läheks SKA kanda ning SKA võtaks endale koostöö koordineerimise rolli:

Kõik väikesed naabervallad küsivad, muidugi, meie käest, et kuulge, [KOV-i nimi], teil kindlasti on seal selline juhtum olnud, kuidas teie seda tegite. Eks me siis oleme olnud natuke see roll, nüüd, ma loodan, läheb SKA-le nõustamine ja juhendamine. Selliste pakkumiste või suundade andmine, et kuulge, meil on olemas veel mõni nipp, mida te võib-olla pole veel proovinud. Juht lõuna regioonist fookusgrupi intervjuus

Kokkuvõtteks – kõik ankeetküsitluses osalenud lastekaitsetöötajad on teinud küll erinevatel põhjustel KOV-ideülest koostööd, kuid fookusgrupi intervjuudest selgus, et koostöö on pigem üksikutel juhtumitel põhinev kui süsteemne. Teistest lastekaitsevaldkondadest tehakse vähem koostööd teenuste ja toetuste planeerimisel ja osutamisel. Seni on KOV-ideüleses koostöös puudunud kindel eestvedaja, sõltudes pigem isiklikest suhetest kui regulaarsest korraldusest. Koostöö keskpunktina juhtumite lahendamisel on seni olulist rolli mänginud olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-id, kuid KOV-i juhid näevad, et koostöö koordineerimine ning nõustamine ja juhendamine võiks olla SKA kanda.

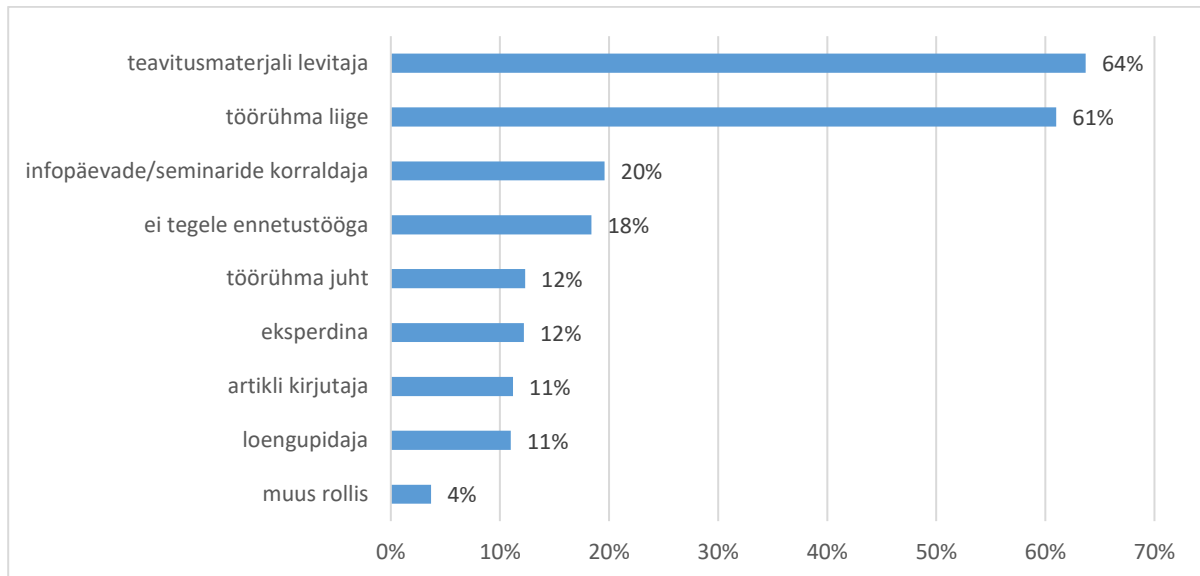
3.2.5. Teavitus- ja ennetustöö

Teavitus- ja ennetustöö toimumise sageduse kohta annab vastuse lisa 6 joonis 2, kus nähtub, et 9% lastekaitsetöötajatest tegeles 2015. aastal ennetustööga iga päev, 20% iga nädal, 17% iga kuu, 31% vähemalt üks kord kolme kuu jooksul, 14% harvem ning 6% ei tegelenud teavitus- ja ennetustööga üldse. 4% lastekaitsetöötajatest märkis selle küsimuse juures, et teavitus- ja ennetustöö ei peaks üldse olema lastekaitsetöö osa.

Kõige suurem osa lastekaitsetöötajatest oli ennetavates tegevustes osalenud teavitusmaterjalide levitajana (64%) ning töörühma liikmena (61%), väiksem osa lastekaitsetöötajatest aga on osalenud ennetavates tegevustes loengupidaja, artikli

kirjutaja, eksperdi või töörühma juhin. Muu rollina toodi näiteks välja, et lastekaitsetöötaja teeb ennetustööd otsese kontakti kaudu ehk kodukülastuste ja telefonikõnedega (vt joonis 14).

Joonis 14. Lastekaitsetöötajate rollid ennetavates tegevustes, %

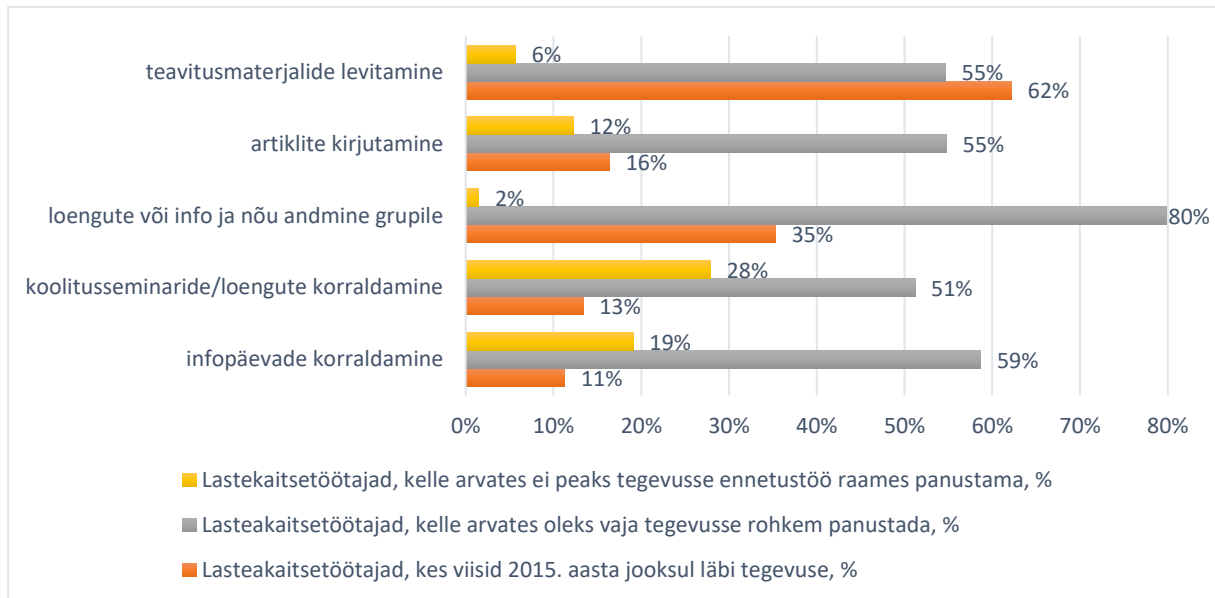
Allikas: Ankeetküsitlus, küsimus 43 „Millises rollis ennetavates tegevustes olete osalenud?“

Lisaks uuriti lastekaitsetöötajatelt, milliseid tegevusi nad tegid 2015. aastal seoses ennetustööga ning millistesse ennetustegevustesse tuleks rohkem panustada (vt joonis 15). Etteantud valikust märkisid lastekaitsetöötajad kõige enam teavitusmaterjalide levitamist, mida tegi 2015. aasta jooksul 62% lastekaitsetöötajatest (tulemus kattub lastekaitsetöötajate rollide kirjeldusega, vt eelmine joonis). Seejuures leiab veidi rohkem kui pool (55%) lastekaitsetöötajatest, et sellesse ennetustööga seotud tegevusse oleks vaja rohkem panustada. Teine levinum ennetustööga seotud tegevus oli loengute või info andmine grupele (nt koolis või lasteaias, vanematele, õpetajatele, lastele), mille märkis hinnanguliselt 35% vastanutest. Enamik ehk hinnanguliselt 80% lastekaitsetöötajatest arvas, et sellesse tegevusse oleks vaja senisest rohkem panustada.

Teistest tegevustest vähem korraldasid lastekaitsetöötajad 2015. aasta jooksul infopäevi, koolitusseminare või loenguid ning kirjutasid artikleid (kohalikku ajalehte vm väljaannetesse, sh kodulehele). Kõigisse nendesse tegevustesse tuleks üle poolte lastekaitsetöötajate arvates ideaalis rohkem panustada. Koolitusseminaride ja loengute korraldamine leidis tegevustest vastajate seas kõige enam vastuseisu – ligi 28% lastekaitsetöötajatest arvas, et sellesse tegevusse ei peaks ennetustöö raames

panustama. Peaaegu veerand küsitlud (24%) lastekaitsetöötajatest märkis, et ei tegele ennetustööga üldse.³²

Joonis 15. Lastekaitsetöötajad, kes viisid ellu ennetustöö tegevusi 2015. aastal ja hinnang neile tegevustele

Allikas: Ankeetküsitlus, küsimus 38 „Milliseid tegevusi tegite 2015. aastal seoses ennetustööga?“, ja küsimus 39 „Millistesse ennetustegevustesse peaks teie hinnangul rohkem panustama?“, n=87

Lisaks eeltoodule võisid lastekaitsetöötajad ise välja tuua tegevusi, millesse tuleks rohkem panustada.³³ Mõned näited vastustest: kogukonnatunde tekitamine ja teatamiskohustusest teavitamine, koolides, lasteaedades õpetajate teavitamine, mis töö on lastekaitse, koostöö piirkonna koolidega, ühiste ennetavate ümarlaudade läbiviimine, lastele suviste tegevuste korraldamine, peredele ürituste korraldamine, lastevanemate koolitamine ja nõustamine, KOV-i teavitamine perede olukorrast. Siinkohal ühe lastekaitsetöötaja pikem kommentaar, kus ta kirjutas, et kodukülastustel on oluline roll ennetustööl:

[Pean] rohkem kodukülastusi läbi viima, et oleks abivajajad pideva vaatluse all ja ei tekiks üllatuslikke probleeme. Minu töö on juba mõne kuuga näidanud, et kui käia kasvõi kord kuus või helistada mõned korrad kuus, siis tuleb välja mõni probleem ja varajase nõu andmisest piisab ning ei pea hiljem suuremaid probleeme lahendama. Lastekaitsetöötaja ankeetküsitluses

³² Küsimus 38 „Milliseid tegevusi tegite 2015. aastal seoses ennetustööga?“, n=87

³³ Küsimus 40 „Kas on veel ennetustöö tegevusi, millesse lastekaitsetöötajana rohkem panustama peaksite? Palun kirjeldage neid!“, n=62

Küsimustikule vastanud 87 lastekaitsetöötajast olid vaid 2%-le ennetustöökse mõeldud materjalid täiel määral kättesaadavad. 58% lastekaitsetöötajatest vastas, et materjalid pigem on kättesaadavad. Ligi veerandi lastekaitsetöötajate jaoks on taolised materjalid pigem või täiesti kättesaamatud. 16% lastekaitsetöötajatest ei osanud küsimusele vastata.³⁴ 45% lastekaitsetöötajatest leidis, et neid materjale on piisavalt (nii arvuliselt kui ka teemade poolest), 28% jaoks ei ole materjalid kättesaadavad, 27% ei osanud küsimusele vastata.³⁵

Üheks põhjuseks, miks lastekaitsetöötajad panustavad ennetustöösse vähem, kui see oleks nende meelest oluline, oli ajapuudus. 64% vastanutest leidis, et neil pole teavitus- ja ennetustöökse aega (vt lisa 6 joonis 1). Fookusgrupi intervjuud kinnitasid, et ajapuuduse tõttu jääb ennetustöö lastekaitstes tihti teisejärguliseks. KOV-i juhtide intervjuus tõi üks KOV-i juht ilmekalt esile, et suure töökoormusega lastekaitsetöötaja peab tegelema pigem tagajärgede likvideerimisega ning seetõttu jääb ennetustöö KOV-is suuresti tähelepanuta:

Jah, ühe lastekaitsetöötaja jaoks on see koormus liiga suur, et jõuda teha ka ennetustööd. Ta tegeleb tagajärgede likvideerimisega, sinna on panus suurem, aga tuleks teha ka ennetustööd, seda oleks väga vaja teha. Lääne regiooni KOV-i juht

Lisaks aja puudumisele toodi fookusgrupi intervjuudes esile eelarve piiratus. Järgnev intervjuukatke lastekaitsetöötajalt, kes kirjeldas, et tal on küll mõtteid, milliseid tegevusi võiks ennetustöökse oma piirkonnas teha, kuid selleks, et ideid kvaliteetselt ja tulemuslikult teostada, pole ei aja- ega eelarveressurssi:

Ütleme, et see [ennetustöö] on nii aja- kui ressursimahukas. Et teha seda kvaliteetselt ja tulemuslikku ennetustööd. Mina ütlen ausalt, minul see [ennetustöö] ei toimi, minul ei jää selleks aega. Mul võib mõtteid olla, aga kust ma võtan selle aja, et hakata sellega tegelema. Põhja regiooni lastekaitsetöötaja

See, mida mõistetakse ennetustöökse all, on KOV-iti erinev ning sõltub lastekaitsetöötaja tõlgendusest. Oli lastekaitsetöötajaid, kes mõistsid ennetustööd kui lastekaitsetöötaja ettevõtmisi läbivat abstraktsemat eesmärki, mitte kui eraldi konkreetset tegevust:

/-/ läbi töö nagunii tehakse justkui ennetustööd ka. Kui sa satudki sinna pereprobleemi, siis sealt hargneb jälle järgmine probleem ehk siis sa tegeledki

³⁴ Küsimus 41 „Kas ennetustöökse mõeldud teavitusmaterjalid on teie jaoks kättesaadavad?“, n=87

³⁵ Küsimus 43 „Kas neid teavitusmaterjale on Teie jaoks piisavalt (nii arvuliselt kui ka teemade lõikes)?“, n=87

sellega, et järgmised pereliikmed ei satuks sellisesse olukorda. Lääne regiooni lastekaitsetöötaja

Aga iseenesest ennetus toimub igapäevaselt, igapäevases nõustamistöös klientidega ja teiselt poolt, kui me teeme koostööd nende muude asutustega, nagu õpetajad, sotsiaalpedagoogid, politsei, siis koostöö ajal toimub ka seesama ennetus. Lõuna regiooni lastekaitsetöötaja

Oli lastekaitsetöötajaid, kelle arvates seisneb ennetustöö lapsevanematele kasvatuslike aspektide õpetamises:

ma ikka arvan nii, et see ennetustöö, mida mina teen, on töö lastevanematega. Et õpetage seda vanemat, siis lapsed kasvavad isegi. Põhja regiooni lastekaitsetöötaja

Juhtide intervjuus püstitati küsimus, kas ennetustöö üldse peaks lastekaitsetöötaja tegevusvaldkonda kuuluma või on see hoopis teiste struktuuride ülesanne:

Kas täna juba me ei võiks rääkida ennetustööst selles mõttes, kui meil on noorsootöötajad, see ennetus peaks olema juba pigem sellises, hoopis muus struktuuris. Kas see lastekaitse ikka on ennetaja? /--/ Mul on hea noorsootöötaja ja kui meil lasteaed on see, kes tegelikult märkab, kus laps tegelikult, reaalselt viibib, et kuidas see lastekaitse ikka nii väga ennetab? Põhja regiooni KOV-i juht

Ankeetküsitluses kommenteeris üks lõuna regiooni lastekaitsetöötaja, et teavitus- ja ennetustöö tegemiseks on loodud MTÜ-d:

Lastekaitsetööd tegevate töötajate (üks osa kohustustest) koormuse tõttu ei ole võimalik pidevalt tegeleda ennetustöö ja koolituste korraldamisega. Selleks on ellu kutsutud mitmed MTÜ-d, kes nende küsimustega tegelevad. Lõuna regiooni lastekaitsetöötaja

Üks põhja regiooni KOV-i juht kirjeldas fookusgrupi intervjuus, et ennetustööle on palgatud eraldi spetsialist, kes on lastekaitsetöötaja koostööpartner:

/--/ me lõime sellest aastast struktuuri lisaks lastekaitse töötajale sellise toetava rolli, ongi ennetustöö spetsialist, kes võtab ka terviseedenduse ja selle poole, aga kes on peamiseks partneriks eelkõige lastekaitse töötajale ja lastega tegelevate, n-ö hallatavate asutuste juhtidele: noorsootöö keskus, koolid, lasteaedad. Et see ennetus ei oleks selline osa, et see kasvaks. Põhja regiooni KOV-i juht

Ennetustöö oli ülekaalukalt üks neist tegevustest, mille lastekaitsetöötajad ise esile tõid³⁶ tegevuste kohta, millesse peaks lastekaitsetöötaja rohkem panustama. Regiooni ääreala väikese KOV-i lastekaitsetöötaja kommenteeris avatud vastuses:

Lastekaitsetöö on nii mahukas ja spetsiifiline töö. Selleks, et seda efektiivselt ja tulemuslikult teha, peaks olema vallas lastekaitsetöötaja, kes tegeleks ainult lastega seonduvate küsimustega. Kui vallas on ainult üks inimene, kes kõikide sotsiaalprobleemidega tegeleb, siis on see ainult tule kustutamine, ennetustööst rääkimata. Lastekaitsetöötaja ankeetküsitluses

Kokkuvõtteks – ennetustööd nähakse küll lastekaitsetöö olulise osana, kuid enamikul ehk 64%-l lastekaitsetöötajatest ei jää selle tegemiseks aega. Erinevate küsimuste põhjal võib hinnata, et 18–24% lastekaitsetöötajatest ei tegele ennetustööga üldse. Fookusgrupi intervjuu tulemused andsid selgitust, et ennetustöö jääb lastekaitsetöös tagaplaanile aja- ja rahapuuduse tõttu. Intervjuud näitasid veel, et lastekaitsetöötajatel on väga erinev arusaam sellest, mis on ennetustöö ja kuidas seda peaks tegema. On KOV-e, kus ennetustööle oli palgatud eraldi spetsialist või on konkreetsed tegevused delegeeritud MTÜ-dele.

3.2.6. Töötaja kasutus

Töötajapäevikute analüüs näitas, et kõige rohkem aega kulus lastekaitsetöötajal uuringuperioodil **dokumentatsioonile ja menetlustele** – vastavad sissekanded moodustasid 20% kõikidest töötajapäevikusse sisestatud tegevuste ajakulust (vt joonis 16). Dokumentatsiooni ja menetlusega seotud tegevusi tegi enamik ehk 93% töötajapäevikut täitnud lastekaitsetöötajatest (vt tabel 10).

Dokumentatsiooni ja menetlusega seotud tegevused olid uuringuperioodil teiste tegevustega võrreldes küll kokku kõige ajamahukamad, kuid lastekaitsetöötaja kulutas ühele dokumentatsiooni ja menetlusega seotud tegevusele keskmiselt vähem aega (1 tund ja 8 minutit) võrreldes enamiku teiste tegevustega (vt joonis 17). Samuti varieerus selle tegevuse puhul minimaalne ja maksimaalne aeg suuresti (vt tabel 10). Üks dokumentatsiooni ja menetluse tegevus võis minimaalselt kesta 5 minutit või kõige rohkem terve tööpäev või kauemgi veel (9 tundi).

Dokumentatsiooni ja menetluse kategooria alategevuste hulka loeti uuringus ka telefonivestlused ning ameti- ja elektronkirjade koostamised, mida tuleb tööpäevas

³⁶ Küsimus 31 „Kas Teie hinnangul on veel tegevusi, millesse peaks lastekaitsetöötaja rohkem panustama? Palun kirjeldage!“

ette sagedasti, kuid millele kulub eeldatavasti³⁷ teiste alategevustega võrreldes vähem aega. Alategevuste jaotuse analüüs tõi esile, et telefonivestluste osakaal moodustas kõikidest dokumentatsiooni ja menetluse alategevustest 37%, ameti- ja elektronkirjade koostamine 11%, töö kohaliku andmetöötlussüsteemiga 8% ning STAR-is lastekaitsejuhtumite menetlemine samuti 8%. Ülejäänud sellesse kategooriasse kuulunud alategevused (näiteks andmeregistrite koostamine või lastekaitsetöölalaste dokumentide koostamine) jagunesid väiksemate osakaalude vahel kõikidest alategevustest (vt lisa 7 punkt 5).

Dokumentatsiooni ja menetluse sissekannete ajakulus võis täheldada võrreldes teiste tegevustega kõige märkimisväärsemaid erinevusi eri tüüpi KOV-ide vahel (vt joonis 16). Kui olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ide lastekaitsetöötajatelt võtsid vastavad sissekanded teiste tegevustega võrreldes suurima osa ajast ehk 28%, siis regiooni ääreala väikestes KOV-ides oli dokumentatsiooni ja menetluse ajakulu lastekaitsetöötaja kohta vaid 11%. Dokumentatsiooni ja menetlust puudutavate sissekannete erinevus KOV-i tüübiti võib tuleneda lahendamist vajavate lastekaitsejuhtumite erinevast mahust – olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ides on lastekaitsetöötajal korruga töös oluliselt rohkem lastekaitsejuhtumeid, mis vajavad dokumenteerimist ja menetlemist (vt järgmine peatükk).

Ka fookusgrupi intervjuudes toodi välja dokumentatsiooni ja menetluse (mida lastekaitsetöötajad ise nimetasid paberitöökaks või bürokraatiaks) suur osakaal lastekaitsetöös, mida tuleb tihti teha sisutöö arvelt.

/--/ Aega jääb vähe klienditöök, selle neelavad igasugused andmebaasid ja muu bürokraatia. Ei ole tunnet, et miskit on lihtsamaks läinud ja inimesed rohkem abi saanud kui varem. Lõuna regiooni lastekaitsetöötaja ankeetküsitluses

Aga mis segab ja häirib selle töö juures, et rohkem tahaks teha seda klienditööd, sisulist, aga seda aega piirab kohutavalt bürokraatia, aruanded. Ma ei tea, jälle midagi analüüsida kuskil. See võtab kohutavalt aega. Põhja regiooni lastekaitsetöötaja fookusgrupi intervjuus.

Lastekaitsetöö väliste tööülesannete sissekannete ajakulu moodustas keskmiselt 15% kõigist lastekaitsetöötajate tegevuste ajakulust (vt joonis 16) ning neid tegevusi tegid ligi pooled (47%) lastekaitsetöötajatest ning keskmine aeg ühe tegevuse kohta oli hinnanguliselt poolteist tundi (vt tabel 10). Kui olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ide lastekaitsetöötajate tegevusest moodustasid lastekaitsetöö välised

³⁷ Tööajapäeviku andmebaas ei võimalda täpselt hinnata alategevustele kulunud aega, sest paljudel juhtudel oli ühe tegevuse alla märgitud mitu alategevust korruga. See ütleb ühtlasi ka lastekaitsetöö olemuse kohta – lastekaitsetöötaja peab ühe tegevuse raames tegelema samaaegselt mitme alategevusega. Analüüsitud on vaid alategevuste esinemise sagedust, mitte ajakulu.

tööülesanded vaid 5%, siis regiooni ääreala KOV-ide lastekaitsetöötajate tööst moodustasid lastekaitsetöö välised ülesanded ligikaudu kolmandiku (32%). See on seotud ametnike tööülesannete erinevustega KOV-ides, mida kirjeldas ankeetküsitlus – kui olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ides olid enamasti tööl lastekaitsetööle spetsialiseerunud ametnikud, tuli regiooni ääreala KOV-ides lastekaitsetööd teha sotsiaaltöötajal või -nõunikul teiste tööülesannete kõrvalt. Lastekaitsetöötajatel oli võimalus avatud vastuses kirjeldada, mida lastekaitsetöö väliste tööülesannete täitmisel konkreetselt tehti. Mõned näited: sotsiaalmaja külastamine, noorsootöö tööülesannete täitmine, lasteaiakoha taotluse menetlemine, puudega inimese kodu külastus jne. Nähtub, et teatud osas on lastekaitsetöö väliste ülesannetena nimetatud ka selliseid, mida otseselt ei pea lugema muuks tegevuseks, kuivõrd toodud näiteid võiks osaliselt lugeda ka lastekaitsetöö valdkonda kuuluvaiks. Seega oleks ennatlik järeldada, et ajakulu poolest teisel kohal olevad tegevused ei kuulu lastekaitsetöö ülesannete hulka, pigem näib, et selle kategooria alla liigitati lisaks muudele ülesannetele ka sellised tegevused, mis olid mõneti teistlaadsemad kui traditsiooniliseks loetav lastekaitsetöö.

Kolmandaks suhteliselt ajamahukaks tegevuseks olid **üldised tööülesanded**, mis moodustasid kogu tööajapäevikusse sisestatud ajakulust keskmiselt 14%. Alategevustest kõige rohkem esines statistika kogumist ja aruandlust (23% kõikidest selle kategooria alategevustest), asutusesisese asjaajamise teostamist (20%), osakonna koosolekutel (15%) ning tööga seotud koolitustel, seminaridel osalemist (12%) (vt täpsemalt lisa 7 punkt 7). Üldisi tööülesandeid lahendas 84% tööajapäevikut täitnud lastekaitsetöötajatest (vt tabel 10).

Üldistele tööülesannetele kulunud aja osakaal oli teiste KOV-i tüüpidega võrreldes väikseim olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ides. Üldiste tööülesannete tegevuskategooria hõlmas kaasatust omavalitsuse tegevustesse laiemalt – ka eespool kirjeldatud ankeetküsitluse tulemused näitasid, et regioonikeskust ümbritsevate ja olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ide lastekaitsetöötajad olid KOV-i otsustusprotsessidesse oluliselt vähem kaasatud kui regiooni ääreala väikeste KOV-ide ametnikud.

Ühele üldisele tööülesandele kulutas lastekaitsetöötaja teiste tegevustega võrreldes kõige rohkem aega (keskmiselt 2 tundi ja 12 minutit tegevuse kohta). Üldiste tööülesannete ajamahukus on seletatav sellega, et siia alla kuulusid ka koosolekud ning seminarid, mis võisid nõuda ka terve tööpäeva – maksimaalselt kestis üks tegevus 9 tundi (vt tabel 10).

Teised lastekaitsetöoga seotud ülesanded moodustasid ajaliselt keskmiselt 13% kõikidest tegevustest, seejuures ei saa täheldada olulisi erinevusi KOV-i tüüpides (vt

joonis 16). Alategevustest tehti kõige rohkem infovahetust, päringuid ja konsulteerimist spetsialistidega, mis moodustasid 38% kõikidest alategevustest. Dokumentide ja materjalidega tutvumine moodustas 20% kõikidest alategevustest ning võrgustiku ümarlauad ja kohtumised moodustasid 17%. Teiste lastekaitsetöoga seotud ülesannete alla kuulusid näiteks ka teavitus- ja ennetustöö, kovisioonides osalemine ja võrgustikutöö – võrreldes eespool loetletud tegevustega tehti neid tegevusi vähemal määral (vt lisa 7 punkt 6). Teavitus- ja ennetustöö alategevuste kirjeldustena toodi näiteks välja, et kaardistati koolis probleemseid õpilasi, valmistati ette infopäeva, osaleti ennetustöö ümarlaval, planeeriti lastele ja noortele üritusi koos noorsootöötajaga. Teisi lastekaitsetöoga seotud tegevusi tegi uuringuperioodil 89% lastekaitsetöötajatest, ühele tegevusele kulus keskmiselt 1 tund ja 22 minutit (vt tabel 10).

Kliendi nõustamise/vestlusega seotud sissekannete ajakulu moodustas keskmiselt 10% kogu ajakulust. Ka siin võis täheldada erinevusi KOV-i tüüpides – regiooni ääreala väikestes KOV-ides on kliendi nõustamise ja vestlusega seotud tegevuste ajakulu keskmisest väiksem (5%), kuid olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ides keskmiselt suurem (15%). Erinevus on seletatav KOV-i rahvaarvu suuruse erinevusega – suurem kliendirühm tähendab ka nõustamise ja vestlusega seotud tegevuste suuremat ajakulu. Alategevuse osakaalu poolest domineerisid siin pere(liikme) nõustamine ja kokkulepete vahendamine vanema-lapse (õigus)suhtes (21% kõikidest alategevustest) ning muude probleemidega pere(liikme) sotsiaalnõustamine (27% kõikidest alategevustest) (vt lisa 7 punkt 2). Ühele kliendi nõustamisele ja vestlusele kulus keskmiselt üks tund, minimaalselt 5 minutit ja maksimaalselt 9 tundi. Siia kategooriasse kuulusid ka telefonivestlused ning elektrooniline suhtlus, mis lühendasid eeldatavasti keskmist ajakulu ühe tegevuse kohta. Selle kategooria tegevusi tegi enamik ehk 94% lastekaitsetöötajatest (vt tabel 10).

Liikumine või paus moodustas 9% tööajapäevikutesse sisestatud koguajast. 59% alategevustest moodustas puhkepaus ja ülejäänud 41% tööga seotud sõiduaeg. Keskmise liikumisele või pausile kulunud aeg oli pool tundi, samas võis see võtta 5 minutist kuni 7 tunni ja 30 minutini (vt tabel 10). Lühemad selle kategooria tegevused olid enamasti puhkepausid, samas kui tööga seotud sõiduaeg võis kesta tunde. Mõned näited: 1,5 tundi kestnud sõit kliendi ja tema vanemaga internaatkooli, 1 tund ja 20 minutit kodukülastuselt tööle sõitmine, 1 tund ja 50 minutit kestnud toidupanga külastamine toiduabi saamiseks vähekindlustatud lastega peredele. Kolmandik lastekaitsetööst toimus kontorist väljaspool, seetõttu on seletatav ka liikumise suur osakaal lastekaitsetöös. Liikumise või pausi märkis tööajapäevikusse vaid 84% lastekaitsetöötajatest – on vähetõenäoline, et ülejäänud lastekaitsetöötajad üldse uuringuperioodil ei lõunatanud või liikunud. Pigem võib eeldada, et liikumine või paus

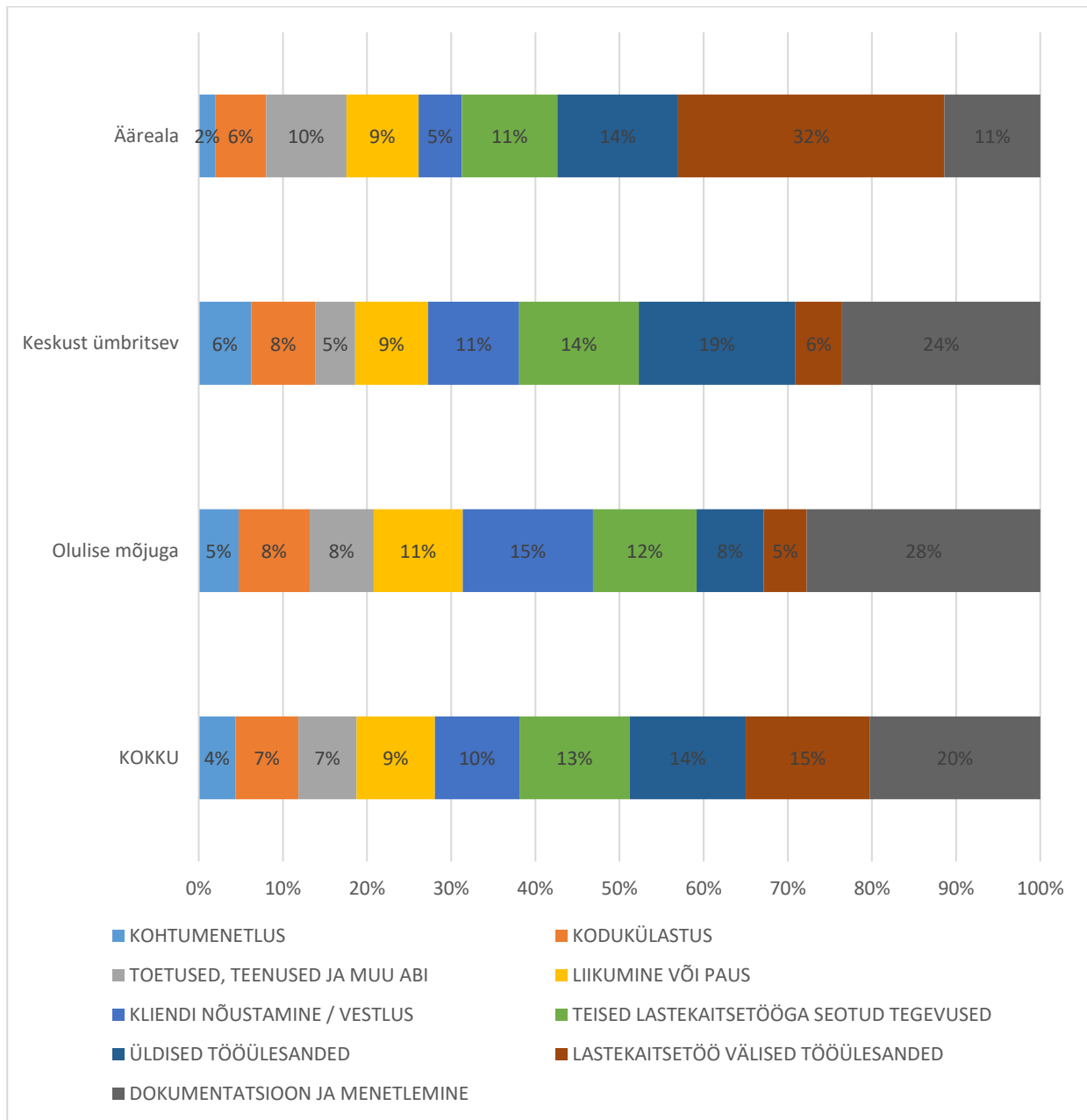
unustati tööajapäevikusse märkida ning võib arvata, et liikumise või pausi ajakulu osatähtsust on uuringus pigem alahinnatud.

Toetused, teenused ja muu abi moodustas keskmiselt 7% tööajapäevikutesse sisestatud kogujast (vt joonis 16). Alategevustest domineerisid siin riiklike toetuste määramisega seotud toimingud (24%), toetuste määramisega seotud asjaajamine (21%), sotsiaalnõustamine ning teenuseid saama suunamine ja teenuste korraldamine (15%) ning KOV-i eelarvest makstavate toetustega seotud toimingud (15%) (vt lisa 7 punkt 3). Ühe tegevuse kohta kulus lastekaitsetöötajal keskmiselt 1 tund ja 15 minutit, tegevust viis ellu 76% lastekaitsetöötajatest (vt tabel 10).

Kodukülastuse sissekannete ajakulu osakaal oli enam-vähem võrdne kõikides eri tüüpi KOV-ides (vt joonis 16). Nimetatud sissekannete ajakulu moodustas keskmiselt 7% kõikidest tööajapäevikusse sisestatud tegevustest. Kodukülastust tegi 87% tööajapäevikut täitnud lastekaitsetöötajatest, ühele tegevusele kulus keskmiselt 1 tund ja 26 minutit (vt tabel 10). Kodukülastuse kategooria tegevused olid rohkem või vähem aeganõudvad: lühemat aega võis kesta kodukülastusakti täitmine (min 5 minutit), samas kui koduse olukorra kontrollimine või sellega tutvumine võis võtta tunde (maksimaalselt 5 tundi ja 25 minutit). Alategevustest olid kõige sagedamad koduse olukorra kontrollimine või sellega tutvumine (28% alategevustest), vestlus perega, pere nõustamine ja juhendamine (30% alategevustest) ning kodukülastusakti täitmine (17%) (vt lisa 7 punkt 1).

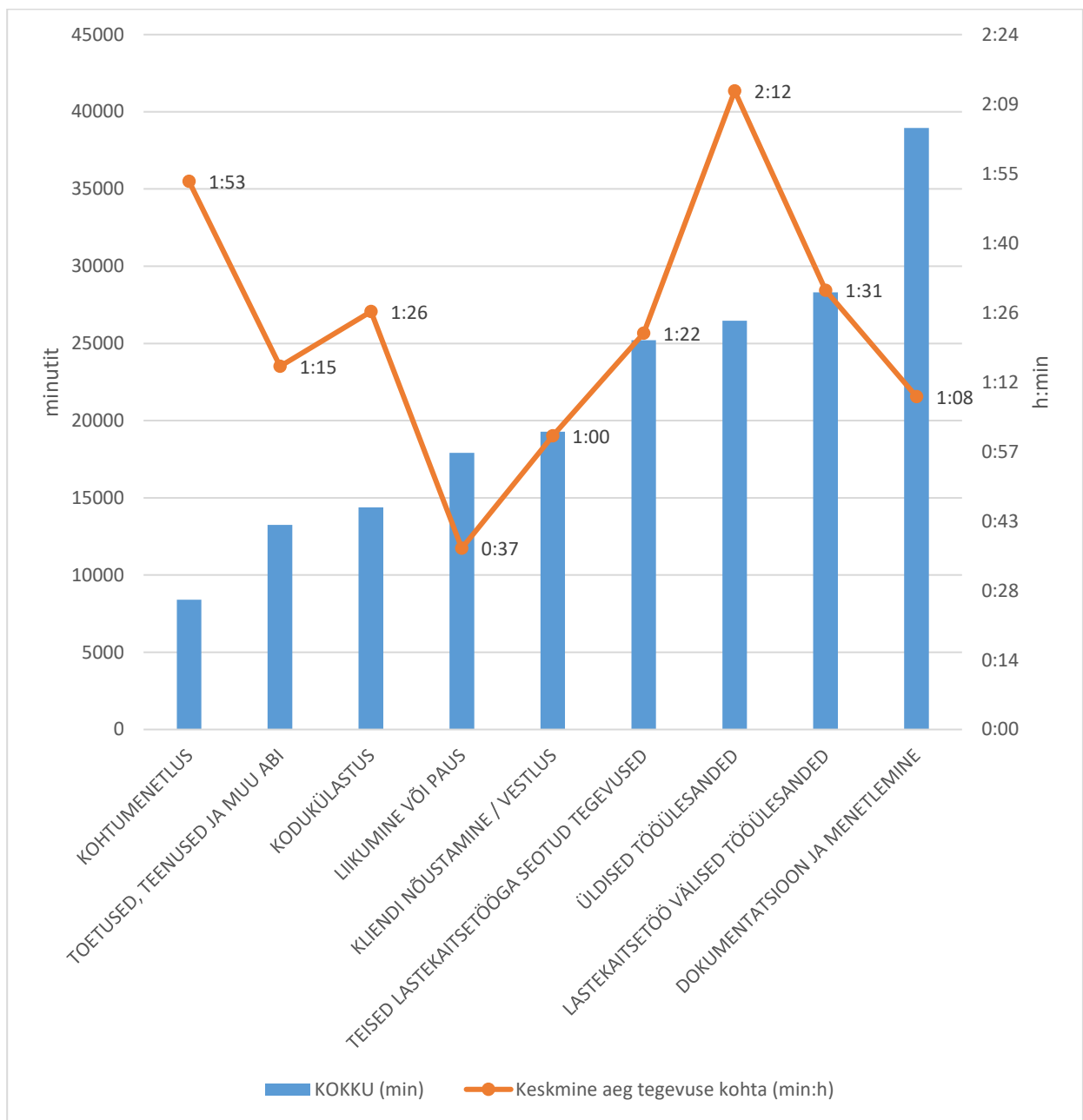
Kohtumenetluse ajakulu oli tööajapäevikutes võrreldes teiste tegevustega kõige väiksema osakaaluga (4%). Kohtumenetlusega seotud tegevusi tegi 30 lastekaitsetöötajat ehk 43% kõigist tööajapäevikut täitnud lastekaitsetöötajatest (vt tabel 11). Siinkohal tuleb välja tuua, et kohtumenetluse üks tegevus kestis keskmiselt 1 tund ja 53 minutit, olles ühe tegevuse kohta arvestatuna üks kõige ajakulukamaid tegevusi (vt joonis 17). Ka kohtumenetluse kategoorias oli tegevusi, mis võisid võtta väga erineva aja: 10 minutit kestnud tegevus oli näiteks kõne eestkostjaga eesolevast kohtuistungist, samas kui üks kohtuistungil osalemine võttis koos sõiduajaga ja kohtumaterjalide koostamisega rohkem kui terve tööpäeva ehk 8 tundi ja 55 minutit. Kohtumenetluse alategevuste sissekannete arvust moodustasid suurima osakaalu arvamuse ja muude kohtumaterjalide koostamine (40%) ning kohtumaterjalidega tegelemine (20%). Kohtuistungil osalemine moodustas 10% kõikidest selle kategooria alategevustest (vt lisa 7 punkt 4).

Joonis 16. Tegevustele kulunud aeg lastekaitsetöötaja kohta KOV-i tüübiti

Allikas: Tööajapäevik, Sotsiaalministeeriumi arvutused

Joonis 17. Tegevustele kulunud aeg kokku ja keskmine ajakulu tegevuse kohta

Allikas: Tööajapäevik, Sotsiaalministeeriumi arvutused

Tabel 10. Ajakasutuse koondtabel

	Keskmine aeg tegevuse kohta (h:min)	Min. aeg (min)	Maks. aeg (h:min)	Lastekaitsetöötajate osakaal
Kodukülastus	1:26	5	5:25	87%
Kliendi nõustamine/vestlus	1:00	5	9:00	94%
Toetused, teenused ja muu abi	1:15	10	8:00	76%
Kohtumenetlus	1:53	10	8:55	43%
Dokumentatsioon ja menetlemine	1:08	5	9:00	93%
Teised lastekaitsetöoga seotud tegevused	1:22	5	9:05	89%
Üldised tööülesanded	2:12	5	9:00	84%
Liikumine või paus	0:37	5	7:30	84%
Lastekaitsetöö välised tööülesanded	1:31	5	9:00	47%

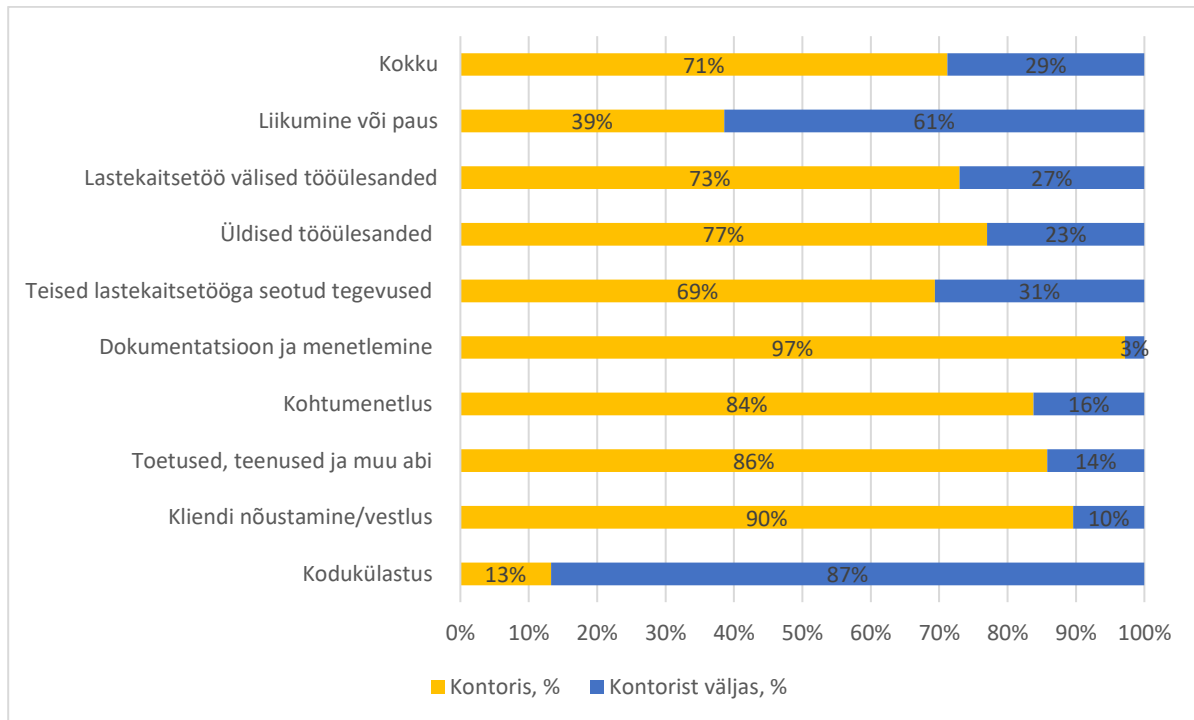
Allikas: Tööajapäevik, Sotsiaalministeeriumi arvutused

Tööajapäevikute analüüs näitas veel, et lastekaitsetöötajal tuleb teha tööd ka väljaspool oma ametlikku tööaega – 4% sissekannetest oli tehtud väljaspool ametniku tööaega (peale kella 17.00 ja enne kella 8.00). Näiteks nõustas üks lastekaitsetöötaja öösel kell 1.30 ligikaudu kolmveerand tundi üht noorukit, kellel olid suitsiidsed mõtted. Kaks lastekaitsetöötajat tegi sissekandeid ka puhkepäeval (laupäeval, 13.02). Mõlemal juhul viibisid lastekaitsetöötajad kontorist väljas, ühel juhul oli tegemist võrgustiku ümarlaua või muu kohtumisega ning teisel juhul oli põhjuseks üldiste tööülesannete täitmine (selgitusse oli märgitud, et lastekaitsetöötaja oli saatja lapsi arendavas ja silmaringi laiendavas projektis).

Need näited kirjeldavad ilmekalt lastekaitsetöö olemust, kus tööaeg võib ületada ametniku tavalisi tööaja piire. Tööajapäeviku analüüsist selgus veel, et lastekaitsetöö nõuab töötamist väljaspool kontorit – ligikaudu kolmandik tööajapäevikusse märgitud tegevustest toimus kontorit väljaspool (vt joonis 18). Kontorist viivad lastekaitsetöötaja kõige tõenäolisemalt välja kodukülastused, kus 87% tegevustest kontorit väljaspool. Kontoris toimuvad kodukülastuse valdkonna tegevused hõlmasid peamiselt ettevalmistustöid (nt pere eelarve tabeli koostamine, klienditoimikuga tutvumine) või kodukülastusakti täitmist kodukülastuse järel.

Üldiste tööülesannete puhul toimus 77% tegevustest kontorist väljas ja lastekaitsetöö väliste tööülesannete vastav näitaja oli 73%. Dokumentatsiooni ja menetlemisega seotud tegevusi tehti ootuspäraselt üldjuhul kontoris.

Joonis 18. Tegevuste toimumise asukoht tegevuste järgi

Allikas: Tööajapäevik

Lastekaitsetöötaja tööaja killustatust tegevuste vahel näitab fakt, et uuringuperioodil (3–6 tööpäeva) tegi üks lastekaitsetöötaja 9 võimalikust tegevusest keskmiselt *ca* 7 tegevust, minimaalselt 3 ja maksimaalselt 9 tegevust. Seda asjaolu illustreerib kommentaar, mille kirjutas üks põhja regiooni ääreala lastekaitsetöötaja tööajapäevikusse: „Endalegi üllatuseks avastasin, et kui tihedad on tööpäevad ning kui kiiresti tuleb end ümber häälestada, et uue temaga tegeleda.“

Järgnevalt luuakse mudelipõhiselt³⁸ illustreeriv pilt lastekaitsetöötaja töönalast olukorras, kus täisajaga töötav lastekaitsetöötaja teeb töönalala jooksul kõiki tegevusi³⁹.

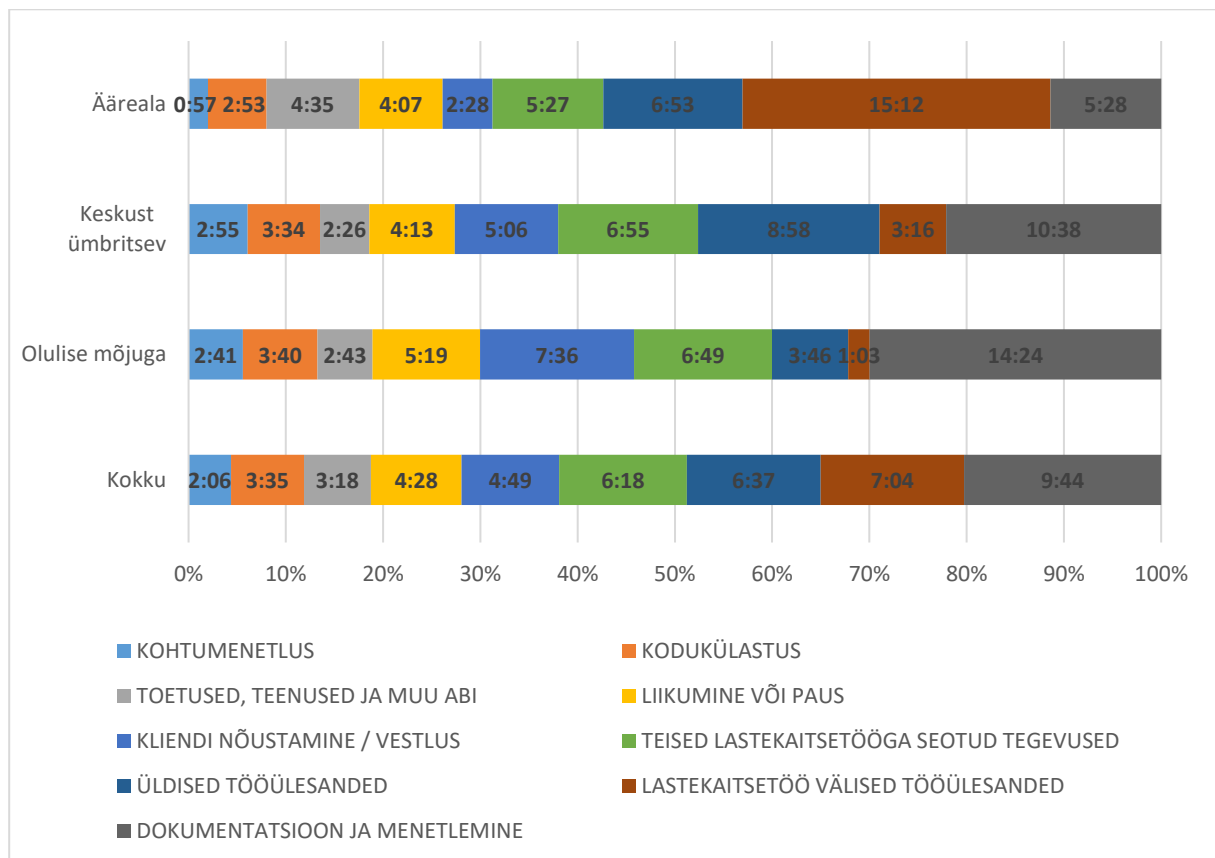
Joonis 19 näitab tegevuste ajalist jaotust, mis kokku moodustavad lastekaitsetöötaja töönalala kestusega 48 tundi ja 5 minutit. Dokumentatsiooni ja menetlusega seotud tegevused võtaks 5-päevasest töönalalast arvutuste kohaselt rohkem kui terve tööpäeva ehk 9 tundi ja 44 minutit. Lastekaitsetöö välistes tööülesannetes võtaksid

³⁸ Tööajapäeviku tulemused on laiendatud 5-päevasele töönalalale.

³⁹ Uuringuperioodil tegi lastekaitsetöötaja 9 võimalikust tegevusest keskmiselt *ca* 7 tegevust, minimaalselt 3 ja maksimaalselt 9 tegevust.

töönädalast 7 tundi ja 4 minutit jne. Nagu näitas eelnev peatükk, on ajakulu proportsioonid tegevuste järgi sõltuvalt KOV-i tüübist erinevad. Näiteks dokumentatsiooni ja menetlusega seotud tegevused võtsid töönädalast olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ides keskmisest 9% rohkem aega (14 tundi ja 24 minutit), kuid regiooni ääreala väikestes KOV-ides keskmisest 8% vähem aega (5 tundi ja 28 minutit). Suuremad erinevused KOV-i tüübiti olid ka lastekaitsetöö välise tööülesannete ajakulus. Kui regiooni ääreala väikestes KOV-ides võtaksid lastekaitsetöö välised tööülesanded hinnanguliselt 15 tundi ja 12 minutit, siis regioonikeskust ümbritsevates KOV-ides 3 tundi ja 16 minutit ning olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ides 1 tund ja 3 minutit.

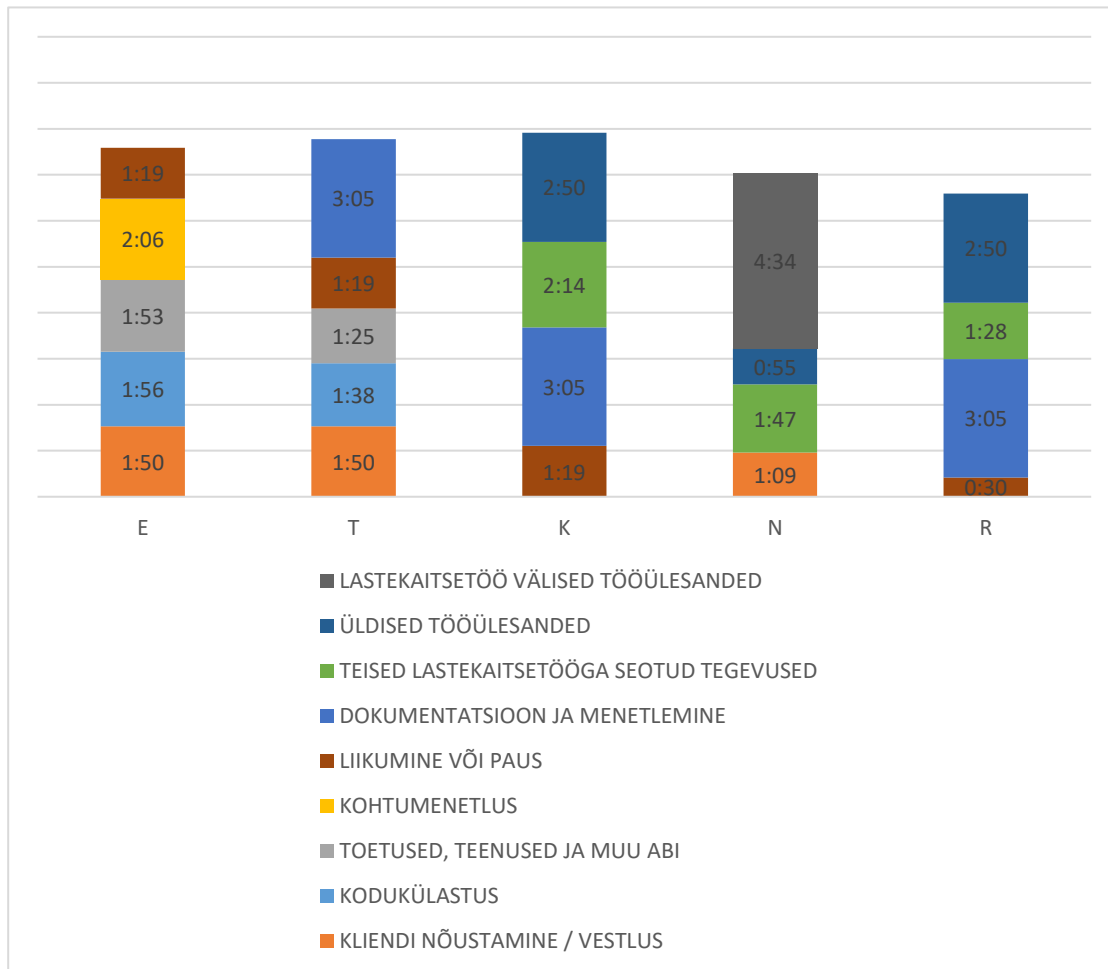
Joonis 19. Lastekaitsetöötaja tööaja kasutus ühe töönädala jooksul (h:min) KOV-i tüübiti

Allikas: Tööajapäevik, Sotsiaalministeeriumi arvutused

Arvestades ka keskmist nende päevade arvu, mil lastekaitsetöötaja uuringuperioodil tegevust tegi, on järgmisel joonisel näidatud, kuidas jaguneks tegevustele kulunud aeg tööpäevade vahel, kui lastekaitsetöötaja teeks nädala jooksul kõiki tegevusi.

Joonis 20. Lastekaitsetöötaja töönädala pilt

Allikas: Tööajapäevik, Sotsiaalministeeriumi arvutused

Kokkuvõttes oli tööajapäevikutesse sisestatud ajakulu lastekaitsetöötaja kohta kõige suurem dokumentatsiooni ja menetlusega seotud tegevustele. Bürokratiatöö või paberitöö (nagu lastekaitsetöötajad seda intervjuudes ise nimetasid) osakaal oli suurem olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ides, kus ametnikul tuleb menetleda rohkem lastekaitsejuhtumeid. Tööajapäevikute uurimistulemust kinnitasid ka fookusgrupi intervjuude tulemused, kus lastekaitsetöötajad kurtsid paberitöö ebamõistliku mahu üle ametniku igapäevatöös. Tööajapäevikute põhjal konstrueeritud lastekaitsetöötaja ajakasutuse töönädalamudel näitas, et dokumentatsioon ja menetlus võtaks töönädalast kokku ühe tööpäeva jagu aega (ca 8 tundi). Lastekaitsetöö välised tööülesanded olid ootuspäraselt ajamahukamad regiooni ääreala väiksemates KOV-ides, kus lastekaitsetööd teeb ametnik teiste tööülesannete kõrvalt. Kohtumenetlusega seotud tegevused moodustasid ajaliselt kõige väiksema osa tegevustest, samas olid need ühed kõige ajamahukamad, arvestades ühele tegevusele kulunud aega. Suhteliselt ajamahukad ühe tegevuse kohta olid ka üldised tööülesanded (siia alla kuulus ka seminaridel ja koosolekutel osalemine). Lastekaitsetöötaja tööaja killustatust näitab fakt, et lastekaitsetöötaja

tegi tööajapäeviku täitmise perioodil (3–6 tööpäeva) 9 võimalikust tegevusest keskmiselt *ca* 7 tegevust. Lastekaitsetöö olemust kirjeldavad hästi veel uurimistulemused, et *ca* kolmandikul juhtudel tuli lastekaitsetöötajal teha tööd ka väljaspool kontorit (eelkõige kodukülastuste puhul) ning 4% tegevusest toimus väljaspool ametniku tavapärast tööaega (mõnikord ka nädalavahetusel).

3.3. LASTEKAITSEJUHTUMID JA NENDE MENETLEMINE

3.3.1. Juhtumite arv

Kõikide regioonide peale tegeleti 2015. aastal ühe lastekaitsetöötaja kohta keskmiselt 20 uue ning hinnanguliselt veel niisama paljude varem töös olnud lastekaitsejuhtumitega (vt tabel 11). 2015. aastal ei algatanud 9 uuringus osalenud lastekaitsetöötajat mitte ühtegi juhtumit (s.o ligikaudu 10% vastanutest). Sealjuures tuleb arvestada, et ankeetküsitluses osales 6 spetsialisti, kes olid lastekaitsetöötajana töötanud kolm kuud või vähem. Samas osales uuringus ka lastekaitsetöötajaid, kelle tööülesannete hulka ei kuulu klienditöö, sh juhtumite menetlemine (suuremate KOV-ide lastekaitsetöö osakonna juhatajad), samuti väikeste KOV-ide lastekaitsetöötajaid, kus uusi juhtumeid esineb suhteliselt harva.

Nii uute kui varem töös olnud lastekaitsejuhtumite arvu osas leiti statistiliselt oluline tugevamapoolne⁴⁰ seos KOV-i tüübiga. Keskmiselt kõige rohkem uusi juhtumeid (keskmiselt 38,6) algatati ning varem oli kõige rohkem töös (keskmiselt 32,6) ootuspäraselt olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ides, kus ka elanike ja sealhulgas laste arv on suurem. Samas oli vastuste hajuvus keskmise ümber ehk standardhälve KOV-i tüüpide võrdluses suurim – see tähendab, et KOV-i tüübi enda sees on suuri erinevusi ja vastajad on märkinud küllalt erinevaid juhtumite arve. Kõige vähem uusi juhtumeid algatati ja oli varasemast töös regiooni ääreala väikestes KOV-ides.

⁴⁰ Mõlema tunnuse (uued algatatud juhtumid ja varem töös olnud juhtumid) puhul Crameri V kordaja 0,8

Tabel 11. Uute ja varem töös olnud lastekaitsejuhtumite arv KOV-i tüübiti 2015. aastal

	Uued algatatud juhtumid				Varem töös olnud juhtumid			
	Maks.	Keskm ine	Media an	Std. hälve	Maks.	Keskm ine	Media an	Std. hälve
Oluline	95	38,6	37	26,1	156	32,6	23	30,9
Keskust ümbritse v	43	13,4	11	10,7	54	20,3	13,6	17,5
Ääreala	82	6,5	3	14,4	97	8,3	3	19,5
Kokku	95	19,9	10	23,4	156	20,4	10	25,7

Allikas: Ankeetküsitlus, küsimus 26 „Mitme uue lastekaitse alase juhtumiga tegelesite 2015. aasta jooksul?“ ja küsimus 27 „Mitme varasemalt töös olnud lastekaitsejuhtumiga tegelesite 2015. aasta jooksul?“

Fookusgrupi intervjuus tõid lastekaitsetöötajad välja, et lastekaitsejuhtumite arv on aja jooksul suurenenud tänu inimeste teadlikkusele lastekaitsetööst, st inimesed pöörduvad lastekaitsetöötaja poole üha enam, samas kui ametnike arv on jäänud samaks:

Inimesed pöörduvad rohkem, juhtumeid on rohkem, aga töötajate arv on jäänud samaks, kuid tööd on tulnud juurde. Lääne regiooni lastekaitsetöötaja

Korruga mitme või mitmekümne aktiivse juhtumi lahendamine võib tekitada olukorra, kus lastekaitsetöötajal pole võimalik ühte konkreetsesse juhtumisse süveneda – ühe juhtumi lahendamine on pikk protsess, mis nõuab osapooltega suhtlemist võrgustikutööna ning kohtulahenditega töötamist. Juhtumite lahendamine nõuab ka palju otsest suhtlust lapse ja perega. Ankeetküsitluses hindasid⁴¹ lastekaitsetöötajad, et lastekaitsejuhtumite lahendamisel moodustab otsene suhtlemine lapse ja perega, sh kodukülastused, keskmiselt poole (52%, mediaanväärtus 50) tööst. Järgnevalt intervjuukatke lastekaitsetöötajaga, kes kirjeldas ilmekalt juhtumite lahendamist kui kiirreageerimist:

[Juhtumid] hakkavad mingist väiksest asjast, aga süvenevad ja lähevad järjest suuremaks ja siis tulevad sinna juba kohtulahendid juurde ja tulevad sinna psühholoogid ja psühhiaatrid ja tervisenõustajad-arstid, perearstid, kellega sa pead ka konsulteerima. See võrgustikutöö kokku ajamine. Üks lapsevanem pöördub mingi väga väikse küsimusega ja tegelikult sellest kujuneb välja väga

⁴¹ Küsimus 33 „Kui suure osa Teie tööst hinnanguliselt moodustab lastekaitsejuhtumite lahendamisel otsene suhtlemine lapse ja perega, sh kodukülastused?“, n=87

pikk protsess. Ja siis samal ajal, näiteks, et trükkisin seda eelmist juhtumit, heliseb telefon ja siis sa oled juba selles järgmises protsessis või juhtumis sees. Nüüd ma siis panen arvuti kinni, süvenen telefoni, mida ta mulle seal räägib parasjagu, samal ajal teise käega otsin kaustikut. Ei jää kõik pähe, et mida ta eelmine kord täpselt ütles, või kuidas ta ütles. Kui see on kirjas, siis väga hästi, et on, siis suudad seda juttu kontsentreeritult edasi viia. Muidu ei saa süveneda sellesse. Ei ole seda võimalust, et oodake, ma võtan selle toimiku ja vaatan. Samal ajal inimene, kes helistab, juba räägib. Teda väga ei huvita see, et sa pead kuskilt võtma mingi toimiku, tema ootab, et sina süveneksid temasse ja toetaksid teda koheselt. Hästi palju, mulle tundub, on sellist kiirreageerimist.

Lääne regiooni lastekaitsetöötaja

Fookusgrupi intervjuudes tõid lastekaitsetöötajad välja, et tunnevad juhtumite lahendamisel puudust juriidilistest teadmistest ja toest. Järgnevas intervjuukatkes kirjeldas lastekaitsetöötaja, kuidas tema jaoks on kohtusse avalduste kirjutamine väga koormav ja aeganõudev:

Meil näiteks on kohtusse avalduste kirjutamine niivõrd koormav, et me ei ole õppinud juristik, me oleme sotsiaaltööd õppinud ja siis sa kirjutad neid avaldusi nii, et sul ei ole mitte kellegi käest küsida, sul ei ole kuskilt abi saada, sul ei ole advokaati või juristi kuskilt võtta ja siis sa istudki seal, 4 seadust on ees, ja siis otsid ühest seadusest teise, vot see on minu jaoks. Ida regiooni lastekaitsetöötaja

Järgmistes peatükkides analüüsitakse lähemalt, millised on peamised riigisisised ja riigiüleised lastekaitsejuhtumid, millega lastekaitsetöötajad peavad tegelema.

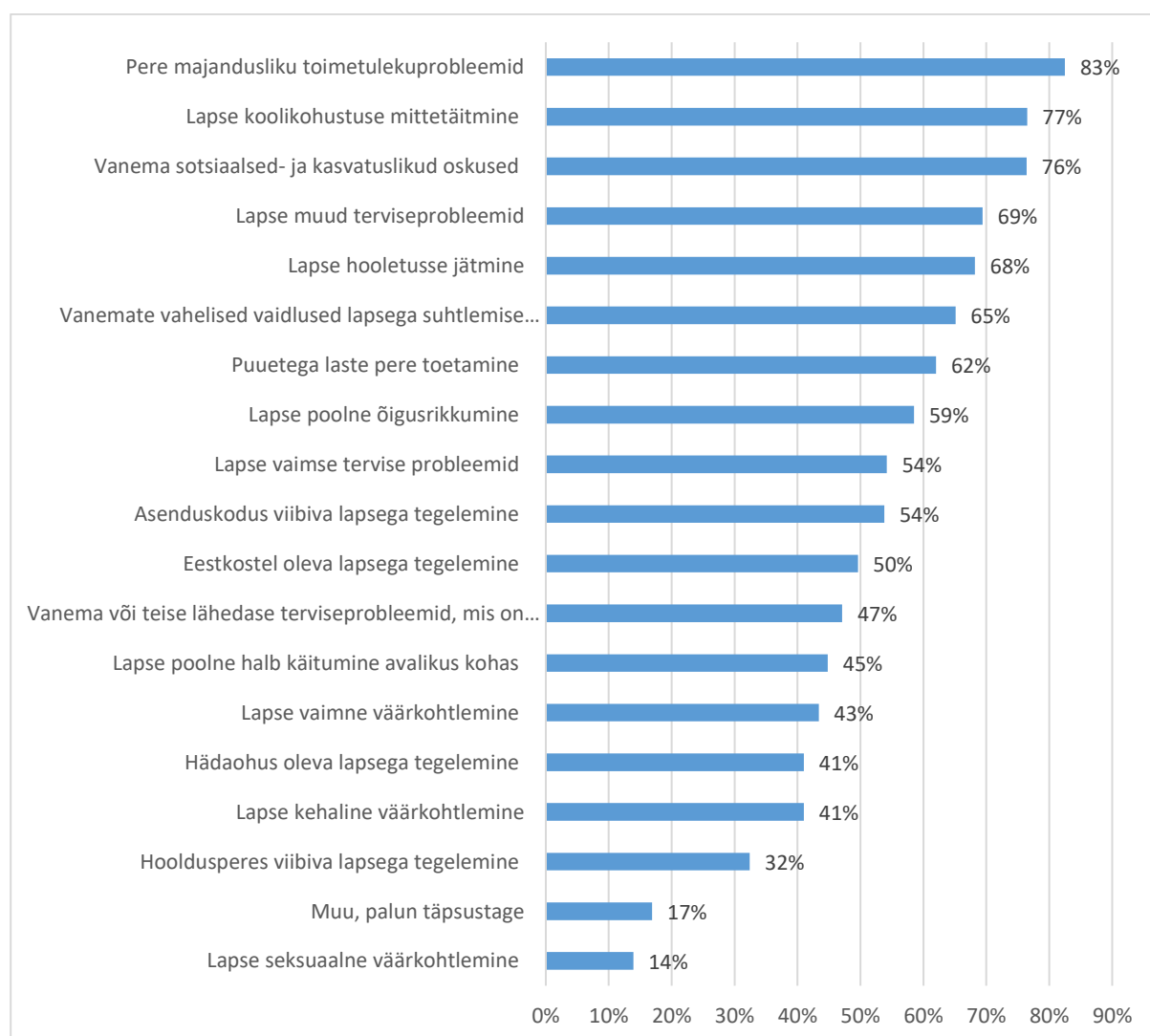
3.3.2. Riigisisised lastekaitsejuhtumid

Suurim osa lastekaitsetöötajatest (83%) märgistas ankeetküsitluses olukorra, kus tuli tegeleda pere majandusliku toimetulekuga. Vähem esines juhtumeid, mis olid seotud lapse seksuaalse väärkohtlemisega – nende juhtumitega oli kokku puutunud 14% lastekaitsetöötajatest (vt joonis 21). Regiooni ääreala väikeste KOV-ide lastekaitsetöötajate seas oli olnud enamiku loetletud juhtumite puhul vähem kokkupuudet kui suuremates KOV-ides. Seda seletab asjaolu, et juhtumite arv väiksemates KOV-ides on üldiselt väiksem kui suuremates KOV-ides ja seega on ka konkreetse juhtumi esinemisõenäosus väiksem. Eriandlikud on siiski perede majanduslike probleemidega tegelemise juhtumid ja puudega lapse pere toetamise juhtumid.⁴² Esimeste lahendamisel puutus 2015. aastal kokku 93% regiooni ääreala

⁴² Mõlema juhtumi esinemise seos KOV-i tüübiga oli mõõdukas – Spearmani kordaja puudega lapse pere toetamise juhtumite puhul 0,3 ning perede majanduslike probleemidega tegelemise juhtumite puhul 0,4

väikeste KOV-ide lastekaitsetöötajatest, kuid vaid 61% olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ide lastekaitsetöötajatest. Tulemus on ootuspärane, sest laste suhtelise vaesuse määr on suuremates linnades üldiselt madalam kui väiksemates asulates, mida iseloomustavad suurem töötus ja madalamad sissetulekud (Peretoetuste, teenuste ja vanemapuhkuste...2015). Ka puudega lapse pere toetamise juhtumitega on regiooni ääreala KOV-ide lastekaitsetöötajad pidanud rohkem kokku puutama kui ülejäänud KOV-ide lastekaitsetöötajad (72% ääreala väikeste KOV-ide lastekaitsetöötajatest vs. 45% olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ide). Viimane tulemus võib olla seletatav tööülesannete jaotusega väiksemates KOV-ides, kus lastekaitsetöötaja ülesanded on laiahaardelisemad ja hõlmavad rohkem erinevaid sihtrühmi (sh puudega lapsed ja pered) kui teistes KOV-i tüüpides.

Joonis 21. Riigisiseste lastekaitsejuhtumitega tegelemise osakaal lastekaitsetöötajate seas, %

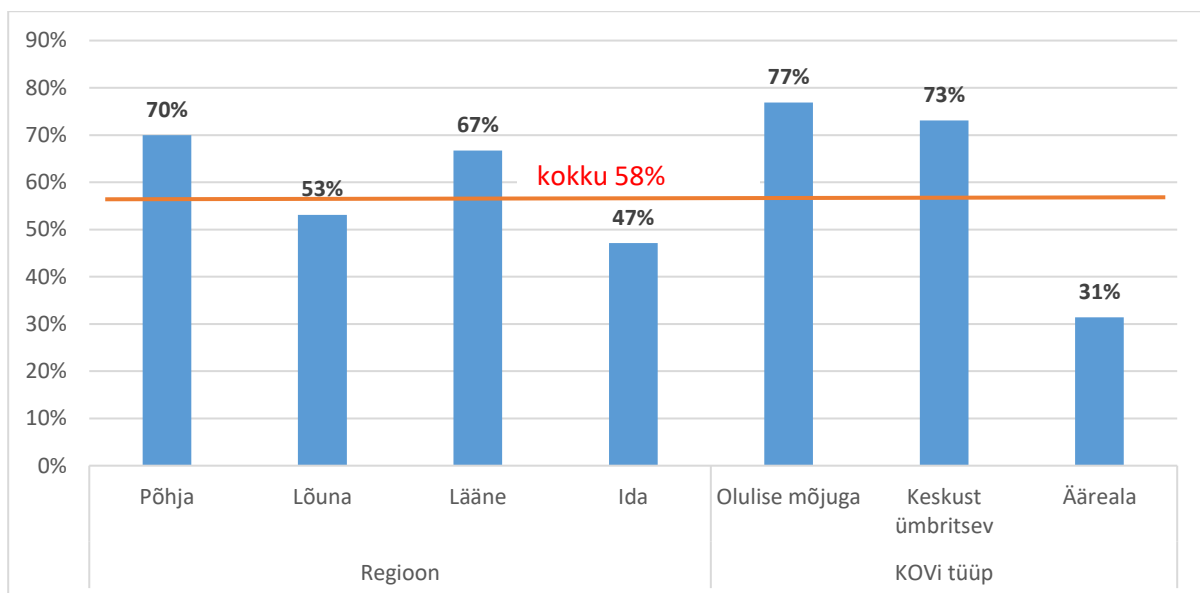

Allikas: Ankeetküsitlus, küsimus 23. „Milliste riigisiseste lastekaitse juhtumitega tegelesite 2015. aastal?“, n=87

3.3.3. Piiriülesed lastekaitsejuhtumid

Hinnanguliselt 58% ankeetküsitluses osalenud lastekaitsetöötajatest on oma töös kokku puutunud piiriüleste ehk rahvusvaheliste lastekaitsejuhtumitega. Statistiliselt oluline tugevpoolne seos⁴³ leiti KOV-i tüübiga. Teistest rohkem on rahvusvahelisi juhtumeid lahendama pidanud olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ide lastekaitsetöötajad (77%) ning vähimal määral regiooni ääreala väikeste KOV-ide lastekaitsetöötajad (31%). Seda seletab laste arvu erinevus neis – olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ides on lastekaitsetöötaja lahendada rohkem juhtumeid (vt tabel 11) ning ka piiriüleste juhtumite esinemissagedus on lastekaitsetöös suurem. Regiooniti statistiliselt olulised erinevused puudusid, samas saab välja tuua, et keskmisest rohkem puutusid piiriüleste juhtumitega kokku põhja (70%) ja lääne (67%) regiooni lastekaitsetöötajad.

Joonis 22. Lastekaitsetöötajad, kes lahendasid 2015. aastal piiriüleseid juhtumeid, %

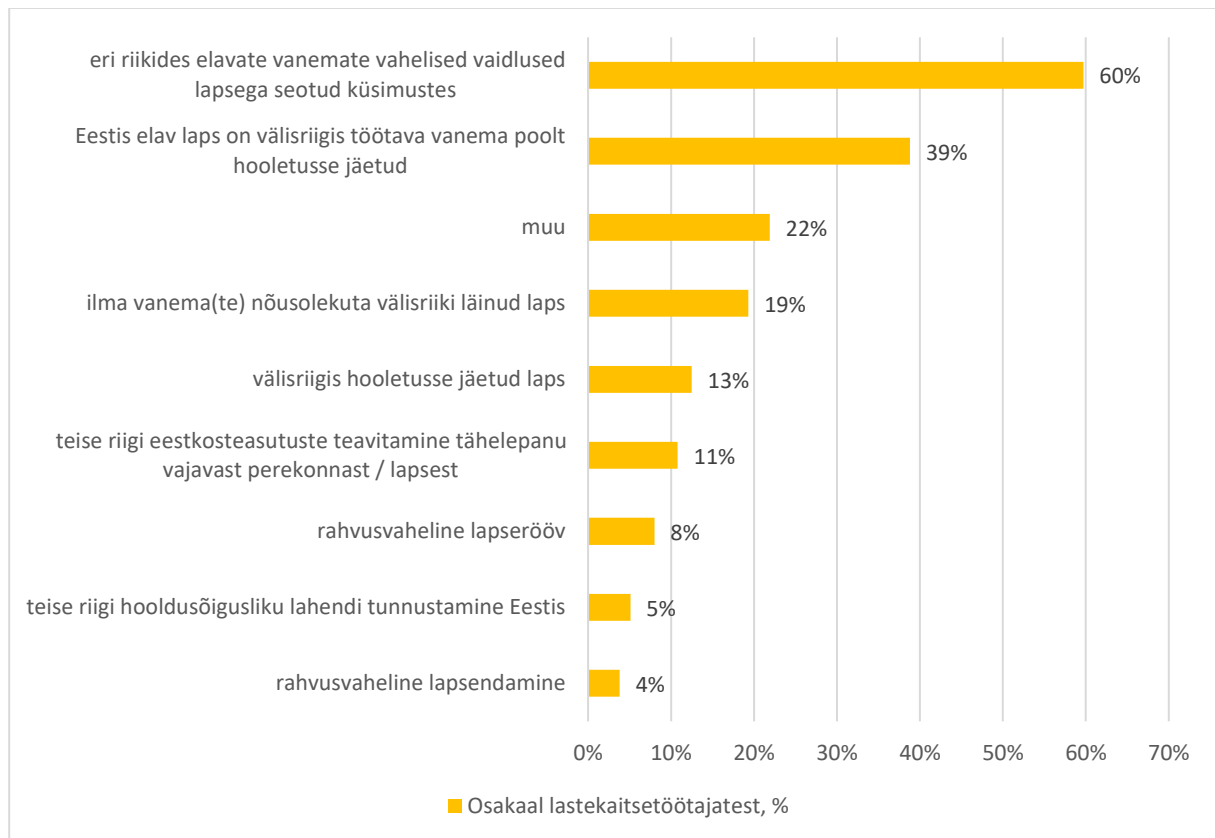
Allikas: Ankeetküsitlus, küsimus 24 „Kas te olete oma töös kokku puutunud piiriüleste (rahvusvaheliste) lastekaitsejuhtumitega, sh välismaal töötavad Eesti vanemad?“, n=87

Piiriülestest juhtumitest puutusid lastekaitsetöötajad enim kokku olukordadega, mis puudutasid eri riikides elavate vanemate vahelisi vaidlusi lapsega seotud küsimustes (60% piiriüleseid juhtumeid lahendanud lastekaitsetöötajatest) ning vähim rahvusvahelise lapsendamise juhtumitega (4% piiriüleseid juhtumeid lahendanud lastekaitsetöötajatest). 21% piiriüleseid juhtumeid lahendanud lastekaitsetöötajatest olid veel kokku puutunud teist liiki juhtumitega, mida ankeetküsitluse nimekirjas polnud ette antud. Näiteks toodi välja, et lahendamist vajab olukord, kus lapsevanem ei osalenud lapse kasvatuses ja lapsetoetus tuli ümber suunata lapse arvele. Veel

⁴³ Crameri V kordaja väärtus 0,5

näiteid, mis vajasid lastekaitsetöötaja piiriülest sekkumist: lapse juuresolekul kasutati välisriigis lähisuhtevägivalda, asendushooldusel olev laps külastas välisriigis elavat vanemat, väljasaatmiskeskuses viibisid alaealised lapsed ja rasedad alaealised.

Joonis 23. Lastekaitsetöötajad, kes tegelesid nimetatud liiki piiriülese lastekaitsejuhtumiga, %

Allikas: Ankeetküsitlus, küsimus 25 „Kui vastus küsimusele 23 oli jah, siis milliste piiriüleste (rahvusvaheliste) lastekaitse juhtumitega tegelesite 2015. aastal?“, n=51

3.3.4. Juhtumiplaanide koostamine ja analüüsimine

63% lastekaitsetöötajatest oli 2015. aasta jooksul koostanud juhtumiplaane.⁴⁴ Need, kes polnud plaane koostanud, said ankeetküsitluse avatud vastuses ka seda kommenteerida.⁴⁵ Põhjused olid erinevad: toodi välja napp ajaressurss muu töö kõrvalt (*juhtumiplaanide koostamine on väga ajamahukas töö ja kui probleem ei ole väga keeruline, tõsine ja süvenev, siis pigem väldin mõttetut bürokraatiat*), samas oli osa lastekaitsetöötajatest kasutanud juhtumite menetlemisel muid asutusesiseseid vorme. Toodi ka välja, et juhtumiplaanide koostamiseks puuduvad oskused ja teadmised või aeg (*polnud aega muu sotsiaaltöö kõrvalt koostada ja puuduvad*

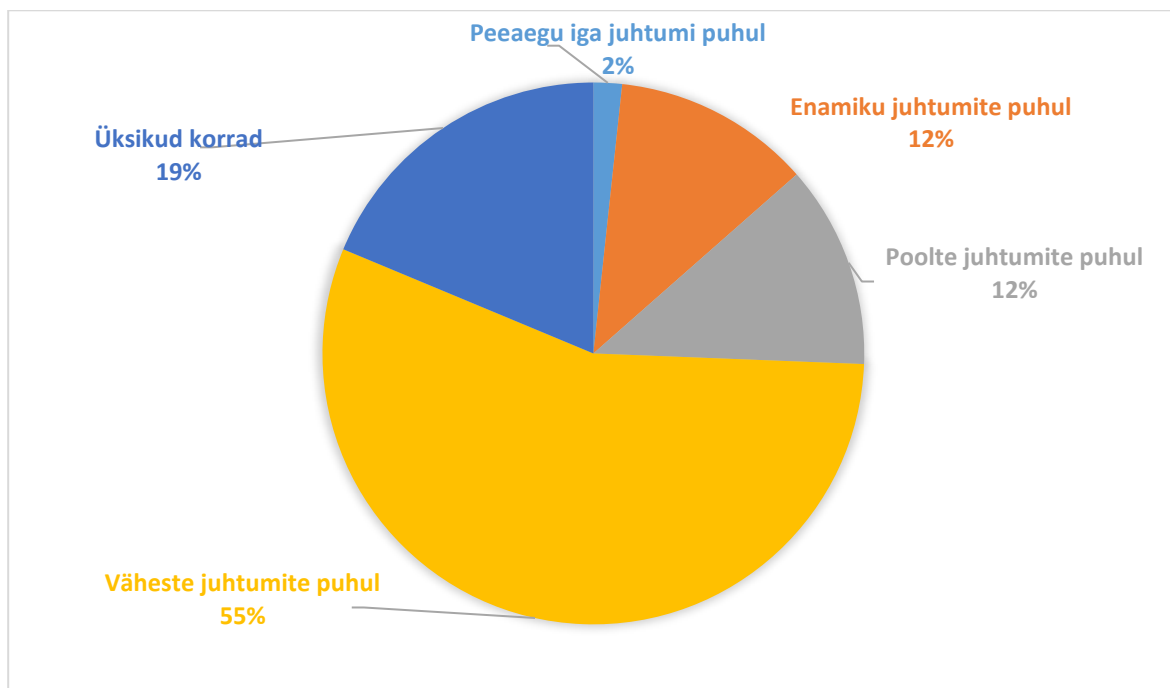
⁴⁴ Küsimus 7 „Kas Te olete koostanud 2015. aasta jooksul juhtumiplaane?“, n=87

⁴⁵ Küsimus 8 „Kui küsimusele 7 oli vastus ei, siis miks Te ei koostanud 2015. a jooksul juhtumiplaane?“

teadmised). Osa lastekaitsetöötajatest oli oma ametikohal töötanud juhtumiplaanide koostamiseks liiga lühikest aega või ei olnud juhtumiplaanide koostamine otseselt nende teenistusülesanne. 41% lastekaitsetöötajatest leidis, et neil pigem ei ole aega juhtumite korraldamiseks, sh juhtumiplaanide täitmiseks (vt lisa 6 joonis 1).

Peaaegu igale juhtumile koostas juhtumiplaani vaid hinnanguliselt 2% lastekaitsetöötajatest, kes koostasid 2015. aastal juhtumiplaane (vt joonis 24). Hinnanguliselt 74% 2015. aastal juhtumiplaani koostanud lastekaitsetöötajatest koostas juhtumiplaani vaid vähestele juhtumitele või üksikutel kordadel.

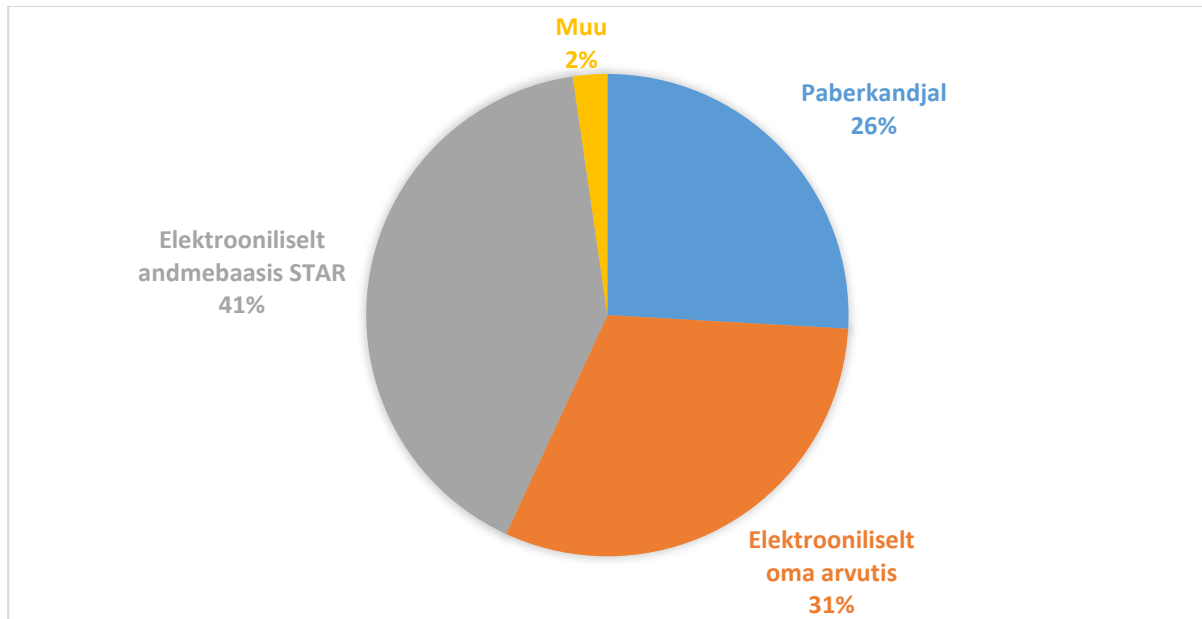
Joonis 24. Juhtumiplaani koostamise tava lastekaitsetöötajate seas, %

Allikas: Ankeetküsitlus, küsimus 9 „Kui küsimusele 7 oli vastus jah, siis kui suurele osale juhtumitest olete koostanud juhtumiplaani?“, n=55

Andmebaasis STAR koostas juhtumiplaane 41% 2015. aastal juhtumiplaane koostanud lastekaitsetöötajatest. Ülejäänud koostasid juhtumiplaani paberil (26%), elektrooniliselt oma arvutis (31%) või muul viisil (2%).

Joonis 25. Lastekaitsetöötajate jagunemine juhtumiplaani koostamise viiside alusel 2015. aastal, %

Allikas: Ankeetküsitlus, küsimus 10 „Millises vormis te peamiselt juhtumiplaane koostate?“, n=55

79% ankeetküsitluses osalenud lastekaitsetöötajatest leidis, et andmeregister STAR toetab nende igapäevatööd ning 67% arvas sama juhtumiplaani kohta.⁴⁶ Vastupidist arvas STAR-i kohta 9% ning juhtumiplaani kohta 20% lastekaitsetöötajatest. Mõlemale küsimusele ei osanud vastata 13% lastekaitsetöötajatest.

Fookusgrupi intervjuudes selgus, et on lastekaitsetöötajaid, kes ei näe juhtumiplaanide koostamisel STAR-is sisulist eesmärki ning nende meelest juhtumite sisestamine STAR-i pigem raskendab tööd. Üks lastekaitsetöötaja nimetas STAR-i probleemiks asjaolu, et teistel töötajatel puudub juurdepääs juhtumitele enne, kui juhtum on ära lõpetatud. Ta seadis kahtluse alla, miks üldse STAR-i vaja on.

Kohati jätab sellise mulje, et see kohustuslik juhtum seal STAR-is, et see on, et kellegi tööd kergendada Sotsiaalministeeriumis, aga see raskendab KOV-i töötajat. Koolitusel öeldi tegelikult seda, et juurdepääsu ei ole nagoonii teistel töötajatel sinna enne, kui on eelmise töötaja poolt ära lõpetatud. Siit minu küsimus on, et kellele siis seda üldse vaja on? Lääne regiooni lastekaitsetöötaja

Osa lastekaitsetöötajatest küll nõustus, et juhtumiplaani koostamine STAR-is on nende tööks vajalik, kuid kirjeldasid STAR-i tehniliselt keerukana, aeganeelavana ja igapäevatööle mittevastavana.

⁴⁶ Küsimus 21 „Kas Te tunnete, et lastekaitsetöös väljatöötatud vahendid toetavad Teid igapäevatöös?“, n=87

Ma saan aru, et see juhtumiplaan on üldse tõesti hea ja hädavajalik, kui ta seal on, aga ta on tehniliselt nii keeruline ja ajamahukas, seal on nii palju mõttetuid asju, mida ma tahaks rääkida nendega, kes selle on välja töötanud. Kas nad meie igapäevases tööst tegelikult ka midagi teavad? Põhja regiooni lastekaitsetöötaja

Lastekaitsetöötajad kirjeldasid fookusgrupi intervjuudes juhtumiplaanidega seotud tehnilisi ja sisulisi probleeme. Tehniliste probleemidena nimetasid lastekaitsetöötajad tähe märkide piiratust, STAR-i automaatset väljalogimist ning asjaolu, et lõpetatud juhtumeid enam avada ei saa. Lastekaitsetöötajad nimetasid tülikaks kliendi nõusoleku saamist tema andmete sisestamiseks STAR-i. Paremat lahendust vajaks ka juhtumi lõpetamine – kuigi juhtum lõpetatakse ühe teenusega, ei pruugi lapse jaoks olukord vaid ühe teenusega laheneda. Samuti toodi välja, et juhtum tuleb süsteemis registreerida kümne tööpäeva jooksul, kuid see on liiga lühike aeg, et teemaga nii süvitsi minna, et seda veel juhtumiks lugeda. Arusaamatusi on ka juhtumite n-ö tagantjärele sisestamisega STAR-i – millised kuupäevad valida ning kuidas saada vajalikud allkirjad.

Fookusgrupi intervjuud näitasid veel, et lastekaitsetöötajatel on erinev arusaamine sisestatava informatsiooni vajalikkusest ja põhjalikkusest. Näiteks sisestab osa spetsialiste STAR-i märksõnu, osa skaneerib pabereid, kuid on ka neid, kes talletavad põhjaliku informatsiooni kliendi juhtumi kohta.

Ega ei ole ju veel teada, et see, mida me sinna (STAR-i) sisse paneme, et see on see, mida me sinna panema peame. Lääne regiooni lastekaitsetöötaja

STAR-i andmete sisestamine on lastekaitsetöötajatele valmistanud ebamugavustunnet olukordades, kus samal ajal on vaja ka kliendiga suhelda:

Mul on piinlik selles mõttes, et ta tuleb, ta tahab minuga suhelda ja samal ajal oleks eriti õudne, kui ma veel trükiksin arvutisse ka ja siis vahepeal, nagu muuseas, vaataks talle otsa. Lääne regiooni lastekaitsetöötaja

Positiivse poole pealt nähakse juhtumiplaanide kohustuslikus koostamises võimalust tõendada KOV-i juhile, et juhtumite arv on suurenenud ning seetõttu on vaja investeringut lisatöötajõusse:

Ja lastekaitse töötajal on jube raske ära tõendada, et tal ei ole töötajaid kuskilt juurde võtta, või miks meil on vaja töötajaid juurde võtta. Linna juhid tahavad mingit tabelit. Selles mõttes on nüüd hea see, et meil ongi ette näidata, et meil on nii palju neid ja neid [juhtumeid], varem seda ei ole tehtud. Võib-olla kunagi, mõne aasta pärast, on teine olukord. Lääne regiooni lastekaitsetöötaja

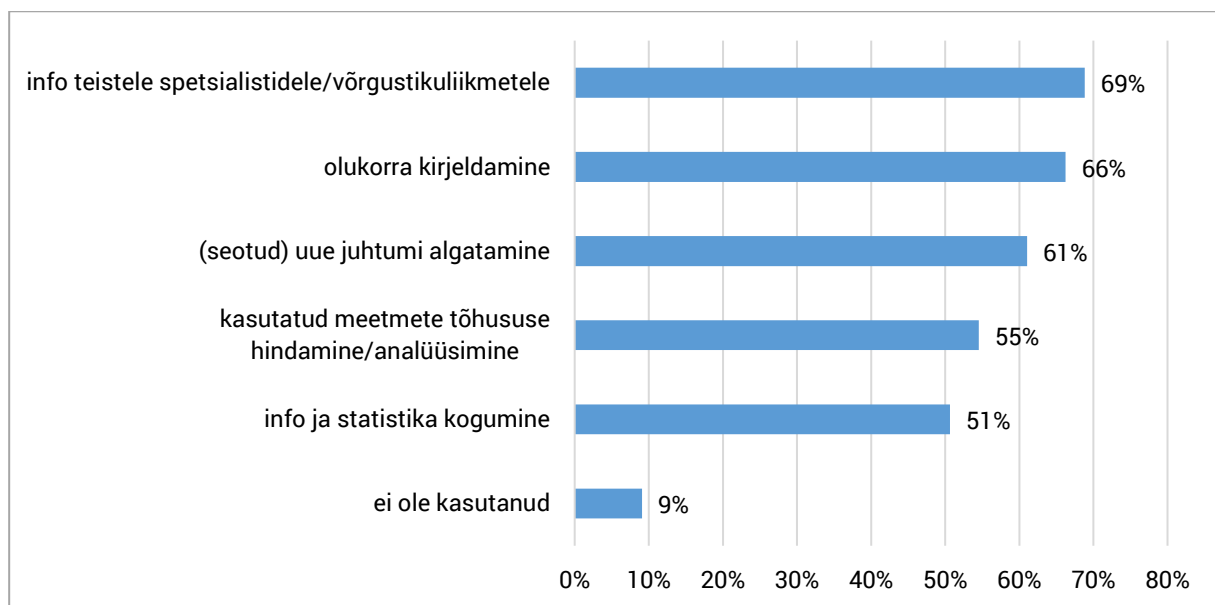
Positiivsena nähakse STAR-is võimalust lihtsamini tööd delegeerida ja eri osapooli informeerida, sest lastekaitsetöötaja tegevusest jääb n-ö elektrooniline jälg:

Ma tahan lisada, et STAR-is selle asjaga kulutad sa palju aega sellele. Aga kasuks on see, et ühes kohas on kõik asjad ja toimingud, mis olid ja kui mõni spetsialist on haiguslehel või puhkusel, siis teine võib vaadata, missugune töö oli, missugused meetmed olid rakendatud, missugused dokumendid, sest me skaneerime kõik kodukülustusaktid, kohtumäärused ja seal on kõik. Ida regiooni lastekaitsetöötaja

Enamik (86%) lastekaitsetöötajatest analüüsib lõppenud juhtumeid, et saada ülevaadet ja tagasisidet, kas tehtud tegevused ja pakutud võimalused on olnud piisavad.⁴⁷ 14% lastekaitsetöötajatest pole lõppenud juhtumeid analüüsinud. Lõppenud juhtumeid analüüsivatest lastekaitsetöötajatest 24% analüüsib kõiki juhtumeid, neist 43% analüüsib enamikku lõppenud juhtumeid ning 32% analüüsib mõnesid juhtumeid.

Jooniselt 26 nähtub, et 69% lastekaitsetöötajatest kasutas analüüsi tulemusi infona teistele spetsialistidele ja võrgustikuliikmetele, 66% olukorra kirjeldamiseks ja 61% uue juhtumi algatamiseks.

Joonis 26. Lastekaitsetöötajad, kes kasutasid lõppenud juhtumite analüüsi nimetatud eesmärgi järgi, %

Allikas: Ankeetküsitlus, küsimus 20 „Kui vastus küsimusele 17 oli jah, kõikide juhtumite puhul või jah mõnede juhtumite puhul, siis kuidas lõppenud juhtumite analüüsi tulevikus kasutanud olete?“, n=77

⁴⁷ Küsimus 17 „Kas analüüsite lõppenud juhtumeid, et saada ülevaadet ja tagasisidet, kas läbiviidud tegevused ja pakutud võimalused on olnud piisavad?“, n=87

Need lastekaitsetöötajad, kes lõppenud juhtumeid ei analüüsinud, töid esile peamise põhjustena ajapuuduse. Fookusgrupi intervjuudes töid lastekaitsetöötajad esile, et iga lõppenud juhtum on just kui õppematerjal ning aluseks teiste sarnaste juhtumite lahendamisel:

Eks ta [lõppenud juhtum] on nagu õppematerjal. Kui sa oled selle ühe keissi [ingl case, juhtum inglise keeles] läbi lahendanud ja tulemuse saanud, nii ja naa, ta jääb, siis sa võid öelda, kuule, see läks sedasi, edasi sedasi-sedasi ja sa võtadki seda nagu materjali. Pluss oma kogemus ja võib kasutada ka teistel juhtudel, kui sinnapoole kisub. Ida regiooni lastekaitsetöötaja

Ida regiooni lastekaitsetöötaja ütles, et analüüsitakse eelkõige „raskemat“ sorti ehk põhjalikumalt sekkumist vajavaid lastekaitsejuhtmeid.

Raskemad juhtumid võtame kõik, sirvime mitu korda, mõni aasta hiljem veel isegi. Väiksemad võib-olla, jah, ei ole tagantjärele, aga kui on raske juhtum, siis. Ida regiooni lastekaitsetöötaja

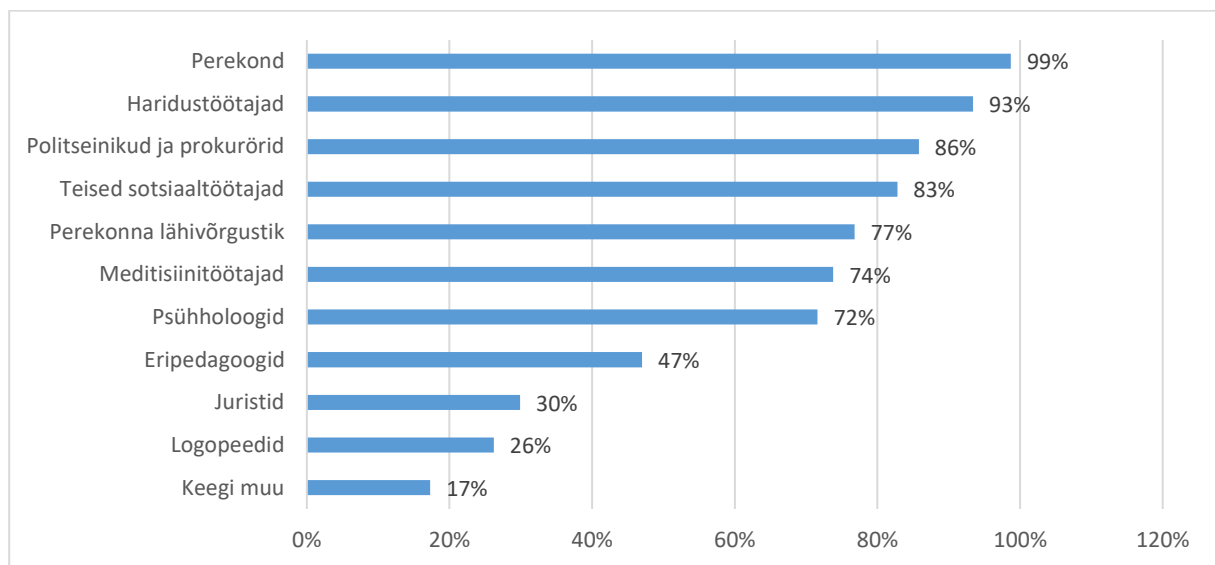
Kokkuvõtteks – 2015. aastal koostas juhtumiplaane 63% lastekaitsetöötajatest, neist vaid 41% STAR-is. Uue lastekaitseadusega muutus juhtumiplaani koostamine kohustuslikuks, seega vajab STAR ning juhtumiplaanide koostamine paljude lastekaitsetöötajate jaoks alles harjumist. Fookusgrupi intervjuudes toodi juhtumiplaanide koostamisega seoses esile mitmeid tehnilisi probleeme ja arusaamatusi ning vajadust STAR-i rohkem lastekaitse igapäevatööle vastavaks muuta. Kuigi STAR-i nimetati fookusgrupi intervjuudes ajakulukaks ning tehniliselt keerukaks, leidis enamik (79%) lastekaitsetöötajatest ankeetküsitluses siiski, et andmeregister STAR toetab nende igapäevatööd. Enamik (86%) lastekaitsetöötajatest analüüsib lõppenud juhtumeid, et saada ülevaadet ja tagasisidet, kas tehtud tegevused ja pakutud võimalused on olnud piisavad. Analüüsi kasutatakse eelkõige infoks teistele spetsialistidele ja võrgustikuliikmetele, olukorra kirjeldamiseks ning uue juhtumi algatamisel. Vähem kasutavad lastekaitsetöötajad juhtumite analüüsi info ja statistika kogumiseks.

3.4.1. Võrgustikuliikmed

Lastekaitsetöötajad teevad koostööd nii asutusesiseselt kui väljaspool oma asutust. Joonis 27 ilmestab, et peaaegu kõigi lastekaitsetöötajate koostöövõrgustikku kuulub perekond. Enamik lastekaitsetöötajatest teeb koostööd veel haridustöötajate, teiste sotsiaaltöötajate ning politseinike ja prokuröridega. Olulised koostööpartnerid on veel perekonna lähivõrgustik, psühholoogid ja meditsiinitöötajad, kellega teeb koostööd üle 70% lastekaitsetöötajatest. Veidi üle poole lastekaitsetöötajatest teeb koostööd eripedagoogidega. Võrreldes teiste võrgustikuliikmetega on koostöö juristide ja logopeedidega haruldasem – kolmandik lastekaitsetöötajatest teeb

koostööd logopeedidega ja veidi alla kolmandik juristidega. 17% lastekaitsetöötajatest märkis, et lisaks ankeedis nimetatud loetelule kuulub koostöövõrgustikku veel keegi muu: avatud vastuses toodi koostööpartneritena välja veel sotsiaalpedagoogid, kriminaalhooldajad, korteriühistud, ohvriabi, psühhiaatrid, tugiisikud, isiklikud abistajad ning teised MTÜ-d ja organisatsioonid, kes tegelevad lastega. Fookusgrupi intervjuudes nimetasid lastekaitsetöötajad lisaks eeltoodule veel: raamatupidaja, sekretär, noorsootöötaja, raamatukogu.

Joonis 27. Nimetatud võrgustikuliikmega koostööd tegevate lastekaitsetöötajate osakaal

Allikas: Ankeetküsitlus, küsimus 34 „Kellega Te sellest võrgustikust kõige enam koostööd teete?“, n=87

Lastekaitsetöötajad tõid fookusgrupi intervjuudes välja, et väiksemas kogukonnas, kus kõik tunnevad kõiki, on võrgustikutöö hõlpsam kui suuremas omavalitsuses. Toimiv võrgustikukoostöö on oluline ennetustööks, aidates lastekaitsetöötajatel kiiremini probleemsetele juhtumitele reageerida.

Minul on see, et meil on selline väike kogukond, mis aitab nagu tänu koostööle kooli, lasteaia ja perearstiga teatud olukordi varem märgata. Põhja regiooni lastekaitsetöötaja

Meie eelis on keskkond. Meie võrgustikutöö toimib selle väikese, kokkuhoidva kogukonnaga väga hästi. Selles mõttes meil ei jäta ka piirkonna politseinik lastekaitsetöötajat üksinda, kui on mingid raskemad juhtumid, siis nad tulevad kaasa koduküllastustele või muudele asjadele. Lääne regiooni lastekaitsetöötaja

Samas oli fookusgrupi intervjuudes ka neid lastekaitsetöötajaid, kes tundsid, et valdkondadeülene koostöö ei toimi või see peaks toimima paremini. Järgmine näide

pärineb lastekaitsetöötajalt, kes võrdles koostööd lastekaitstes ilmekalt põlluharimisega, kus igaüks teeb oma vagu, aga mitte ühist heinakuhja:

See on sinu vagu, see sinu vagu, see on sinu vagu. Kõik teevad vagu, kõigil on vaod tehtud ja põld on tehtud. Aga ei õitsegi mitte midagi! Meil oleks heinakuhja vaja teha, siis me saaks hakkama. Meil oleks vaja ühist tööd ja see heinakuhi ongi need lapsed, vot meil on seda ühiselt vaja teha. Mitte teha, et igaüks teeb oma vagu, aga ühistööd ei tekigi. Põhja regiooni lastekaitsetöötaja

Koostööd raskendab mõnikord potentsiaalselt oluliste võrgustikuliikmete teadmatus lastekaitsetööst. Näiteks tõi üks põhja regiooni KOV-i juht intervjuus välja, et tema KOV-is on haridustöötajatega suhtlemisel probleemiks teadmatus lastekaitsetööst ning seetõttu peaks haridustöötajate erialane ettevalmistus hõlmama teadmisi lastekaitsest. Kui koostöö kooli ja lastekaitsetöötajate vahel sujus, kaoks tema sõnul ära topelt jooksmine, mis on nii kooli kui lastekaitsetöötajate jaoks aega ja energiat raiskav.

Ma olen seda enne ka juba mõnes kohas öelnud, et tegelikult hakkab see [teadmatus lastekaitsest] õpetajate ettevalmistusest pihta. Meie [KOV-i töötajad] ei pea sinna minema ja tutvustama, et kuidas selle abivajava lapse märkamine siis tegelikult on ja mis see laps on. Seda nad peaksid koolis saama juba /-/Põhja regiooni omavalitsuse juht

Hea näide koostööst kooli ja lastekaitsetöötajaga pärineb lõuna regioonist, kus lastekaitsetöötajale on reserveeritud üks kord kuus poolteist tundi vastuvõtuaega kooli sotsiaalpedagoogi kabinetis. Teine näide pärineb lääne regioonist, kus lastekaitsetöötaja käis koos ohvriabi töötajaga lasteaias rääkimas varajasest märkamisest. Järgnevalt selle lastekaitsetöötaja intervjuukatke:

Ma näen, et see on oluline, et nad [haridustöötajad] ei kardaks seda koostööd, et nad ei kardaks valla lastekaitset. Ma tahan, et see info [lapse kohta] jõuaks minuni varem. Ma ei taha pidevalt kustutada seda ränka tulekahju, kui ma saaksin juba varem nii-öelda käe ette, kui väljenduda piltlikult. Lääne regiooni lastekaitsetöötaja

Hea näide koostöö sujumisest on osades KOV-ides korraldatavad regulaarsed võrgustiku koosolekud, kus kohtuvad olulised võrgustikuliikmed, kes räägivad oma valdkonnast ja tutvustavad olulisemaid arengusuundi. Ühes lääne regiooni KOV-is korraldatakse niisuguseid võrgustikukoosolekuid üks kord kvartalis.

Erinevalt paljudest teistest tegevustest hindas enamik (83%) lastekaitsetöötajatest, et nende ajaressurss võrgustikukoosolekutel osalemiseks on piisav selleks, et lastekaitsetöö oleks tõhus (vt lisa 6 joonis 1).

Kokkuvõttes võib öelda, et lastekaitsetöö koostöövõrgustik on lai – ankeetküsitlus näitas, et lastekaitsetöö nõuab suhtlemist eri institutsioonide ja inimestega nii KOV-isiseselt kui kogukonnas laiemalt. Perekond, haridustöötajad ja teised sotsiaaltöötajad on enamiku lastekaitsetöötajate koostöövõrgustikus. Väiksem osa lastekaitsetöötajatest teeb koostööd meditsiinitöötajate, eripedagoogide, logopeedide ja juristidega. Fookusgrupi intervjuudest selgus, et koostööd on lihtsam korraldada väikesemas kogukonnas, kus kõik tunnevad kõiki. Lastekaitse edukat võrgustikutööd takistab aga üldsuse vähene teadlikkus lastekaitsetööst. Fookusgrupi intervjuudest selgus, et koostööle aitavad kaasa regulaarsed võrgustikukoosolekud ning lastekaitsetöötajate initsiatiiv oma ameti tutvustamisel.

4. PROBLEEMID JA SOOVITUSED

Alljärgnevas tabelis kirjeldatakse eelmisest peatükist välja kasvanud lastekaitsetöö probleeme ja kitsaskohti ning neist lähtuvalt tehakse konkreetsed ettepanekud ja antakse suunised kohalikul tasandil lastekaitsetöö tulemuslikkuse parandamiseks. Tabel järgib uurimisülesannete ja peatükkide struktuuri ehk soovitused saab koondada kolme teema alla: lastekaitsetöötaja kompetents, lastekaitsetöö tavad, lastekaitsejuhtumid ja nende menetlemine. Soovitused arvestavad ka lastekaitsetöötajate seas tehtud lisaküsitluse tulemusi.

Tabel 12. KOV-ide lastekaitsetöö olukorra ja probleemide kirjeldus ning ettepanekud ja lahendused

TEEMA	OLUKORRA KIRJELDUS JA/VÕI PROBLEEM	LAHENDUS
Lastekaitsetöötajate kompetents	Erialase haridusega lastekaitsetöötajate osakaal erineb regiooniti ja KOV-i tüübiti: regiooni ääreala väiksemates KOV-ides on ametnike kvalifikatsioon halvem kui mujal Eestis.	Toetada eelkõige regiooni ääreala KOV-e lastekaitsetööd tegevate ametnike kvalifikatsiooni omandamisel ning erialase kõrgharidusega lastekaitsetöötajate palkamisel.
	Seaduses sätestatud nõuded lastekaitsetöötajale (erialane ettevalmistus ja kõrgharidus) ei ole kõigile üheselt mõistetavad ning kõigile arusaadavad.	Töötada välja juhendid erialase kvalifikatsiooni täitmiseks (millised erialad kvalifitseeruvad, kus neid erialasid õppida saab), mis seadust avavad.
	Lastekaitsetöötajad täiendavad end erialaselt vähem, kui nad sooviksid ja oleks vajadus. Selle põhjuseks on vähene sobilike koolituste valik, piiratud ajaressurss, KOV-ide eelarve piiratus ning koolituste toimumiskoht suuremates linnades.	Lastekaitsetöötajate täienduskoolitussüsteem peaks olema korraldatud riiklikult, et vähendada koolitustel osalemise sõltumist omavalitsusjuhtide otsustest ja omavalitsuse ressursidest. Kaaluda tasuta e-koolituste loomist, mille teemade valik peaks lähtuma lastekaitsetöötajate koolitusvajadustest.
	Lastekaitsetöötajaid motiveerivad oma tööle peamiselt meeskond, suurem palk ja töökoormuse vähendamine.	Hinnata lastekaitsetöötajate palgataset ja selle vastavust tööülesannetele ja vastutusele. Hinnata lastekaitsetöötaja koormust ja vajaduse korral palgata lisatööjõud. Lisaks toetada lastekaitsetöötajate meeskonna- ja võrgustikuliikmete ühisürituste korraldamist.
	Lastekaitsetöötaja töömotivatsiooni kahandab ja igapäevatööd raskendab lastekaitsetöö halb maine ühiskonnas, mida võimendab meedia.	Suurendada ühiskonna teadlikkust lastekaitsetöö olemusest ja lastekaitsetöötaja rollist, tutvustades

		seejuures lastekaitsetöötaja tööd ning edukalt lahendatud juhtumeid.
	Regiooni ääreala väiksemates KOV-ides teeb üldjuhul ametnik lastekaitsetööd teiste tööülesannete kõrvalt, mis ei pruugi aga olla vastavuses valdkonna tegelike vajaduste, töökoormuse ja töö iseloomuga.	Arvestades lastekaitsetöö vastutust ja spetsiifilisust ning töö olemust, on oluline, et igas KOV-is teeks lastekaitsetööd vähemalt üks lastekaitsetööle spetsialiseerunud ja vastava ettevalmistusega ametnik. Kui eraldi lastekaitsetöötaja palkamine KOV-i ei ole otstarbekas, luua võimalused palgata lastekaitsetöötajad mitme väiksema KOV-i peale ühiselt.
	Enamikus KOV-ides on tööl üks lastekaitsevaldkonna spetsialist, mis teeb keerukaks asendamise, töökoormuse jagamise ning tööalase toetuse.	Tugevdada KOV-ideülest koostööd lastekaitsevaldkonnas, sh kaaluda KOV-ideülest asendamissüsteemi ja töökoormuse jagamist. Lisaks toetada ja tugevdada eri KOV-ide lastekaitsetöötajate omavahelisi kooskäimisi ja ametialast suhtlust.
Lastekaitsetöö tavad	Dokumentatsiooni ja menetlusega seotud tegevused võtavad lastekaitsetöötajate igapäevatööst võrreldes teiste tegevustega ebaproportsionaalselt palju aega.	Lihtsustada ja vähendada bürokraatiat lastekaitsetöös. STAR-i järjekindlam ja korrektsem täitmine ning selle juurutamine lastekaitsetöötajate seas aitab bürokraatiat kokkuvõttes vähendada.
	Lastekaitsetöötajatel on puudu tööks vajalikest juhendmaterjalidest ja standardsetest	Lastekaitsetööd lihtsustavad ning aitavad ühtlasemat kvaliteeti tagada riiklikult kehtestatud ja oma ala spetsialistide väljatöötatud juhendmaterjalid ja tööinstrumendid. SKA-l tuleb

töövahenditest (blanketid, hindamisinstrumendid jne).	toetada KOV-ide koostööd nende tööpraktikas head tulemust andnud juhendmaterjalide, standardsete töövahendite ning meetodite jagamisel.
Vaid pooled lastekaitsetöötajad on rahul oma valdkonna eelarvega. Samas vaid hinnanguliselt 60% lastekaitsetöötajatest oli 2015. aastal kaasatud kohaliku tasandi otsustusprotsessidesse.	Võimaluse korral korraldada täienduskoolitused, mis suurendavad lastekaitsetöötajate teadlikkust ja oskust KOV-i arengukava ja eelarve kujundamisel kaasa rääkida.
Lastekaitsetöötajad hindavad eelarvelist puudujääki suurimaks teenuste pakkumisel. Rahastuse saamine vajalikele teenustele on aga projektipõhine, mis tekitab lisakohustusi ja ebakindlust.	Suunata rohkem ressursse teenustele ja vähendada projektipõhisust lastekaitsetöös.
Kovisioonide ja supervisioonide toimumine sõltub KOV-ist – enamikul juhtudel on kovisioonide toimumine harv, ebaregulaarne või puudub lastekaitsetöötajal kovisioonis osalemise võimalus üldse.	Arendada kovisiooni süsteem lastekaitstes selliselt, mis võimaldab kõigil lastekaitsetöötajatel selles kindla regulaarsuse ja metoodika alusel osaleda.
Ennetustöö olemusest ja metoodikatest puudub lastekaitsetöötajatel ühtne arusaam.	Lastekaitsetöötajad vajavad täienduskoolitusi ennetustegevuste mõistmiseks ning teadmisi ennetuse erinevatest tasanditest.
Edukat koostööd segab võrgustikuliikmete vähene teadlikkus lastekaitsetööst ja koostöö vajalikkusest.	Suurendada lastekaitsetöötajate peamiste koostööpartnerite teadmisi lastekaitsetöö valdkonnast ja teadlikkust koostöö olulisusest.
Meditšiinitöötajatega tehakse koostööd vähem kui teiste siduserialade esindajatega, samas on	Lua võimalused lastekaitsetöötajate ja meditsiinitöötajate tihedamaks koostööks, näiteks

	perearstidel oluline roll lapse väärkohtlemise, hooletusse jätmise jne äratundmisel.	ühiste koolituste ja võrgustikutööd toetavate meetodite näol.
Lastekaitsejuhtumid ja nende menetlemine	Aktiivsete lastekaitsejuhtumite arv varieerub KOV-iti mitmekümnekordselt ning ei pruugi vastata lastekaitsetöötaja töökoormusele. Paljude aktiivsete juhtumite samaaegne lahendamine tingib olukorra, kus lastekaitsetöötajal pole võimalik ühte konkreetsesse juhtumisse süveneda, seetõttu võib kannatada lastekaitsetöö kvaliteet ning lastekaitsetöötaja motivatsioon.	Laste õiguste ja heaolu tagamiseks määrata kindlaks ühtse standardina aktiivsete juhtumite optimaalne arv lastekaitsetöötaja kohta. KOV-ides (eriti olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ides), kus juhtumite arv on suur ja ületab optimaalset arvu lastekaitsetöötaja kohta, tuleb kaaluda lisatööjõu palkamise või ülesannete ümberstruktureerimise võimalusi.
	Lastekaitsetöötajad tunnevad end lastekaitsejuhtumite lahendamisel ebakindlalt juriidiliste teadmiste ning kohtumenetluses osalemise praktika puudumise tõttu.	Täienduskoolituse planeerimisel on oluline tähelepanu pöörata lastekaitsetöötajate juriidiliste teadmiste suurendamisele. Võimaluse korral luua lastekaitsetöötajatele juriidiline tugi.
	Rahvusvaheliste lastekaitsejuhtumitega on enim kokku puutunud olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ide lastekaitsetöötajad, vähem regiooni ääreala väikeste KOV-ide lastekaitsetöötajad.	Ennetamiseks olukorda, kus abivajajad ei saa vajalikku tuge ja toetust, on oluline luua lastekaitsetöötajate seas teadlikkus SKA pakutavast toest rahvusvaheliste juhtumite lahendamiseks.
	Juhtumiplaanide koostamine STAR-is on lastekaitsetöötajate arvates küll vajalik, kuid ajamahukas, tehniliselt keerukas ning kohati lastekaitse igapäevatööle mittevastav.	Arendada ja kohandada STAR-i eesmärgiga viia register enam vastavusse lastekaitsetöö praktiliste vajadustega sh leida võimalusi nii kasutajate kui registri enda funktsionaalsuse parandamiseks, et vähendada STAR-i kasutamiseks kuluvat aega.

	<p>Kõik lastekaitsetöötajad teevad koostööd teiste KOV-idega, kuid koostöö on pigem üksikutel juhtumitel põhinev kui süsteemne, sest puudub kindel eestvedaja.</p>	<p>KOV-ideülese koostöö efektiivseks toimimiseks peab olema kindel koordineerija ja eestvedaja, et koostöö ei taanduks vaid üksikute juhtumite lahendamisele ja isiklikele kontaktidele.</p>
--	--	--

KOKKUVÕTE

Uuringuraportis „Kohaliku tasandi lastekaitsetöö tulemuslikkuse suurendamine ja jätkusuutlik arendamine“ on analüüsitud lastekaitsetöö tavaid kohalikes omavalitsustes ning uuringutulemuste põhjal on esitatud soovitusel ja ettepanekud, mis aitavad suurendada lastekaitsetöö tulemuslikkust ning arendada valdkonna jätkusuutlikkust.

Uurimistulemused näitasid, et lastekaitsetöö korraldus, tavad ja töömeetodid on Eesti KOV-ides väga varieeruvad, sõltudes eelkõige KOV-i tüübist ehk olulist rolli mängib see, kas tegu on olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga, regioonikeskust ümbritseva või regiooni ääreala väikese KOV-iga. Sotsiaalmajanduslikult mõjukamates KOV-ides on tööl parema kvalifikatsiooniga lastekaitsetöötajad, kes hindavad ka oma teadmisi ja kogemusi tööks piisavaks. Samas on regiooni ääreala väikestes KOV-ides erialase hariduse ja kõrgharidusega ametnike osakaal väiksem ning nad teevad enamasti (79% juhtudel) lastekaitsetööd osalise ajaga teiste sotsiaalvaldkonna ülesannete kõrvalt. Samas võib väikene kogukond anda lastekaitsetööks ka eeliseid – kõik-tunnevad-kõiki-kogukond loob eelduse sujuvamaks võrgustikutööks, väiksemas KOV-is saavad lastekaitsetöötajad rääkida kaasa eelarve ja valdkonna arengu kujundamisel ning nad on rohkem rahul oma valdkonna eelarve võimalustega kui suuremate olulise sotsiaalmajandusliku mõjuga KOV-ide lastekaitsetöötajad. Seega tuleb lastekaitsetöö jätkusuutlikumaks muutmise tegevuste planeerimisel arvestada eri tüüpi KOV-ide lastekaitsealase võimekusega ning juba olemasolevate töötavadega, millest on ka käesoleva uuringu tulemustel põhinevate soovitusel koostamisel lähtutud.

Ajaressursi piiratus ja tööga ülekoormatus olid läbivalt käesoleva uuringuraporti eri peatükkides esilekerkivad märksõnad. Suuremates KOV-ides, kus ühe lastekaitsetöötaja kohta on suhteliselt rohkem lapsi, tuleb lastekaitsetöötajal lahendada ka rohkem juhtumeid (sh piiriüleseid juhtumeid), samas ei pruugi juhtumite arv ja nende lahendamiseks vajalik ajaressurss vastata ametniku töökoormusele. Tööajapäevikute analüüs näitas, et harvad pole need olukorrad, kus lastekaitsetöötaja töötab väljaspool tööaega ning fookusgrupi intervjuudes kirjeldasid lastekaitsetöötajad, kuidas juhtumid on emotsionaalselt kurnavad ning tihti võtab lastekaitsetöötaja tööalased tunded ja mõtted koju kaasa. Tööajapäeviku analüüs näitas bürokraatiatööle kuluvat ebaproportsionaalselt suurt ajakulu võrreldes sisuliste tegevustega, mida kinnitasid fookusgrupi intervjuude tulemused. Ankeetküsitlusest selgus, et süsteemis STAR oli koostanud juhtumiplaane vaid 41% lastekaitsetöötajatest. Samas aitab STAR-i järjekindlam täitmine lastekaitsetöös edaspidi bürokraatiat kokkuvõttes vähendada: STAR võimaldab andmete säilitamist ja mugavat kasutamist, päringute esitamist, dokumentide edastamist ja

infovahetust. Sotsiaalministeeriumi STAR-i tugi ja ka SKA lastekaitseüksuse spetsialistid toetavad vajaduse korral lastekaitsetöötajaid STAR-i kasutamise küsimustes. Samuti osaleb SKA lastekaitseüksus STAR-i arendustöös ja teeb regulaarselt ettepanekuid registri täiendamise kohta.

Lisaks eeltoodule näitas lastekaitsetöötaja tööaja kasutuse kaardistus tegevuste suurt killustatust: ühe töönädala jooksul tuleb tihti tegeleda mitme eripalgelise tegevusega ning ühe tööpäeva jooksul ennast erinevatele tegevustele sageli ümber häälestada. Enamik regiooni ääreala väikeste KOV-ide lastekaitsetöötajatest peab oma tööajast tegelema ka lastekaitsetöö väliste tööülesannetega, mis ei pruugi aga vastata piirkonna tegelikele vajadustele ja võib mõjuda kokkuvõttes pärssivalt ametniku enda töömotivatsioonile (lastekaitsetöö ei ole teiste ülesannete kõrvalt prioriteetne), kuivõrd töötaja võib nii sattuda hõlpsalt ülekoormuse alla või tunda, et ta ei suuda talle pandud kohustusi reaalselt täita.

Tööga ülekoormatus on nii töö kvaliteeti kui lastekaitsetöötaja töömotivatsiooni ohustav tegur. Lastekaitsetöötajaid motiveeriks küll suuremad palgad ja preemiad, kuid sellest rohkemgi väärtustatakse toimivat meeskonnatööd ning tunnustust väljastpoolt. Lastekaitsetöö spetsiifilisusest tulenevalt vajavad ametnikud pidevalt oma töö reflekteerimist ning meeskonnatunnet ja toetust. Enamikul juhtudel on oma KOV-i siseselt valdkonna eksperdiga konsulteerimine võimatu: 2015. aastal töötas enamikus ehk 86% KOV-is vaid üks lastekaitsetöötaja. Seetõttu on oluline luua KOV-ideülene lastekaitse kovichiooni süsteem selliselt, et kõikidel lastekaitsetöötajatel oleks võimalik regulaarselt oma valdkonna kolleegidega kohtuda ning juhtumeid läbi arutada. Kindla meetodika, struktuuri ja regulaarsusega toimivate kovichioonide olulisust lastekaitsetöös on ka varasemas uuringus välja toodud (Merlkuljeva ja Vesso 2013). Koostöös KOV-ide lastekaitsetöötajate ja juhtumitega seotud võrgustikega on 2016. aastal SKA lastekaitseüksus juba alustanud juhtumipõhiste kovichioonide korraldamisega ning pakkunud tuge ja nõustamist keeruliste lastekaitsejuhtumite (sh rahvusvaheliste juhtumite) lahendamisel, sh lapsele ja perele sobivate meetmete leidmisel.

Kui ennetustöö on lastekaitsetöös see komponent, mis aitaks pikas perspektiivis ka töökoormust vähendada, siis uuringu tulemused näitavad, et ennetustegevusi ei jõua niigi ülekoormatud lastekaitsetöötajad teiste tegevuste kõrvalt ellu viia. Seega on lastekaitsetöö Eesti KOV-ides piltlikult öeldes nõiarings. Ühelt poolt paistab, et pole ühtset arusaamist, mis ikkagi on ennetustöö lastekaitstes, ning teisalt puudub arusaam, kuidas see lastekaitsetöötaja igapäevatoos välja näeks. Eesti lastekaitsetööd iseloomustab uurimuse tulemuste põhjal reageerimine probleemidele, mida uurimuses osalenud lastekaitsetöötajad nimesid metafoorselt

ka tulekahju kustutamiseks. Sarnane metafoor Eesti lastekaitsetöö kohta on esile tulnud ka varasemates uurimustes (nt Lapse heaolu hindamine 2013; Lai 2009).

Lastekaitsetöö tulemuslikumaks muutmiseks on vajadus struktuurseteks ümberkorraldusteks, et kindlustada stabiilselt üle-eestiline valdkonna spetsialistidega kaetus ja piisavad rahalised vahendid vajalike teenuste toimimiseks. Uurimistulemused näitasid, et lastekaitsetöö spetsiifilisusest tulenevalt on oluline, et lastekaitsetööd teeks ametnik täie pühendumusega ehk pigem täisajaga, mitte ühe osana teiste sotsiaaltöoga seotud tööülesannete kõrvalt. Seega peaks omavalitsuste liitumisega seoses kindlustama, et igas piirkonnas oleks lastekaitsetöötajaid, kes teeks lastekaitsetööd põhitööna. Seoses haldusreformiga saab SKA lastekaitseüksus KOV-e toetada haldusterritooriumi olukorra hindamisel ja arengukavade koostamisel selles osas, mis puudutab lastekaitsetöö korraldust ja töö jaotust vastavas piirkonnas.

Ümberkorraldus peaks puudutama ka lastekaitsetöö eelarvet, seda eelkõige teenuste rahastamisel: projektipõhisus tekitab lastekaitsetöötajates ebakindlust ning takistab valdkonnas süsteemselt ja järjepidevalt probleeme ennetada ja lahendada. Sarnased vajadused on varem välja toodud ka lastekaitse korralduse uuendamise alusanalüüsis (2013).

Aja ja eelarve piiratust lastekaitsetöös aitaks osaliselt lahendada ka suurem KOV-ide koostöö, seda näiteks nii teenuste pakkumisel kui puhkuse ajal asendamise korraldamisel. Ankeetküsitlusest selgus, et teenuste ja toetuste planeerimisel ja osutamisel teeb teiste KOV-idega koostööd hinnanguliselt kolmandik (31%) lastekaitsetöötajatest. Koostöö kasutegurit võib näha ka muudes valdkonna tegevustes. Näiteks on lastekaitsetöötajad oma tööks välja töötnud erinevaid töövahendeid, blankette ja vorme. Heade praktiliste töövahendite või juhendmaterjalide kokku koondamine ja omavaheline jagamine võiks olla abiks lastekaitse igapäevatöös laiemalt KOV-ide üleselt.

Lastekaitsetöötajate koolitusvajadus kerkis esile käesolevas uuringus mitme nurga alt: selgitust ja sisustamist vajaks teavitus- ja ennetustöö lastekaitstes, praktilist õpetust vajaks kohaliku tasandi otsustusprotsessides ja eelarvekujundamises osalemine. Seejuures on oluline, et koolitused oleksid korraldatud süstemaatiliselt ning ligipääsetavad kõikidele lastekaitsetöötajatele, sõltumata KOV-i juhi suhtumisest või KOV-i eelarvest. Hästi võiksid toimida e-koolitused lastekaitsetöötajatele, kuivõrd need ei eelda füüsilist kohalolu alati kindlal ajal ning annaksid seeläbi parema osalemisvõimaluse kaugemate kantide töötajatele ja arvestaksid paremini ka lastekaitsetöö iseloomuga, kus võib esineda ootamatuid

olukordi. E-koolitustele võiks olla juurdepääs ka võrgustikuliikmetel, sest tihti piirab koostööd eri osapooltega just teadmatus lastekaitsetöö sisust. Võrgustikuliikmetena tunnevad lastekaitsetöötajad eelkõige puudust koostööst juristidega, sest nad tunnevad, et nende töös jääb juriidilisi teadmisi vajaka. Teistest vähem teevad lastekaitsetöötajad koostööd ka meditsiinitöötajatega, samas on aga lastekaitsetöös sagedad need juhtumid, mis puudutavad lapse või tema lähedase tervist. Meditsiinitöötajatega koostöö vajadusele viitab ka varasem uuring laste vastu suunatud vägivalla teemal, milles tuuakse näide, et spetsialistide võrgustikus, kus tegeldakse perevägivalla teemaga, osaleb oluliselt vähem perearste jt meditsiinitöötajaid (Linno 2012). SKA lastekaitseüksus on nimetatud probleemile alates 2017. aastast rohkem tähelepanu pööramas – 2017. aastal on lastekaitseüksuse üks prioriteete koostöö parandamine tervishoiuvaldkonnaga. Planeeritud on võrgustikukohtumised valdkonna esindajatega (perearstid, ämmaemandad jt) ning tervishoiuvaldkonnale suunatud teavitusüritused. Täienduskoolituste osas teeb SKA koostööd Tervise Arengu Instituudiga, nt korraldab õiguslaseid koolitusi lastekaitsetöötajatele just Tervise Arengu Instituut.

Uurimistulemused näitasid, et lastekaitsetöötaja roll ja lastekaitsetöö olemus vajaks ühiskonnas suuremat teadlikkust. Kuigi uurimisküsimustes otseselt maine kohta ei päritud, kerkis enamikus fookusgrupi intervjuudes maineküsimus kui oluline teema lastekaitsetöötajate igapäevatoos – lastekaitsetöötajat nähakse kui võlurit, kellele pannakse üleloomulikke ootusi, mis takistab aga lastekaitsetöötaja igapäevatoosujumist ning kahandab töömotivatsiooni. Ühe olulise punktina käesoleva töö raames esitati soovitus, et lastekaitsetöö tuleks ühiskonnas muuta nähtavamaks, näidates ka edulugusid, et avalikkus saaks selgema ettekujutuse lastekaitsetöö mitmekesisusest ja väärtusest ning lastekaitsetöötaja ametist ja kutsesest.

Käesoleva uuringu tulemused ja soovitused on abiks SKA-le lastekaitse korraldamisel ja lastekaitsetöö arengusuundade seadmisel: riikliku lastekaitsepoliitika elluviimisel, riiklike strateegiate rakendamisel ning valdkondadeülese lastekaitsealase koostöö ja ennetuse koordineerimisel. Lastekaitsetöötajatel oli uuringu tegemise ajal SKA lastekaitseüksusega koostööd olnud veel vähe, kuid üksuse loomisega oli lastekaitsetöötajates tekkinud ootusi ja mõtteid, kuidas SKA võiks Eesti lastekaitsetöö korraldust jätkusuutlikumaks muuta. Ootused lastekaitsetöö tõhustamisele puudutasid selliseid teemasid nagu KOV-ideülese valdkondliku koostöö koordineerimine, juhendmaterjalide koostamine ja koondamine, teenuste rahastamise ja kättesaadavuse parandamine ning ühiskonna teadlikkuse suurendamine lastekaitsetöö olemusest ja lastekaitsetöötaja rollist. Uuringu avaldamise ajaks on SKA juba paljude nende ülesannetega ka tegelemas: näiteks 2016. aastal korraldati teavitusüritusi, mis olid suunatud alushariduse

valdkonna esindajatele, üksus on juba kirjutanud artikleid ja korraldanud meediakajastusi lastekaitseteemadel, korraldatud on lastekaitsetöötajate töönoustamisi, alustatud on lastekaitsevaldkonda puudutava info ja tööks vajalike juhendite koondamist SKA kodulehele.

Täiendavaks käesoleva uuringu lisaväärtuseks võib lugeda uuringutulemuste (sh tööajapäeviku ajakasutuse tulemusi) võimalikku kasutatavust KOV-idele oma tööprotsesside optimeerimisel ja ümberkorraldamisel lastekaitsevaldkonna parema toimimise eesmärgil.

KASUTATUD KIRJANDUS

DuBois, B. ja Miley, K. K. (1999). *Social Work. An Empowering Profession*. Boston: Allyn and Bacon.

Kütt, K. (2011). „Eesti lastekaitsetöö sisu ja dünaamika aastatel 2001–2010“. Magistritöö. Tallinna Ülikool. Sotsiaaltöö instituut. <http://www.lastekaitseliit.ee/wp-content/uploads/2011/04/Kati-K%C3%BCtt-magistrit%C3%B6%C3%B6-1.pdf> (29.09.2016)

Lai, K. (2009) *The contextual demands of children and families in contemporary Estonia: Toward policy reformation*. Kogumikus P. Isley, J. Karing, & M. Kerulis (Toim.), *Research, planning and policy: Emerging trends in Baltic and Nordic lifelong learning* (41–52) Tampere: Juvenes Print.

Lapse õiguste konventsioon.

Laste hoolekande korralduses valdades ja linnades (2013). Riigikontroll. http://www.eatl.ee/wp/wp-content/uploads/RKTR_2272_2-1.4_2038_001-2.pdf

Lastekaitse kontseptsioon. (2005). Sotsiaalministeerium.

Lastekaitse korralduse uuendamise alusanalüüs. (2013). AS Pricewaterhouse Coopers. https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Lapsed_ja_pered/lastekaitse_alusanaluus_pwc_2013_27.11_2.pdf

Lastekaitse seadus, RT I, 06.12.2014, 1

Lastekaitse seaduse mõjude analüüs (2013) RAKE https://riigikantselei.ee/sites/default/files/content-editors/TOF/TOF_uuringud/105_luhike_luhikokkuvote.pdf

Linno, M. (2012) Eriala esitamine lastekaitsetöötajate lugudes laste vastu suunatud vägivallast. Linno, M. Teoses J. Strömpl, M. Selg ja M. Linno (toim). *Narratiivne lähenemine sotsiaaltöuurimuses: Laste väärkohtlemise lood*, 120–165. Tartu: TÜ Kirjastus

Matthews, B. & Ross, L. (2010). *Research Methods: A Practical Guide for the Social Sciences*. Pennsylvania: Trans-Atlantic Publications Inc

Merlkuljeva, T. ja Vesso, S. (2013). Lastekaitsetöötajatele suunatud supervisiooni süsteemi väljatöötamine. <http://www.isci.ee/wp-content/uploads/2013/06/LK-t%C3%B6%C3%B6tajate-SV-s%C3%BCsteem-ISCI-kodulehele2.pdf>

MTÜ Lastekaitse Liit. (2013). Uuringu „Lapse heaolu hindamine“ kokkuvõte. <http://www.lastekaitseliit.ee/wp-content/uploads/2011/04/Uuring-Lapse-heaolu-hindamine.pdf>

Rootalu, K. (2014). Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia andmebaas. <http://samm.ut.ee/avaleht> (5.11.2016)

Siseministeerium. (2014) Kohaliku omavalitsuse üksuste võimekuse indeks. <http://haldusreform.fin.ee/static/sites/3/2015/06/kohaliku-omavalitsuse-vc3b5imekuse-indeksi-analc3bcc3bcs-2010-2013.pdf>

Sotsiaalministeerium. (2015) Peretoetuste, teenuste ja vanemapuhkuste roheline raamat. http://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Lapsed_ja_pered/Perehuvitised/peretoetuste_teenuste_ja_vanemapuhkuste_roheline_raamat_2015.pdf (29.09.2016)

Sotsiaalministeerium. „Laste ja perede arengukava 2012–2020“

Sotsiaalministeeriumi hoolekandestatistika.

Tamm, T. (2010) Professional Identity and Self-concept of Estonian Social Workers. Tampere, Finland: Tampere University Press.

Õunapuu, L. (2012). Valimid kvantitatiivsetes ja kvalitatiivsetes uurimustes. Tartu Ülikool. <http://mobile.dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/27764/index.html> (5.11.2016)

LISAD

LISA 1. ANKEETKÜSIMUSTIKU VORM

Tere!

Täname Teid väga, et leiate aega ankeetküsimustiku täitmiseks!

Käesolev ankeetküsimustik annab olulise panuse uuringusse, mille eesmärk on paremini mõista ja pakkuda välja lahendusi, kuidas saaks tõsta kohaliku tasandi lastekaitsetöö praktika tulemuslikkust ning kuidas seda jätkusuutlikult arendada. Uuringut viib läbi MTÜ Eesti Abikeskused sotsiaalministeeriumi tellimusel. Teie panus selles uuringus on äärmiselt oluline, sest ainult Teie saate anda ülevaate, milline näeb välja lastekaitsetöö igapäev praktikas ja kuidas oleks võimalik Teid selle töö juures paremini toetada.

Teie vastuseid ei seostata teie isiku ega omavalitsusega, kõikide vastajate anonüümsus on garanteeritud. Küsimuste vastamiseks kulub Teil orienteeruvalt 30 minutit.

Kui Teil tekib sisulisi küsimusi ankeedi täitmisel või seoses uuringuga laiemalt, siis võite alati ühendust võtta uuringu eksperdiga: Barbara Haage +372 5451 1312; barbara@abikeskused.ee. Tehniliste küsimuste korral on kontaktisik Mart Soonik +372 502 9893; mart@msmedia.ee.

Lugupidamisega
MTÜ Eesti Abikeskused
Barbara Haage

Järgnevalt toome välja mõned mõisted, mida küsimustikus on kasutatud, eesmärgiga tagada nende ühine arusaam kõigi vastajate seas.

Mõisted

(Lastekaitse) juhtum on kaasus, mis eeldab lastekaitse-/sotsiaaltöötaja poolt lapse/pere abivajaduse hindamist ning lastekaitse-/sotsiaaltöötaja juhtimisel lapse heaolu toetavate meetmete kohaldamist.

Juhtumikorraldus on kliendi individuaalsetest vajadustest lähtuv teenuste koordineerimise protsess, mis tagab igale kliendile juurdepääsu õigeaegsele ja piisavale abile.

Juhtumiplaan on juhtumi võrgustikuliikmete koostööna valmiv kirjalik plaan, mis koosneb hinnangust isiku abivajadusele ja abimeetmete rakendamise tegevuskavast.

Võrgustikutöö on abivajaja/abistatava sotsiaalvõrgustiku ja ametnike/spetsialistide võrgustiku vaheline koostöö, mille eesmärk on abivajaja argielu probleemide lahendamine.

Ennetustöö on lapse abivajadust ennetavate ja olemasolevaid probleeme vähendavate meetmete osutamine. Abivajaduse ennetamine ja olemasolevate probleemide vähendamine hõlmab last ohustavate olukordade ja sündmuste võimalikult varast märkamist ja neile reageerimist.

Selgituseks valikute tegemisel:

- – korraga on võimalik valida üks vastuse variant
- – korraga on võimalik valida mitu vastuse varianti
- ... – sisestada on võimalik vaid numbreid
- Muu – vastuse varianti tuleb täiendada kommentaariga vastaval väljal

I Üldandmed

1. Kohalik omavalitsus (Tallinna linna puhul linnaosavalitsus)
2. Laste arv Teie omavalitsuses või linnaosas (0 kuni 17-aastased kaasa arvatud)?
3. Lastekaitsetöötajate arv Teie omavalitsuses või linnaosas?
4. Teie ametinimetus
5. Kui kaua olete lastekaitsealasel tööl kohalikus omavalitsuses töötanud?
.... aastat
.... kuud
6. Milline on teie erialane haridustase?
 - magistrikraad
 - bakalaureusekraad
 - rakenduskõrgharidus
 - keskeriharidus
 - keskharidus
 - muu

II Juhtumiplaanid, instrumendid, juhendmaterjalid ja abivahendid lastekaitsetöös

7. Kas Te olete koostanud 2015. aasta jooksul juhtumiplaane?
 - jah
 - ei

Soovi korral kommenteerimise võimalus

8. Kui küsimusele 7 oli vastus *ei*, siis miks Te ei koostanud 2015. a jooksul juhtumiplaane?
9. Kui küsimusele 7 oli vastus *jah*, siis kui suurele osale juhtumitest olete koostanud juhtumiplaani?
- peaaegu iga juhtumi puhul
 - enamiku juhtumite puhul
 - poolte juhtumite puhul
 - väheste juhtumite puhul
 - üksikud korrad
10. Millises vormis Te peamiselt juhtumiplaane koostate?
- paber kandjal
 - elektrooniliselt oma arvutis
 - elektrooniliselt andmebaasis STAR
 - muus elektroonilises andmebaasis (nt Postipoiss)
 - muu
11. Milliseid allikaid/andmebaase (andmed avalikest registritest, vestlused kliendiga, kodukülastused jne) olete kasutanud lastekaitsetöös?

Jah Ei

Rahvastikuregister		
Majandustegevuse register (MTR)		
Äriregister		
Maksu- ja Tolliameti (MTA) registrid		
Karistusregister		
Kohtulahendid		
Kodukülastus		

Vestlus lapsega		
Vestlus last kasvatava isikuga		
Info spetsialistidelt		
Vestlus teiste lapse perega kokku puutunud isikutega		
Vaatlus		

Muu, palun täpsusta

12. Kas tunnete, et Teie kogemused ja teadmised on lastekaitsetöös piisavad?

- jah täiesti
- pigem jah
- pigem ei
- kindlasti mitte
- ei oska öelda

Soovi korral kommenteerimise võimalus

13. Kui sageli Te kasutate lastekaitsetöös muid teiste väljatöötatud instrumente?

Alati Sageli Vahetevahel Harva Ei kasuta

Kodukülastusakt					
Lapse heaolu moodsik					
...					
...					

14. Millised täiendavad lastekaitsetöös vajalikud instrumendid olete Teie ja/või kohalik omavalitsus ise välja töötanud? Palun nimetage ja kirjeldage.

15. Kas lastekaitsetöök s vajalikud juhendmaterjalid (nt lapse heaolu hindamisjuh is jms) on Teie arvates kättesaadavad?

- jah
- pigem jah
- pigem ei
- ei
- ei oska öelda

Soovi korral kommenteerimise võimalus

16. Kas juhendmaterjale lastekaitsetöö läbiviimiseks on teie arvates piisavalt?

- jah
- pigem jah
- pigem ei
- ei
- ei oska öelda

Soovi korral kommenteerimise võimalus

17. Lisaks: millistest juhendmaterjalidest tunnete puudust?

18. Kas analüüsite lõppenud juhtumeid, et saada ülevaadet ja tagasisidet, kas läbiviidud tegevused ja pakutud võimalused on olnud piisavad?

- jah, kõikide juhtumite puhul
- jah, enamiku juhtumite puhul
- jah, mõnede juhtumite puhul
- ei ole lõppenud juhtumeid analüüsinud

19. Kui vastus küsimusele 17 oli *ei ole lõppenud juhtumeid analüüsinud, siis* missugustel põhjustel Te ei ole lõppenud juhtumeid analüüsinud?

- ajapuudus
- vähesed analüüsi oskused
- ei pea oluliseks
- andmete puudulikkus
- muu põhjus (palun täpsusta)

20. Kui vastus küsimusele 17 oli *jah, kõikide juhtumite puhul* või *jah mõnede juhtumite puhul*, siis kuidas lõppenud juhtumite analüüsi tulevikus kasutanud olete?

- info kogumiseks ja statistika kogumiseks
- olukorra kirjeldamiseks
- kasutatud meetmete tõhususe hindamiseks/analüüsimiseks

- infoks teistele spetsialistidele/võrgustikuliikmetele
- (seotud) uue juhtumi algatamiseks
- ei ole kasutanud
- muu (palun täpsusta)

21. Kas Te tunnete, et lastekaitsetöös väljatöötatud vahendid toetavad Teid igapäevatoos?

	Jah	Pigem jah	Pigem ei	Ei	Ei oska öelda
Juhtumiplaan					
STAR					
Muud instrumendid					
Juhendmaterjalid					
Enda (omavalitsuse) poolt välja töötatud instrumendid					

22. Kas Te soovite seoses lastekaitsetöökäsi väljatöötatud vahenditega midagi lisada?

III Erinevad juhtumid lastekaitsetöös

23. Milliste riigisiseste lastekaitse juhtumitega tegelesite 2015. aastal?

- lapse vaimne väärkohtlemine
- lapse kehaline väärkohtlemine
- lapse seksuaalne väärkohtlemine
- lapse hooletusse jätmine
- lapse koolikohustuse mittetäitmine
- lapse halb käitumine avalikus kohas
- lapse õigusrikkumine
- lapse vaimse tervise probleemid
- lapse muud terviseprobleemid, mis on vajanud sotsiaaltöölalt tuge (teenuseid, nõustamist vm)

- vanemate vahelised vaidlused lapsega suhtlemise ja/või tema hooldamise küsimustes
- vanema või teise lähedase terviseprobleemid, mis on tekitanud probleeme lapse eest hoolitsemises
- vanema sotsiaalsed ja kasvatuslikud oskused (sh sotsiaalne toimetulematus)
- puuetega laste pere toetamine
- pere majandusliku toimetuleku probleemid
- asenduskodus viibiva lapsega tegelemine
- hooldusperes viibiva lapsega tegelemine
- eestkostel oleva lapsega tegelemine
- hädaohus oleva lapsega tegelemine

muud (palun nimetage)

24. Kas te olete oma töös kokku puutunud piiriüleste (rahvusvaheliste) lastekaitse juhtumitega, sh välismaal töötavad Eesti vanemad?

- jah
- ei

25. Kui vastus küsimusele 23 oli *jah*, siis milliste piiriüleste (rahvusvaheliste) lastekaitse juhtumitega olete viimase kolme aasta jooksul kokku puutunud?

- eri riikides elavate vanemate vahelised vaidlused lapsega seotud küsimustes
- välisriigis hooletusse jäetud laps
- Eestis elav laps on välisriigis töötava vanema poolt hooletusse jäetud
- rahvusvaheline lapsendamine
- ilma vanema(te) nõusolekuta välisriiki läinud laps
- teise riigi hooldusõigusliku lahendi tunnustamine Eestis
- teise riigi eestkostetasutuste teavitamine tähelepanu vajavast perekonnast / lapsest
- rahvusvaheline lapserööv

muud (palun nimetage)

26. Mitme **uue** lastekaitse alase juhtumiga tegelesite 2015. aasta jooksul?

27. Mitme varasemalt töös olnud lastekaitse juhtumiga tegelesite 2015. aasta jooksul?

IV Lastekaitse töö erinevad komponendid

28. Palun märkige, kui sageli Te 2015. aasta jooksul järgnevate tegevustega tegelenud olete?

	Igapäevaselt	Iganädalaselt	Igakuiselt	vähemalt kord 3 kuu jooksul	harvem	2015. a ei tegele, aga tööülesanne on	See ei kuulu lastekaitsetöö juurde
Kodukülastused							
Kliendi transport talle suunatud teenustele							
Toidupaki kohale toimetamine							
Muu abipaki kohale toimetamine							
Lapsevanema nõustamine							
Lapse nõustamine							
Lapse või last kasvatava isiku nõustamine teenuste teemal							
Lapse eraldamine perekonnast							
Eestkostedokumentide vormistamine							
Kohtus esindamine							
Kohtule arvamuse kirjutamine							
Osalemine lapsega seotud süüteo menetlustes (politsei, prokuratuur)							

Toetuste/avalduste vastuvõtmine ja menetlemine							
Juhtumi korraldamine, sh juhtumiplaani täitmine							
Kliendiandmete sisestamine ja muud toimingud STAR-is							
Kliendiandmete sisestamine paber kandjal (toimik)							
Päringutele ja kirjadele vastamine							
Infovahetus koostöövõrgustikuga (spetsialistid)							
Järelevalve teostamine							
Alaealiste komisjoniga seotud tegevused							
Teavituse- ja ennetustöö							
Osakonna koosolek							
Osalemine valla-/linna valitsuse istungutel							
Osalemine valla-/linna volikogu istungutel							
Osalemine arengukavade ja							

strateegiate väljatöötamises							
Ümarlaud/võrgustiku koosolek							
Erialane enesetäiendamine (koolitused)							
Muu erialane enesetäiendamine							
Kovisioonis osalemine							
Supervisioonis osalemine							

29. Kas on veel tegevusi, millega Teie kui lastekaitsetöötaja tegelete? Palun täpsustage.

30. Kas Teil on piisavalt aega, et panustada järgnevasse tegevustesse, et lastekaitsetöö piirkonnas oleks tõhus?

	Jah täiel määral	Jah	Ei	Üldse mitte	See tegevus ei peaks olema lastekaitsetöötaja tööülesanne
Kodukülastused					
Kliendi transport talle suunatud teenustele					
Toidupaki kohale toimetamine					
Muu abipaki kohale toimetamine					
Lapsevanema nõustamine					

Lapse nõustamine					
Lapse või last kasvatava isiku nõustamine teenuste teemal					
Lapse eraldamine perekonnast					
Eestkostedokumentide vormistamine					
Kohtus esindamine					
Kohtule arvamuse kirjutamine					
Osalemine lapsega seotud süüteo menetlustes (politsei, prokuratuur)					
Toetuste/avalduste vastuvõtmine ja menetlemine					
Juhtumi korraldamine, sh juhtumiplaani täitmine					
Kliendiandmete sisestamine ja muud toimingud STAR-is					
Kliendiandmete sisestamine paber kandjal (toimik)					
Päringutele ja kirjadele vastamine					
Infovahetus koostöövõrgustikuga (spetsialistid)					
Järelevalve teostamine					
Alaealiste komisjoniga seotud tegevused					
Teavitus- ja ennetustöö					
Osakonna koosolek					
Osalemine valla-/linna valitsuse istungutel					
Osalemine valla-/linnavolikogu istungutel					
Osalemine arengukavade ja strateegiate väljatöötamises					

Ümarlaud/võrgustiku koosolek					
Erialane enesetäiendamine (koolitused)					
Muu erialane enesetäiendamine					
Kovisioonis osalemine					
Supervisioonis osalemine					

31. Kas Teie hinnangul on veel tegevusi, millesse peaks lastekaitsetöötaja rohkem panustama? Palun kirjeldage!

- Jah
- Ei

32. Kas Teie hinnangul on veel tegevusi, millega tegelete, aga Teie hinnangul ei peaks nendesse tegevustesse nii palju panustama? Palun kirjeldage!

33. Kui suure osa Teie tööst hinnanguliselt moodustab lastekaitsejuhtumite lahendamisel otsene suhtlemine lapse ja perega, sh kodukülastused?

0 – 100%

V Võrgustikutöö ja koostöö lastekaitstes

34. Kellega Te sellest võrgustikust kõige enam koostööd teete?

- perekond
- perekonna lähivõrgustik
- haridustöötajad
- politseinikud ja prokurörid
- meditsiinitöötajad
- juristid
- teised sotsiaaltöötajad
- psühholoogid
- eripedagoogid
- logopeedid
- keegi muu, palun täpsusta
- mul puudub koostöövõrgustik

35. Kas Te olete teinud koostööd teiste kohalike omavalitsustega lastekaitse küsimustes?

- jah
- ei

36. Kui vastasite *jah*, siis millistes lastekaitse valdkondades teete koostööd teiste kohalike omavalitsustega?

- teenuste ja toetuste planeerimisel ja osutamisel
- nõustamise eesmärgil
- ühiste juhtumite lahendamiseks
- kogemuste vahetamine
- võrgustikutöö
- muu (palun nimetage)

37. Kui vastasite *ei*, siis palun põhjendage, miks Te ei ole teinud koostööd teiste kohalike omavalitsustega lastekaitse küsimustes.

VI Ennetustöö lastekaitsetöös

38. Milliseid tegevusi tegite 2015. aastal seoses ennetustööga?

- infopäevade korraldamine
- koolitusseminaride/loengute korraldamine
- loengute või info ja nõu andmine grupile, nt koolis või lasteaias vanematele, õpetajatele, lastele
- artiklite kirjutamine kohalikku ajalehte vm väljaannetesse (sh koduleht)
- teavitusmaterjalide levitamine
- muu (täpsustage)
- ei tegele ennetustööga

39. Millistesse ennetustegevustesse peaks Teie hinnangul rohkem panustama

	Oleks vaja rohkem panustada	Panustatakse piisavalt	Peaks vähem panustama	Lastekaitsetöötaja ei peaks sellesse ennetustööraames panustama
Infopäevade korraldamine				
Koolitusseminaride/loengute korraldamine				
Loengute või info ja nõu andmine grupile, nt koolis või lasteaias vanematele, õpetajatele, lastele				
Artiklite kirjutamine kohalikku ajalehte vm väljaannetesse (sh koduleht)				
Teavitusmaterjalide levitamine				

40. Kas on veel ennetustöö tegevusi, millesse lastekaitsetöötajana rohkem panustama peaksite? Palun kirjeldage neid!

41. Kas ennetustöökõ mõeldud teavitusmaterjalid on Teie jaoks kättesaadavad?

- jah täiel määral
- pigem jah
- pigem ei
- need ei ole kättesaadavad
- ei oska öelda

Soovi korral kommenteerimise võimalus.

42. Kas neid teavitusmaterjale on Teie jaoks piisavalt (nii arvuliselt kui ka teemade lõikes)?

- jah
- pigem jah
- pigem ei
- ei
- ei oska öelda

Soovi korral kommenteerimise võimalus

43. Millises rollis ennetavates tegevustes olete osalenud?

- töörühma juhina
- töörühma liikmena
- eksperdina
- artikli kirjutajana
- infopäevade/seminaride korraldajana
- loengupidajana
- teavitusmaterjali levitajana
- muus rollis, palun täpsustage
- ei tegele ennetustööga

VII Lastekaitsetöö ja -töötaja tähtsus kohalikus omavalitsuses

44. Kas olete viimase aasta jooksul olnud kaasatud arengukavade ja/või strateegiate väljatöötamisse?

- jah, olen
- pigem jah
- pigem ei
- ei ole
- ei oska öelda

45. Kas tööandja panustab teie erialasesse arengusse (nt toetab koolitustel osalemist, tasub koolituskulud, korraldab sisekoolitusi, tellib supervisiooniteenust jms)?

- jah, täiel määral
- pigem jah
- pigem ei
- ei, üldse mitte
- ei oska öelda

46. Kas tunnete, et Teie organisatsioonil on positiivne hoiak lastekaitsetöötajate enesearengusse?

- jah, täiel määral
- pigem jah
- pigem ei
- ei, üldse mitte
- ei oska öelda

47. Palun hinnake 10-palli skaalal, millisel määral Teie asutus väärtustab lastekaitsetööd.

- 1 – üldse ei väärtusta
-
- 10 – väärtustab väga palju

48. Kuidas toimib Teie asutusesisene koostöö lastekaitse teemal teiste spetsialistide/ametnikega?

- toimib väga hästi
- pigem hästi
- pigem halvasti
- koostöö ei toimi
- asutusesisene koostöövõrgustik puudub
- ei oska öelda

49. Kes asendab Teid puhkuste/lähetuste ja haigestumiste korral?

- lastekaitsetöötaja
- sotsiaaltöötaja
- sotsiaalosakonna juhataja
- vallasekretär
- mitte keegi
- muu (palun täpsusta)

50. Kui suur peaks olema Teie hinnangul täiskoormusel töötava ja vastava erialase haridusega lastekaitsetöötaja palk (bruto)?

....

51. Kui olulised on Teile järgmised tööalased motivaatorid (10 – motiveerib väga, 1 – ei motiveeri üldse)

Tegevus	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	Ei oska öelda
Suurem tunnustus juhi poolt											
Erialane nõustamine											
Psühholoogiline nõustamine											
Põhjalikum/sagedasem supervisioon											
Rohkem võimalusi enesetäiendamiseks											
Preemiad											
Kõrgem palk											
Muu											

52. Kas kohaliku omavalitsuse poolt määratud sotsiaalvaldkonna eelarve on piisav Teile töö jaoks?

- jah
- pigem jah
- pigem ei
- ei
- ei oska öelda

53. Kui vastasite *pigem jah*, *pigem ei* või *ei*, siis Kui palju peaks protsentuaalselt Teile eelarve suurem olema?

54. Palun nimetage ja kirjeldage konkreetselt, milleks jääb rahalisi vahendeid puudu?

55. Kas Teil on veel midagi seoses oma tööga lastekaitsetöötajana lisada?

Täname Teid abi eest!

LISA 2. TÖÖAJAPÄEVIKU VORM

1. KODUKÜLASTUS

- Abipaki või muu abi kohale toimetamine
- Koduse olukorra kontrollimine või tutvumine
- Vestlus perega, pere nõustamine ja juhendamine
- Avalduste vm dokumentide täitmine või vastuvõtmine
- Vestlus lapsega, lapse ära kuulamine
- Lapse eraldamine perekonnast
- Lapse pöördumine tagasi perekonda
- Kohtule arvamuse andmiseks informatsiooni kogumine:
 - eestkostja määramiseks
 - lapsendamiseks
 - lapse hooldamiseks
 - suhtluskorra määramiseks
 - muu (palun täpsusta)
- Kodukülastusakti täitmine
- Kliendi transportimine
 - auto
 - ühissõiduk
 - muu (palun täpsusta)
- Muu (palun täpsusta)

2. KLIENDI NÕUSTAMINE / VESTLUS

Selgitus: sisaldab nii kontaktnõustamist kui ka telefoni- ja elektroonilist suhtlust

- Pere(liikme) nõustamine ja kokkulepete vahendamine vanema-lapse (õigus)suhtes
 - suhtluskorra määramine
 - elatise nõue
 - hooldusõigusega seotud küsimus
 - muu (palun täpsusta)
- Vestlus lapsega, sh lapse arvamuse väljaselgitamine
- Alaealise õigusrikkumisega seonduv vestlus/nõustamine
- Puudega lapse pere(liikme) sotsiaalnõustamine, teenuste korraldamine, toetuste ja muu abi määramine
- Muude probleemidega pere(liikme) sotsiaalnõustamine
- Avalduste või muude dokumentide vastuvõtmine või täitmine koos kliendiga
- Kliendi teavitamine erinevatest otsustest või muu info vahendamine kliendile

- Muu (palun täpsusta)

3. TOETUSED, TEENUSED JA MUU ABI

- Sotsiaalnõustamine ning teenustele suunamine ja korraldamine
- Teenuse saamise või sellele suunamisega seotud asjaajamine
- Toetuste määramisega seotud asjaajamine
- Nõustamine abivahendite küsimustes
- Teenuste avalduste menetlemine (sh lepingute koostamine)
- Riiklike toetuste määramisega seotud toimingud
 - toimetulekutoetus
 - vajaduspõhine peretoetus
 - elluastumistoetus
 - muu (palun täpsusta)
- Kohaliku omavalitsuse eelarvest makstavate toetustega seotud toimingud
- Muu abi määramine
 - toidupakk
 - riided
 - kooli- ja õpitarbed
 - muu (palun täpsusta)
- Teenuste korraldamise, toetuste ja muu abi määramisega seotud komisjonides osalemine
- Kliendi transportimine
 - auto
 - ühissõiduk
 - muu (palun täpsusta)
- Muu (palun täpsusta)

4. KOHTUMENETLUS

- Kohtumaterjalidega tutvumine
- Järelepäringud (teistesse ametkondadesse)
- Nõustamine (suhtluskord, elatis, hooldusõigused jms)
- Arvamuse ja muude kohtumaterjalide koostamine:
 - eestkoste avaldus
 - lapsendamise arvamus
 - lapse perest eraldamise taotlus
 - lapse hoolduse ja suhtluskorra arvamus
 - eestkoste aruandluse koostamine kohtu taotlusel
 - muu (täpsustada)
- Kohtuistungil osalemine
- Kohtumääruse täitmisega seotud tegevused

- osapoolte teavitamine
- kokkulepete sõlmimine
- teenustele suunamine
- muu (palun täpsusta)
- Muu (palun täpsusta)

5. DOKUMENTATSIOON ja MENETLEMINE

- STAR-is toetuste ja teenuste menetlemine
- STAR-is lastekaitsejuhtumite menetlemine (sh juhtumi registreerimine või algatamine või muu lastekaitsejuhtumiga seotud asjaajamine)
- STAR-is muu tegevus (palun täpsusta)
- Juhtumiplaani täitmine/koostamine/vahehindamine
 - paber kandjal
 - STAR-is
 - arvutis (Word, Excel vms)
 - muu (palun täpsusta)
- Ameti- ja elektronkirjade koostamine (sh päringute tegemine)
- Telefonivestlused
 - kolleegiga
 - kliendiga
 - võrgustiku liikmega
 - muu (palun täpsusta)
- Alaealiste komisjoniga seotud dokumentide menetlemine
 - juhtumi ülevaate (info) koostamine, tutvumine
 - lepingute koostamine
 - protokollide koostamine
 - kutsete ja otsuste väljasaatmine jms
- Suhtlemiskorra kokkulepete menetlemine
- Peretoetuste maksmise/peatamise otsuse koostamine ja edastamine
- Korralduste/määruste/käskkirjade eelnõude koostamine
- Töö kohaliku andmetöötlussüsteemiga (nt Postipoiss, Amphora jms)
- Andmeregistrite kasutamine
- Muul viisil lastekaitsejuhtumite menetlemine (sh toimiku täitmine, juhtumite edastamine)
- Muude lastekaitsetöölalaste dokumentide koostamine (palun täpsusta)
- Muude laiemalt sotsiaaltöölalaste dokumentide koostamine (palun täpsusta)
- Muu (palun täpsusta)

6. TEISED LASTEKAITSETÖÖGA SEOTUD TEGEVUSED

- Infovahetus, järelepäringud ja konsulteerimine spetsialistidega (sh kolleegiga)
- Võrgustiku ümarlauad vm kohtumised (sh koolid, lasteaiad, haiglad jt)
- Alaealiste komisjoni läbiviimine ja selles osalemine
- Alaealise mõjutusvahendite kohaldamine
 - ÜKT
 - koolikorralduslikud mõjutusvahendid
 - vestlusele suunamine
 - lepitamine
 - käendus
 - noorte- ja sotsiaalprogrammidesse suunamine
 - erikooli suunamine
 - muu (palun täpsusta)
- Kriminaal- ja väärteomenetlustes osalemine
- KOV-isioonidel osalemine
 - osakonnasisene
 - teiste KOV-ide lastekaitsetöötajatega
- Supervisioonidel osalemine:
 - individuaalne supervisioon
 - grupisupervisioon
- Ennetustöö, teavitustöö (palun täpsusta)
- Järelevalve toimingud (palun täpsusta)
- Muude dokumentidega/materjalidega tutvumine:
 - erialaste teoreetiliste materjalidega tutvumine
 - õigusaktidega tutvumine
 - erinevate juhendmaterjalidega tutvumine
 - lastekaitsetöoga seonduvate ametkondade töökorraldusega tutvumine
- Muu (palun täpsusta)

7. ÜLDISED TÖÖÜLESANDED

- Tööga seonduvatel koolitustel, seminaridel osalemine
- Osakonna koosolekutel osalemine
- Valla-/linna valitsuse istungitel osalemine
- Valla-/linna volikogu istungitel osalemine
- Asutusesisese asjaajamise teostamine
- Arengukavade koostamine/täitmine
 - valdkondlikud arengukavad
 - valla-/linna valitsuse arengukavad
 - maakonna arengukavad
 - muu (palun täpsusta)

- Statistika kogumine ja aruandlus
- Muu (palun täpsusta)

8. LIIKUMINE või PAUS

- Tööga seotud sõiduaeg
- Paus (puhke-, lõuna- või muul eesmärgil)

Tegevus toimus:

kontoris

kontorist väljas

LISA 3. LASTEKAITSETÖÖTAJATE INTERVJUUKAVA

PROBLEEM (PWC): analüüsi tulemusi testides leidis kinnitust uuringu alguses seatud hüpotees, et riik pole võtnud piisavalt tugevat rolli lastekaitsevaldkonna koordineerija, juhtija, arendaja ja rakendajana./---/ Lastekaitse valdkonna rahastamise ja korraldamise põhiraskust kannavad suures osas kohalikud omavalitsused. Kohalike omavalitsuste kulutused laste ja perede sotsiaalkaitsele on vähenenud. Kohalike omavalitsuste haldusvõimekus varieerub ning väiksema tulubaasiga omavalitsustel ei ole piisavat ressursi lastekaitse teenuste arendamiseks ja nende täieulatuslikuks elluviimiseks. Valdkonna arendamine on valdavalt projektipõhine ning järjepidevaks arendustegevusteks pole riik seni piisavalt vahendeid eraldanud. Samuti puudub riigil ülevaade lastekaitse suunatavate ressursside detailsest kasutamisest ning kasutamise tulemuslikkusest.

UURINGUSOOVITUS (PWC)

- Kaardistada kõikide valdkonnaga seotud osapoolte funktsioonid, info liikumine ning ressursid, et kaotada ära topelttöö ning leida võimalusi sünergiaks ja koostööks.
- Detailsemalt analüüsida KOV-ide lastekaitsetööd, st kaardistada lastekaitsetöötajate tööprotsessid, et tuvastada dubleerivad tegevused, ülekoormuse/alakoormuse põhjused ning parendusvõimalused.
- Analüüsida võimalusi kolmanda sektori paremaks kaasamiseks lastekaitse valdkonda.
- Analüüsida osutatavate teenuste tulemuslikkust ja mõju, sh võimaluse korral kvantifitseerida nt tõenduspõhiste praktikate ning ennetusteenuste mõju.

Grupi strateegiline kava: teemad, küsimused-ülesanded ja ligikaudne ajakulu

OSA	SISU	AEG
TUTVUSTUS	Moderaatori enesetutvustus, uuringu eesmärk (üldiselt), vestluse ligikaudne kestvus, salvestamisega seonduvad küsimused, põhireeglid: pole õigeid/valesid vastuseid, teineteise mittearvustamine, mitte omavahel lobisemine kui teine räägib, nimesildid eesnimedega rinda (kleepsud) jm olmelised küsimused.	5 min
SOOJENDUS, TÖÖRÜTMI SAAVUTAMINE	INDIVIDUAALTÖÖ Kaua olete oma tööd teinud ja milline on teie kompetents (märksõnad)? Mis põhjusel te oma eriala valisite? Positiivsed ja negatiivsed omadussõnad, mis teil oma tööga seostuvad.	10 min
KOGEMUS	Nimi + 3-4 lausega tuua näiteid kogemusest INTERVJUU: osalejate enesetutvustus. Tutvustusring: palun tutvustage ennast, kellena ja kus töötate, kui kaua olete selles valdkonnas (sh mis on teie varasem kogemus) ja sel tööpostil töötanud? Vastused näidetest tahvlile, kommentaarid.	25 min

TÄNANE TÖÖ	<p>INTERVJUU (näide elust – kasutan lõpus): „Lahkun töölt juba 23ndal. Põhjuseks meeskonna puudus, suur vastutus, mida tuleb üksi kanda, puudub asendaja, üle kahe nädala ei saa puhkust ja kui tuleb kohtuasi, peab ikka puhkuse katkestama. Lisaks on ka palk väga väike ja kohustusi liiga palju. Oman sotsiaaltöös bakat, lastekaitstes magistrit, eripedagoog, räägin vene keelt kui teist emakeelt ja kutsestandard ei ole probleem, pigem pooldan, et need peaksidki olema kõigil ja juba varem kui 2022 läbitud, aga... kõik muu. Mina väsisin ära ja lähen koju puhkama, isegi uut tööd ei otsi, sest ei jaksa. Minust saab sotsiaalklient.”</p> <p>INTERVJUU: milline on teie töökoormus? Millised teadmised, kogemused ja hoiakud aitavad Teid igapäevatöös? Teie vajadused, kuidas teha tööd tõhusamalt, mis kasu võiks saada SKA keskustest? Milliste tegevuste vahel jaotub tavapärase tööpäev? Kui palju on teil võimalik osaleda ning kui suur huvi on teil osaleda KOV-ide arengukavade ja strateegiate väljatöötamisel (näited)? Kas info erinevate arengukavade ja strateegiate väljatöötamisest jõuab teieni; kui ei, siis miks ja kus on takistused? Millistesse ennetavatesse tegevustesse suudate panustada? Mis on vaja selleks, et rohkem ennetavatesse tegevustesse panustada (lisaks ajalisele tegurile)? Millist meetodit peate efektiivsemaks? Kas Te ise olete algatanud ennetustööga seotud tegevusi? Milliseid raskusi või positiivseid aspekte olete sealjuures kogenud? Kuidas asutus väärtustab ja peab lastekaitsetööd oluliseks ning toetab teid?</p>	35 min
VAHENDID, RESSURSID	<p>INTERVJUU</p> <p>Kui paljude lastekaitsejuhtumite puhul hinnanguliselt juhtumikorraldust kasutate? Milliseid allikaid kasutate (nt juhtumiplaani täitmiseks, andmete sisestamiseks STAR-i)? Kui ei kasutata juhtumikorralduslikku töömeetodit, siis millist töömeetodit kasutate? Mis põhjusel juhtumikorralduslikku töömeetodit ei kasutata?</p> <p>Kui paljude ja milliste lastekaitsejuhtumite puhul hinnanguliselt võrgustikutöömeetodit kasutate? Kellega koostöös ja millises mahus?</p> <p>Kui tihti viite läbi kovisioone oma meeskonnas ning KOV-ide lastekaitsetöötajatega? Mis teemadel? Kas nendest tehakse kokkuvõtteid, ettepanekuid, mida või kuidas juhtumites muuta/parandada? Palun kirjeldage.</p> <p>Milliseid ennetuseks mõeldud teavitusematerjale Te oma töös kasutate? Kas erinevad ennetuseks mõeldud teavitusematerjalid on kättesaadavad ja piisavad (loetleda võimalusel materjalid, mis vastavad ootustele ja mis mitte ning miks)? Millised on ennetusematerjalidele esitatavad ootused? Millest tunnete enim puudust igapäevase töö</p>	40 min

	<p>tegemisel? Kuidas toimib Teie asutusesisene koostöö teiste spetsialistidega? Kellega on rohkem koostööd?</p> <p>Millised on need tööalased tegevused, mille puhul tunnete, et tegevustesse oleks vaja enam aega ja ressursi panustada, sh mis kaalutlustel või põhjustel peate neid tegevusi vajalikeks (sh mis tulemusi arvate neist tulevat); kuivõrd hetkel saate/ei saa neisse tegevustesse panustada ja miks pole võimalik enam neisse tegevustesse hetkel panustada.</p> <p>Millised on need tööalased tegevused, mille puhul tunnete, et need ei loo tegelikku väärtust või ei panusta lastekaitsevaldkonda ning millesse ei sooviks või ei soovitaks aega ja ressursi panustada, sh mis kaalutlustel või põhjustel peate neid tegevusi vähevajalikeks või ressursse raiskavaks, kuivõrd hetkel neisse tegevustesse panustate ja miks? Mida tuleks juhtumiplaani ja teiste töövahendite puhul täiendada või parandada, milliseid täiendavaid juhendeid vajate? Millist toetust või abi juhtumite lõikes näete vajaliku olevat?</p> <p>Milline peaks Teie arvates olema lastekaitsetöötajate palk? Milline inim-, aja- ja rahaline ressurss kasutada?</p>	
SISEND EDASISEKS	<p>INDIVIDUAALTÖÖ</p> <p>Sulgege silmad ja püüdke ette kujutada ideaalset olukorda. Unistage piiranguteta ajast, ruumist ja muudest ressurssidest. Keda te kaasaksite, milliseid ressursse, kuidas kasutaksite? Millist konkreetset rolli võiks mängida riik, KOV ja teised olulised partnerid? Millised tehnilised abivahendid? Milline psüühiline tugi?</p> <p>INTERVJUU</p> <p>Millised on ettepanekud senise olukorra muutmiseks. Mis on see, mis meid selle ideaalini jõudmises aitaks ja mis meid täna tagasi hoiab/piirab?</p> <p>TULEVIK</p> <ul style="list-style-type: none"> • Millised on teie asutuse eesmärgid seoses lastekaitsevaldkonnaga? • Mida teie asutus teeb nende eesmärkide saavutamiseks? • Milline on teie hinnangul optimaalne lastekaitseüsteemi korraldus? • Millised on teie ootused Sotsiaalministeeriumile, SKA-le/teistele osapooltele? • Milline roll peaks kolmandal sektoril olema lastekaitsevaldkonnas? 	15 min
LÕPETAMINE	Tänud, viimased kommentaarid, täpsustused.	5 min

KOKKU 2 tundi
Osalejatele MSMedia šokolaadid ja EAK-i mälupulk

LISA 4. JUHTIDE INTERVJUUKAVA

PROBLEEM (PWC): analüüsi tulemusi testides leidis kinnitust uuringu alguses seatud hüpotees, et riik pole võtnud piisavalt tugevat rolli lastekaitsevaldkonna koordineerija, juhtija, arendaja ja rakendajana./---/ Lastekaitse valdkonna rahastamise ja korraldamise põhiraskust kannavad suures osas kohalikud omavalitsused. Kohalike omavalitsuste kulutused laste ja perede sotsiaalkaitsele on vähenenud. Kohalike omavalitsuste haldusvõimekus varieerub ning väiksema tulubaasiga omavalitsustel ei ole piisavat ressursi lastekaitse teenuste arendamiseks ja nende täieulatuslikuks elluviimiseks. Valdkonna arendamine on valdavalt projektipõhine ning järjepidevaks arendustegevusteks pole riik seni piisavalt vahendeid eraldanud. Samuti puudub riigil ülevaade lastekaitse suunatavate ressursside detailsest kasutamisest ning kasutamise tulemuslikkusest.

UURINGUSOOVITUS (PWC)

- Kaardistada kõikide valdkonnaga seotud osapoolte funktsioonid, info liikumine ning ressursid, et kaotada ära topelttöö ning leida võimalusi sünergiaks ja koostööks.
- Detailsemalt analüüsida KOV-ide lastekaitsetööd, st kaardistada lastekaitsetöötajate tööprotsessid, et tuvastada dubleerivad tegevused, ülekoormuse/alakoormuse põhjused ning parendusvõimalused.
- Analüüsida võimalusi kolmanda sektori paremaks kaasamiseks lastekaitse valdkonda.
- Analüüsida osutatavate teenuste tulemuslikkust ja mõju, sh võimaluse korral kvantifitseerida nt tõenduspõhiste praktikate ning ennetusteenuste mõju.

Grupi strateegiline kava: teemad, küsimused-ülesanded ja ligikaudne ajakulu

OSA	SISU	AEG
TUTVUSTUS	Moderaatori enesetutvustus, uuringu eesmärk (üldiselt), vestluse ligikaudne kestvus, salvestamisega seonduvad küsimused, põhireeglid: pole õigeid/valesid vastuseid, teineteise mittearvustamine, mitte omavahel lobisemine kui teine räägib parajasti, nimesildid eesnimedega rinda (kleepsud) jm olmelised küsimused.	5 min
SOOJENDUS, TÖÖRÜTMI SAAVUTAMINE	INDIVIDUAALTÖÖ Teie kokkupuude igapäevast tööd tegevate lastekaitse spetsialistidega? Positiivsed ja negatiivsed omadussõnad, mis seostuvad lastekaitsega? Ootused lastekaitse spetsialistidele (märksõnad)?	10 min
KOGEMUS	Nimi + 3-4 lausega tuua näiteid kogemusest INTERVJUU: osalejate enesetutvustus. Tutvustusring: palun tutvustage ennast, kellena ja kus töötate, kui kaua olete selles valdkonnas (sh mis on teie varasem kogemus) ja sel tööpostil töötanud?	25 min

<p>TÄNANE TÖÖ</p>	<p>INTERVJUU (näide elust – kasutan lõpus): „Lahkun töölt juba 23ndal. Põhjuseks meeskonna puudus, suur vastutus, mida tuleb üksi kanda, puudub asendaja, üle kahe nädala ei saa puhkust ja kui tuleb kohtuasi, peab ikka puhkuse katkestama. Lisaks on ka palk väga väike ja kohustusi liiga palju. Oman sotsiaaltöös bakat, lastekaitstes magistrtrit, eripedagoog, räägin vene keelt kui teist emakeelt ja kutsestandard ei ole probleem, pigem pooldan, et need peaksidki olema kõigil ja juba varem kui 2022 läbitud, aga... kõik muu. Mina väsisin ära ja lähen koju puhkama, isegi uut tööd ei otsi, sest ei jaksa. Minust saab sotsiaalklient.”</p> <p>INTERVJUU: milline on teie spetsialistide töökoormus? Nende vajadused, kuidas teha tööd tõhusamalt, mis kasu võiks saada SKA keskustest? Kui palju LAT-e osaleb KOV-ide arengukavade ja strateegiate väljatöötamisel (näited)? Kui ei, siis miks ja kus on takistused? Millistesse ennetavatesse tegevustesse suudavad LAT-id panustada? Milliseid raskusi või positiivseid aspekte olete sealjuures kogunud? Kuidas teie asutus väärtustab ja peab lastekaitsetööd oluliseks? Milline on hinnang PWC soovitudele?</p>	<p>35 min</p>
<p>KOOSTÖÖ; RESSURSID</p>	<p>INTERVJUU: millisel eesmärgil koostööd tehakse (sh koostööd tehakse spetsialistide tasandil ja üksteise nõustamise eesmärgil ja/või eesmärgiga tagada ühiste juhtumite lahendamine)? koostööd tehakse poliitikute tasandil eesmärgiga osutada elanikele erinevates KOV-ides ühiselt teenuseid, sh sotsiaal- ja lastekaitseteenuseid?</p> <p>Kes regioonis on koostöö eestvedajaks? (variandid abiks): i. maavalitsus ii. kohalike omavalitsuste ühendus iii. regiooni suurim KOV, kellel on võimekust pakkuda erinevaid teenuseid ja kelle teenuseid tarbivad ka regiooni teiste KOV-id elanikud iv. regiooni väiksemad KOV-id, kellel endal puudub võimekus kõiki teenuseid osutada ja leitakse, et koostöös on nende teenuste osutamine otstarbekam v. teenusepakkujate esindajad, kellel on võimekus pakkuda erinevaid teenuseid ja kelle teenuseid tarbivad ka regiooni teiste KOV-ide elanikud</p> <p>Millised takistused on omavahelise koostöö tegemisel (variandid: regioonis puudub kindel koostöö eestvedaja; regioonis puudub oskus ja tahe koostööd teha seda nii ametnike kui ka poliitikute tasandil)? Milline on huvi ja soov võtta teenistusse ühine lastekaitsetöötaja.</p>	<p>40 min</p>

	<p>Millistes küsimustes teevad KOV-id koostööd lastekaitsega seonduvates või piirnevates valdkondades, st milline on sotsiaaltöö võrgustiku erinevate osade sidusus?</p> <p>Milline peaks Teie arvates olema lastekaitsetöötajate palk?</p> <p>Milline inim-, aja- ja rahaline ressurss kasutada?</p>	
SISEND EDASISEKS	<p>INDIVIDUAALTÖÖ</p> <p>Sulgege silmad ja püüdke ette kujutada ideaalset olukorda. Unistage piiranguteta ajast, ruumist ja muudest ressurssidest. Keda te kaasaksite, milliseid ressursse, kuidas kasutaksite? Millist konkreetset rolli võiks mängida riik, KOV ja teised olulised partnerid? Millised tehnilised abivahendid? Milline psüühiline tugi?</p> <p>INTERVJUU</p> <p>Millised on ettepanekud senise olukorra muutmiseks. Mis on see, mis meid selle ideaalini jõudmises aitaks ja mis meid täna tagasi hoiab/piirab?</p> <p>TULEVIK</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mida on vaja teha, et tagada laste õiguste kaitse/laste kaitse? Mida on vaja muuta lastekaitse korralduses? • Millised on teie asutuse eesmärgid seoses lastekaitsevaldkonnaga? • Mida teie asutus teeb nende eesmärkide saavutamiseks? • Milline on teie hinnangul optimaalne lastekaitseüsteemi korraldus? • Millised on teie ootused Sotsiaalministeeriumile/teistele osapooltele? • Milline roll peaks lastekaitsevaldkonnas olema kolmandal sektoril? 	15 min
LÕPETAMINE	Tänud, viimased kommentaarid, täpsustused.	5 min

KOKKU 2 tundi

Osalejatele MSMedia šokolaadid ja EAK-i mälupulk

LISA 5. KOV-IDE⁴⁸ JAOTUS REGIOONITI JA TÜÜBITI

	Olulise mõjuga	Keskust ümbritsev	Ääreala väike
Põhja	Paide linn	Harku vald	Anija vald
	Rapla vald	Jõelähtme vald	Albu vald
	Tallinna linn	Kehtna vald	Ambla vald
		Keila linn	Imavere vald
		Keila vald	Juuru vald
		Kiili vald	Järvakandi vald
		Kohila vald	Kaiu vald
		Kose vald	Kareda vald
		Maardu linn	Kasepää vald
		Märjamaa vald	Kernu vald
		Raasiku vald	Koeru vald
		Rae vald	Kuusalu vald
		Saku vald	Käru vald
		Saue linn	Loksa linn
		Saue vald	Nissi vald
		Türi vald	Raikküla vald
		Viimsi vald	Vasalemma vald
		Väätsa vald	Vigala vald
Lõuna	Jõgeva linn	Antsla vald	Abja vald
	Põlva vallavalitsus	Elva linn	Alatskivi vald
	Tartu linn	Haaslava vald	Are vald
	Valga linn	Jõgeva vald	Avinurme vald
	Viljandi linn	Karula vald	Haanja vald
		Mäksa vald	Halliste vald

⁴⁸ KOV-id, kus 2015. aastal oli vastavalt Sotsiaalministeeriumi hoolekandestatistikale üks või mitu lastekaitsetöötajat

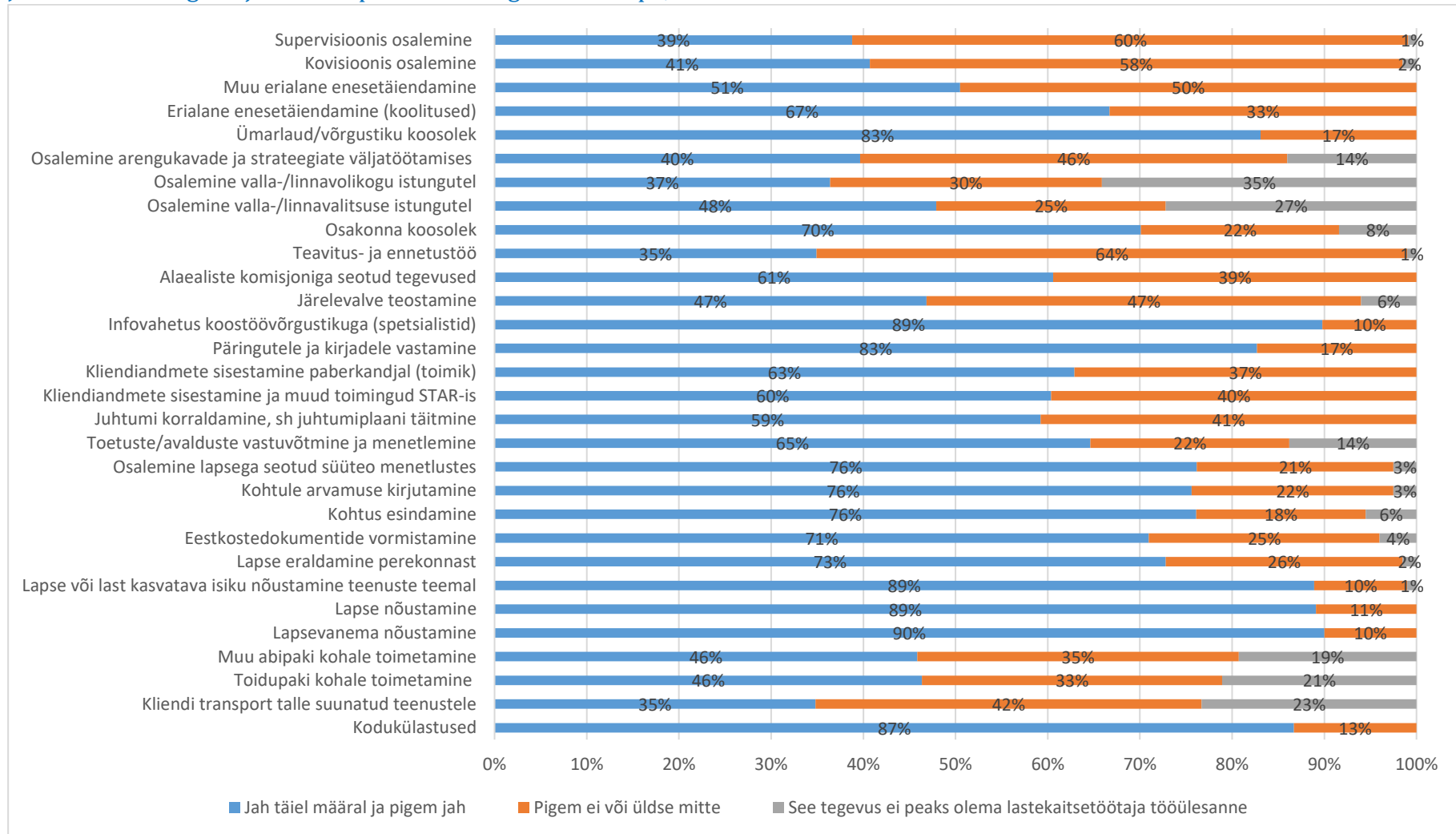
	Pajusi vald	Hanila vald
	Põltsamaa linn	Helme vald
	Rõuge vald	Hummuli vald
	Suure-Jaani vald	Häädemeeste vald
	Sõmerpalu vald	Iisaku vald
	Tartu vald	Illuka vald
	Tõlliste vald	Kallaste linn
	Tõrva linn	Kambja vald
	Tähtvere vald	Karksi vald
	Viljandi vald	Kihnu vald
	Ülenurme vald	Kolga-Jaani vald
	Võru vald	Konguta vald
		Koonga vald
		Kõlleste Vallavalitsus
		Kõo vald
		Kõpu vald
		Laekvere vald
		Laeva vald
		Laimjala vald
		Lasva vald
		Leisi vald
		Lohusuu vald
		Martna vald
		Meeksi vald
		Meremäe vald
		Misso vald
		Mooste Vallavalitsus

			Muhu vald
			Mustvee linn
			Mõisaküla linn
			Mõniste vald
			Noarootsi vald
			Nõo vald
			Nõva vald
			Orissaare vald
			Pala vald
			Puhja vald
			Puka vald
			Puurmani vald
			Põdrala vald
			Rakke vald
			Rannu vald
Lääne	Haapsalu linn	Audru vald	Rõngu vald
	Hiiu vald	Halinga vald	Rägavere vald
	Kuressaare linn	Käina vald	Räpina Vallavalitsus
	Pärnu linn	Lihula vald	Saarde vald
		Lääne-Nigula vald	Sangaste vald
		Paikuse vald	Sauga vald
		Pühalepa vald	Sonda vald
		Ridala vald	Surju vald
		Salme vald	Tabivere vald
		Sindi linn	Taheva vald
		Tahkuranna vald	Tamsalu vald
		Tori vald	Tarvastu vald

		Vändra alev	Tootsi vald
		Vändra vald	Torma vald
			Tudulinna vald
			Tõstamaa vald
			Urvaste vald
			Vaivara vald
Ida	Kohtla-Järve linn	Aseri vald	Valgjärve Vallavalitsus
	Narva linn	Haljala vald	Vara vald
	Rakvere linn	Jõhvi vald	Varbla vald
		Kadrina vald	Varstu vald
		Kiviõli linn	Vastse-Kuuste Vallavalitsus
		Kohtla vald	Vastseliina vald
		Kohtla-Nõmme vald	Veriora Vallavalitsus
		Kunda linn	Vihula vald
		Lüganuse vald	Viru-Nigula vald
		Mäetaguse vald	Võhma linn
		Narva-Jõesuu linn	Võnnu vald
		Rakvere vald	Väike-Maarja vald
		Sillamäe linn	Värskä Vallavalitsus
		Sõmeru vald	
		Tapa vald	
		Toila vald	
	Vinni vald		

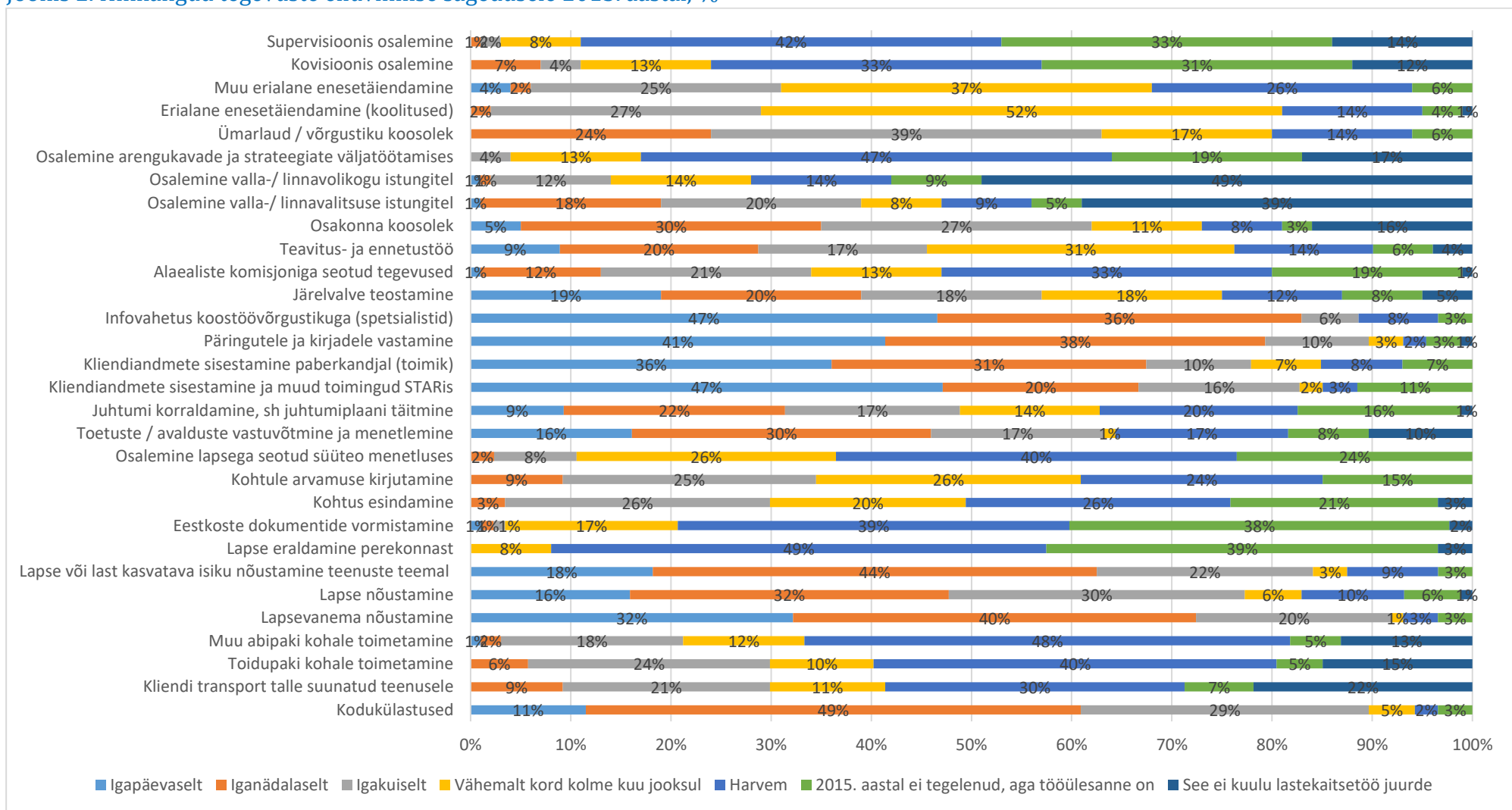
LISA 6. JOONISED

Joonis 1. Hinnangud ajaressursi piisavusele tegevuste kaupa, %

Allikas: Ankeetküsitlus, küsimus 30 „Kas Teil on piisavalt aega, et panustada järgnevasse tegevustesse, et lastekaitsetöö piirkonnas oleks tõhus?“, n=87

Joonis 2. Hinnangud tegevuste elluviimise sagedusele 2015. aastal, %

Allikas: Ankeetküsitlus, küsimus 28 „Palun märkige, kui sageli Te 2015. aasta jooksul järgnevate tegevustega tegeleud olete?“, n=87

LISA 7. TÖÖAJAPÄEVIKU ALATEGEVUSTE ARV JA OSAKAAL

	Alategevuste arv	Osakaal
1. KODUKÜLASTUS	324	100%
Abipaki või muu abi kohale toimetamine	11	3%
Koduse olukorra kontrollimine või tutvumine	92	28%
Vestlus perega, pere nõustamine ja juhendamine	96	30%
Avalduste vm dokumentide täitmine või vastuvõtmine	13	4%
Vestlus lapsega, lapse ära kuulamine	28	9%
Lapse eraldamine perekonnast	3	1%
Kohtule arvamuse andmiseks informatsiooni kogumine	7	2%
Kodukülastusakti täitmine	55	17%
Kliendi transportimine	12	4%
Muu	7	2%
2. KLIENDI NÕUSTAMINE/VESTLUS	442	100%
Pere(liikme) nõustamine ja kokkulepete vahendamine vanema-lapse (õigus)suhtes	93	21%
Vestlus lapsega sh lapse arvamuse väljaselgitamine	41	9%
Alaealise õigusrikkumisega seonduv vestlus/ nõustamine	29	7%
Puudega lapse pere(liikme) sotsiaalnõustamine, teenuste korraldamine, toetuste ja muu abi määramine	37	8%
Muude probleemidega pere(liikme) sotsiaalnõustamine	121	27%
Avalduste või muude dokumentide vastuvõtmine või täitmine koos kliendiga	51	12%
Kliendi teavitamine erinevatest otsustest või muu info vahendamine kliendile	43	10%
Muu (palun täpsusta)	27	6%
3. TOETUSED, TEENUSED JA MUU ABI	287	100%
Sotsiaalnõustamine ning teenustele suunamine ja korraldamine	42	15%
Teenuse saamise või sellele suunamisega seotud asjaajamine	21	7%
Toetuste määramisega seotud asjaajamine	59	21%
Nõustamine abivahendite küsimustes	5	2%
Teenuste avalduste menetlemine (sh lepingute koostamine)	16	6%
Riiklike toetuste määramisega seotud toimingud	70	24%
Kohaliku omavalitsuse eelarvest makstavate toetustega seotud toimingud	39	14%
Muu abi määramine	17	6%
Seotud komisjonides osalemine	4	1%
Kliendi transportimine	9	3%
Muu	5	2%
4. KOHTUMENETLUS	1130	8%
Kohtumaterjalidega tegelemine	20	2%
Järelepäringud (teistesse ametkondadesse)	9	1%

Nõustamine (suhtluskord, elatis, hooldusõigused jms)	11	1%
Arvamuse ja muude kohtumaterjalide koostamine	29	3%
Kohtuistungil osalemine	10	1%
Kohtumääruse täitmisega seotud tegevused	11	1%
Muu (palun täpsusta)	2	0%
5. DOKUMENTATSIOON JA MENETLEMINE	1038	100%
Peretoetuste menetlemist puudutav	2	0%
Muude laiemalt sotsiaaltöö alaste dokumentide koostamine	5	0%
Suhtlemiskorra kokkulepete menetlemine	6	1%
Alaealiste komisjoniga seotud dokumentide menetlemine	17	2%
Korralduste / määruste / käskkirjade koostamine	21	2%
STAR-is muu tegevus	29	3%
Muude lastekaitsetöö alaste dokumentide koostamine	31	3%
Muu	37	4%
STAR-is toetuste ja teenuste menetlemine	41	4%
Andmeregistrite kasutamine	56	5%
Juhtumiplaani täitmine/koostamine/ vahehindamine	61	6%
Muul viisil lastekaitsejuhtumite menetlemine	66	6%
STAR-is lastekaitsejuhtumite menetlemine	81	8%
Töö kohaliku andmetöötlussüsteemiga	84	8%
Ameti- ja elektronkirjade koostamine	118	11%
Telefonivestlused	383	37%
6. TEISED LASTEKAITSETÖÖGA SEOTUD TEGEVUSED	378	100%
Infovahetus, järelepäringud ja konsulteerimine spetsialistidega	145	38%
Võrgustiku ümarlauad vm kohtumised	65	17%
Alaealiste komisjoni läbiviimine ja selles osalemine	19	5%
Alaealise mõjutusvahendite kohaldamine	12	3%
Kriminaal- ja väärteomenetlustes osalemine	8	2%
Kovisioonidel osalemine	7	2%
Ennetustöö, teavitustöö	11	3%
Järelevalve toimingud	2	1%
Dokumentidega/ materjalidega tutvumine	77	20%
Muu	32	8%
7. ÜLDISED TÖÖÜLESANDED	213	100%
Töoga seonduvatel koolitustel, seminaridel osalemine	26	12%
Osakonna koosolekutel osalemine	31	15%
Valla-/ linnavalitsuse või linnavolikogu istungitel osalemine	18	8%
Asutusesisese asjaajamise teostamine	42	20%
Arengukavade koostamine/ täitmine	4	2%
Statistika kogumine ja aruandlus	49	23%
Muu	43	20%
8. LIIKUMINE või PAUS	484	100%
Töoga seotud sõiduaeg	197	41%
Paus (puhke, lõuna või muul eesmärgil)	287	59%